

SADRŽAJ

Nadbiskupova riječ,	3
SVETA STOLICA	4
Papina poruka za Svjetski dan mira - 1. 01. 2003.	4
Papina poruka za Svjetski dan bolesnika - 11. 02. 2003.	11
HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA	14
Sjednica Stalnog vijeća i Priopćenje - 12. 12. 2002.	15
Sporazum o dušobrižništvu u kaznionicama, zatvorima i odg. zavodima	16
Protokol o načinu upisa pravnih osoba Katoličke crkve	19
ZADARSKA NADBISKUPIJA	21
Rekolekcija - siječanj 2003., B. Nagy: <i>Ususret beatifikaciji Ivana Merza</i>	21
Odredbe	34
Naši ređenici (Đakoni don Z. Ćorić i don S. Grubić)	43
PASTORALNI PRILOZI	44
Liturgijska kateheza	44
Katehetski ured: Istina će vas osloboditi	46
Tematske jedinice za župni vjeronauk za krizmanike	54
Dekanatski susreti u Zadarskoj nadbiskupiji	58
VIJESTI I DOGAĐAJI	67
NAŠI POKOJNICI - Don Tito Šarin	98
PRIKAZI: R. Šutrin: "Žrtve bogoljublja i čovjekoljublja"	100
IZ POVIJESTI NAŠIH ŽUPA - Poveljana	102
KRONIKA	107

Vjesnik Zadarske nadbiskupije - Službeni vjesnik Nadbiskupije zadarske - ISSN 1331-7016; Izdavač: Nadbiskupski ordinarijat Zadar, Zeleni trg 1, HR- 23000 Zadar; tel: 023-208-650, fax: 208-640; Odgovara: Msgr. Ivan Prenda, nadbiskup zadarski; Uredničko vijeće: Livio Marijan, Ivan Mustać, Rozario Šutrin, Nedjeljko Zubović; Fotografije: Don Srećko Petrov, ml.; Tiska: WA Graf, Nikole Tesle bb, 23000 Zadar, tel. 323-592; Datum ulaska ovog broja u tisak: 12. veljače 2003.

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Broj 1-2/2003.
siječanj-veljača

Godina kateheze odraslih

Hrvatska biskupska konferencija

SJEDNICA STALNOG VIJEĆA HRVATSKE BISKUPSKE KONFERENCIJE

Pod predsjedanjem mons. Josipa Bozanića, predsjednika Hrvatske biskupske konferencije i nadbiskupa zagrebačkog, održana je jučer, 12. prosinca 2002. godine, u Nadbiskupskom dvoru u Zagrebu, Kaptol 31, redovita sjednica Stalnog vijeća HBK. Sjednici su prisustvovali i ostali članovi Stalnog vijeća: mons. Ivan Prenda, potpredsjednik HBK i nadbiskup zadarski, mons. Marin Barišić, nadbiskup splitsko-makarski, mons. Mile Bogović, biskup gospičko-senjski i generalni tajnik HBK mons. Vjekoslav Huzjak. Dijelu sjednice Stalnog vijeća prisustvovao je i mons. Antun Škvorčević, požeški biskup i predsjednik Biskupske komisije HBK za odnose s državom.

Glavna točka obimnog dnevnog reda bila je provođenje zaključaka plenarnog zasjedanja HBK održanog u Krku, 20. - 23. listopada ove godine. Između ostalog odobren je vjeronaučni udžbenik za prvi razred osnovne škole. Određene su točke programa susreta biskupa HBK i BK Bosne i Hercegovine koji će se održati 20. siječnja 2003. godine u Nadbiskupskom dvoru u Zagrebu.

Odlučeno je da svi predsjednici Komisija, Vijeća i Odbora HBK predstave program rada tijela HBK za 2003. godinu

na Izvanrednom plenarnom zasjedanju HBK koje će se održati 22. siječnja 2003. godine u Nadbiskupskom dvoru u Zagrebu.

Biskupi su se osvrnuli i na neke aspekte djelovanja Hrvatskog Caritasa kako bi se što više profilirala njegova javna prisutnost u današnjem društvu. Razgovaralo se o programu i o mogućnostima pružanja pomoći najugroženijima u društvu, o civilnom služenju vojnog roka pripravnika za svećeništvo te o ponovnom izdanju crkvene pjesmarice.

U radu sjednice biskupi su se osvrnuli i na potrebe pastoralne brige za vjernike Hrvate koji su u dijaspori. U tom kontekstu mons. Bozanić je izvijestio biskupe o svom zadnjem pastoralnom pohodu Hrvatima u Južnoj Americi. Biskupi su se osvrnuli na ostvarenje provedbenih akata nastalih nakon potpisivanja četiriju Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske te konstatali da tu postoje određene poteškoće koje će se nastojati riješiti na razini Biskupske komisije HBK za odnose s državom i Komisije Vlade RH za odnose s Katoličkom Crkvom.

Razgovaralo se i o nastojanju oko što većeg i organiziranijeg djelovanja

posvetio je novi oltar i blagoslovio novu fresku preko svečane koncelebracije na radost puka Božjega.

2. Prva župna crkva sv. Martina

Kao prva župna crkva naselja Poveljane spominje se već 1334. god. a sagradio ju je Didislav Radogošić u Staroj Poveljani. Nedavno je temeljito restaurirana. Petar Runje u svom rukopisu navodi da je u Zadru 1386. god. učinio oporuku svećenik Ivan, prior hospicija sv. Ivana izvan Zadra te odredio da se iz njegove ostavštine dade 150 libara za popravak crkve i zvonika u Poveljani na Pagu.

*«O Martine, sveti sine, daga si se u visine,
vjerom Boga i istine...»*

*U Poveljani slavimo te, feštom svojom dičimo
se, svi u Tebe ufamo se.»*

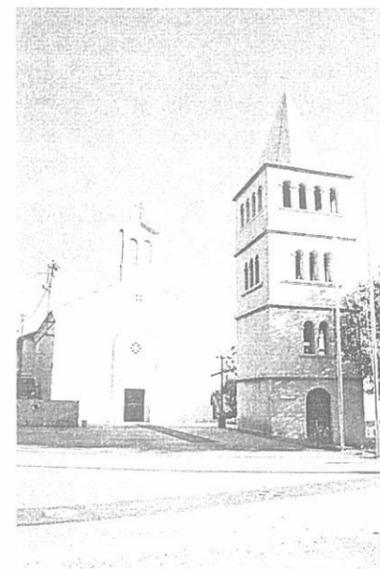
(A. Tičić)

3. Crkva sv. Nikole u starom groblju u Poveljani – povijesni je kulturni spomenik neprocjenjive vrijednosti, starohrvatska

predromanička crkva. Crkvu je prvi zapazio i sustavnije istražio 1953.-1960. god. poznati naš arheolog i akademik dr. Ivo Petricioli. Obnovljena je temeljito 1991. godine nakon arheoloških istraživanja prof. Radomira Jurića i dr. Zdenka Brusića. Jednostavna je to građevina kojoj je uzdužni brod nadstvođen bačvastim svodom, a s istočne strane završava sa polukružnom apsidom. Na pročelju se ističe zvonik-preslica s jednim otvorom za zvono. *«Posebno je zanimljiv u unutrašnjosti ostatak freske s likom sveca, jedan od najstarijih primjeraka zidnoga slikarstva u Dalmaciji»* - piše I. Petricioli (Starohrv. Prosvjeta – 1963., Encikl. lik.umj. sv. 4., str. 13). Još su zanimljiva dva vrijedna nalaza: zabat oltarne pregrade i olovni moćnik, pronađen u oltaru crkve, koja datiraju u 11. st.

*«Sveti Nikola, biskupe,
daj nam viru i okripe
da kroz ljubav sjaja Tvoga
proživimo štujući Boga»*

(A. Tičić)

Župna crkva i zvonik

Nova kapela na groblju

IZ POVIJESTI NAŠIH ŽUPA

POVLJANA

*Oj Poveljano, superba i mila
na kamenu ti si se rodila...
Imaš Jurja, Nikolu, Martina,
crkve svoje, zaviti od davnina...
(Ante Tičić)*

Pag je najsjeverniji otok zadarska nadbiskupija. Već godinama otok je umjetno postao poluotok jer ga most kod Fortice spaja s kopnom. Pag je otok kamena i sunca.

POVLJANA je selo i lučica na jugozapadnoj obali otoka Paga, udaljen 14 km od grada Paga. Ime joj prof. Petar Skok izvodi iz latinskog imena *Paulus* koji je ovdje imao svoj posjed - Paulova zemlja. Naziv mjesta čisto je rimski. Mjesto je zaklonjeno od bure i juga. Svojom divljom ljepotom nikoga ne ostavlja ravnodušnim. Stoga se zadnjih godina u njemu naglo razvija turizam. Poveljanske plitke pješčane plaže privlače, osobito obitelji s manjom djecom. Idealne su za sve koji ljeti traže odmor i mir.

Od 1997. god. mjesto Poveljana je mlada općina. Odvojila se od općine Pag u nadi da će moći živjeti od turizma i doprinosa nebrojenih vikendica. Ljeti od 700 Poveljana naraste do 3000 stanovnika. Službena ovilježja općine Poveljana su zastava i grb. Na svjetloplavoj podlozi umjesto zaštitnika mjesta sv. Jurja nalazi se lik sv. nikole, biskupa. To je bio zahtjev Heraldickog zavoda i Državnog arhiva Hrvatske uz obrazloženje kako u Hrvatskoj postoji više općina s obilježjem sv. Jurja. Stanovništvo se pretežno bavi zemljoradnjom, stočarstvom i turizmom.

Ugledu i razvoju radnog mjesta dosta doprinosi zadarski pjesnik Ante Tičić, rođen 1944. na Poveljani. Oglada se u više književnih vrsta, surađuje u više naših uglednih časopisa te objavljuje lirske pjesme, pjesničku prozu, haiku, novele, crtice, aforizme... Dosad je objavio tiskom više od deset pjesničkih zbirki, a nedavno i iscrpan rječnik poveljanskog govora s toponimijom svoga poveljanskog kraja. Izdavač je Matica hrvatska, Zadar. Izbor tema i radius kretanja raznovrstan je i bogat. Sklop sentenci i aforizama. Iskren, nadaren, meditativni pjesnik, modernog ritma, sadržaja i forme.

Poveljanske crkve

1. Župna crkva sv. Jurja

*Sveti Jurje poveljanskoga puka,
nek nas čuva tvoja sveta ruka...
Ti težaka trudnog snagom kripiš
i u crkvi blagoslovom kitiš.
(A. Tičić)*

Crkva je prostrana građevina, sagrađena 1765. god. a obnovljena 1898. i nedavno, kada joj je, nažalost devastiran mramorni oltar s kolonama, kao i tabernakul i slika, ulje na platnu, sv. Jurja na konju. Nekoć je bila posvećena sv. Nikoli, b. Početkom 20. st (1806.) imala je dva drvena oltara. Danas se na zidu iza glavnog oltara prema narodu ističe velika fresko-slika koju je izradio u kolovozu 1974. zadarski umjetnik, akad. slikar, prof. Ivan Tomljanović. prikazuje zaštitnika župe sv. Jurja na bijelom konju. Bogorodicu s Djetetom i okupljenu župnu zajednicu. Na blagdan sv. Jurja, 23. srpnja 1976. msgr. Marijan Oblak, nadb. zadarski,

vjernika laika na svim područjima crkvenog i društvenog života. Ponovno je naglašena potreba da HBK dobije vlastite prostore u kojima bi se moglo efikasnije objediniti rad svih njezinih tijela i institucija. I ovoga puta biskupi

su se osvrnuli na neka aktualna pitanja u Crkvi i društvu.

Tiskovni ured
Hrvatske biskupske konferencije

PRIOPĆENJE

Pod predsjedanjem mons. Ivana Prende, nadbiskupa zadarskog i potpredsjednika Hrvatske biskupske konferencije, 12. prosinca 2002. godine, u Tajništvu HBK Kaptol 22 u Zagrebu, održana je sjednica Mješovite komisije HBK i Hrvatske konferencije viših redovničkih poglavara. Osim mons. Prende bili su prisutni mons. Ante Ivas, biskup šibenski, mons. Antun Škvorčević, biskup požeški, o. Frano Prcela, provincijal Hrvatske dominikanske provincije i predsjednik HKVRP, o. Lucije Jagec, provincijal Hrvatske provincije sv. Ćirila i Metoda i potpredsjednik HKVRP i o. Ivan Macan, provincijal Hrvatske pokrajine Družbe Isusove.

Na sjednici je službeno predan model za Konvencije (Ugovore) o povjeravanju župa ili o vođenju već povjerenih župa redovničkim zajednicama.

Mješovita komisija HBK i HKVRP izradila je načelni prjedložak Konvencije koja će poslužiti prilikom povjeravanja novih župa kao i u sređivanju stanja tamo gdje to do sada ugovorno nije riješeno a redovničke zajednice vode župu.

Predloženi oblik Konvencije HBK je odobrila na svom XXV. plenarnom zasjedanju 20. -23. listopada 2002. godine u Krku a HKVRP prihvatila na svom plenarnom zasjedanju u Zagrebu 22. - 23. listopada ove godine.

Ta će Konvencija pospješiti eklezijalne odnose unutar naše Crkve i pomoći u unaprjeđenju koncilskog djelovanja Crkve na ovim prostorima.

**SPORAZUM
O DUŠOBRIŽNIŠTVU
U KAZNIONICAMA,
ZATVORIMA
I ODGOJNIM
ZAVODIMA**

Na temelju članka 16. *Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima* («Narodne novine», broj 3/97-Međunarodni ugovori) i članka 14., stavka 1., točke 11. Zakona o izvršavanju kazne zatvora («Narodne novine», broj 128/99, 55/2000, 59/2000, 129/2000 i 59/2001) Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska biskupska konferencija sklapaju sljedeći

S P O R A Z U M

o dušobrižništvu u kaznionicama,
zatvorima i odgojnim zavodima

Članak 1.

Ovim Sporazumom uređuje se način ostvarivanja prava na dušobrižništvo katoličkih vjernika na izvršavanju kazne zatvora, maloljetničkog zatvora, mjere pritvora i odgojne mjere (u daljnjem tekstu: zatvorenika i odgajnika katolika).

Članak 2.

Hrvatska biskupska konferencija određuje jednog biskupa koordinatora za dušobrižništvo zatvorenika i odgajnika katolika.

Članak 3.

Dušobrižništvo obavlja dušobrižnik.

Dušobrižnik je u pravilu svećenik (zatvorski kapelan), a iznimno stalni đakon ili redovnica s posebnim pisanim mandatom mjesnog biskupa.

U žurnim slučajevima duhovnu pomoć zatvoreniku i odgajniku katoliku može pružiti svaki katolički svećenik.

Po potrebi zatvorski kapelan, uz odobrenje upravitelja, može dovesti kao pomoć drugog dušobrižnika.

Članak 4.

Hrvatska biskupska konferencija odredit će dušobrižnike za obavljanje dušobrižništva u svim kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima.

Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave sklopit će ugovor o radu s dušobrižnicima određenima sukladno stavku 1. ovoga članka Sporazuma.

Za rad dušobrižnika u kaznionicama, zatvorima i odgojnim zavodima osiguravaju se sredstva u državnom proračunu u iznosu potrebnom za pet dušobrižnika u punom radnom vremenu.

Kristovoj istini svjedočeći našem vremenu 'nadu koja je u nama'".

U riječi nadbiskupa u miru, mons. Marijana Oblaka, još iz prvog izdanja knjige, čitamo: "Naši svećenici-mučenici nam se ukazuju, jedan po jedan, na stranicama ove spomenice u svojoj ljudskosti i krsnoj vjernosti; u tihom svećeničkom služenju pastoralne svakodnevice, ali svatko od njih u vlastitosti primljenoga dara i umnoženoga talenta sve do dara života u mučeničkoj smrti... (koja) je svakome od njih bila vrhunsko suobličenje Isusovoj muc i smrti... Oni su sada naši molitelji u Očevu domu".

Lepeza života popisa ovih mučenika uspinje se od 27. do 64. godine života. Ubijeni su svećenici: don Ante Adžija, don Ante Čotić, don Mirko Didović, don Ivan Kranjc, don Ante Letinić, don Srećko Lovretić, don Ljubomir Magaš, don Ivan Manzoni, don Eugen Šutrin, don Ivan Tičić, te ubijena redovnica S. Agneza Petroša. Poginuli su don Šime Batković i don Nikola Kuvač. Suđenje i tamnovanje podnijeli su: don Šanto Bilan, don Žarko Brzić, don Joso Felicinović, don Ante Jakša, don Frane Karamarko, don Mate Klarić, don Eugen Konatić, don Romano Lukin, don Božo Mađerić, don Marijan Magaš, don Zdravko Mašina, don Ante Matacin, don Stipe Matkov, don Robert Milanja, don Ive Pedišić, don Nikola Pedišić, st. i don Nikola Pedišić, ml., don Vinko Rasol i don Ivan Zorica.

Sam je autor u predgovoru prvom izdanju *Dvanaestorice naše umorene*

braće istakao: "Dok ih se za proteklih pedeset godina nije smjelo ni spomenuti, u ovom novom, demokratskom vremenu valja iznijeti na svjetlo dana i pred sud povijesti, potpuno i objektivno, istinu o smrti naših ubijenih svećenika, jer su oni autentično svjedočanstvo tadašnje naše domovinske stvarnosti... branili su temeljna prava Crkve i ljudskog dostojanstva svakoga našeg građanina i vjernika".

"Djelo mons. Šutrina otelo je zaboravu i ovjekovječilo te naše žrtve, kojima se možemo i moramo ponositi: one su platile svojom glavom ili tamnicom svoje katoličanstvo i svoju pripadnost hrvatskom narodu. Uz njih su i jedan Talijan (zadarski nadbiskup Munzani) i jedan Slovenac - spomenuti don Ivan Kranjc. Knjiga može biti i predmet daljnjeg proučavanja tih zločina, pa i predmet doktorske disertacije" u prikazu knjige navodi prof. Pavao Galić (Marulić, br. 6/2002.), i nastavlja: "Knjiga bi mogla biti sasvim dovoljna za plakanje zbog tih nečuvenih zločina i trebao bi je pročitati svaki silnik ovoga svijeta..."

Doista, časnim mučenicima na slavu, a nama koji koracamo u slobodi koju je i njihova krv iznjedrila, neka bude poticaj na bogoljublje i čovjekoljublje! To je poruka potresne i vrijedne spomenice što nam ju priredi naš vrijedni i neumorni pisac don Rožario.

Livio Marijan

PRIKAZI

Rozario Šutrin:

ŽRTVE BOGOLJUBLJA I ČOVJEKOLJUBLJA

Nadbiskupski ordinarijat u Zadru izdao je 2002. godine knjigu mons. Rozarija Šutrina pod naslovom *"Žrtve bogoljublja i čovjekoljublja - Naš ponos i poticaj"*. kao drugo izdanje knjige *"Dvanaestorica naše umorene braće"* (Zadar, *Nadbiskupski ordinarijat*, 1995.). U ovom drugom izdanju sažeto se prikazuju stradanja biskupa i svećenika, te jedne redovnice, u Zadarskoj nadbiskupiji, tijekom Drugoga svjetskog rata i kasnije, u poratnom razdoblju komunističke vladavine. Kako navodi autor u predgovoru, ovo je izdanje nešto izmijenjeno i nadopunjeno tako što su odijeljeni ubijeni od poginulih svećenika te nadodana kratka biografija ubijene redovnice. Kako reče pokojni kardinal Kuharić da *"...nije mučeništvo samo kad nekome svjedoku Kristovu glavu odsijeku, nego i kad ga sustavno, iz dana u dan, nepravедno sude i proganjaju"* (*Sluga Božji Alojzije Stepinac*, II/1995., 4, str.80), tako su se u ovom izdanju našle i kratke biografije utamničenih svećenika, čiji se opširiji životopisi nalaze u knjizi Petra Bezine: *Progoni biskupa, svećenika i redovnika Splitske metropolije i Zadarske nadbiskupije, 1941.-1992.* (Split, vlast. naknada, 2000.).

Tijekom rata je ubijeno 10 svećenika i jedna redovnica, a nakon rata utamničeno je 19 svećenika, jedan biskup interniran a drugi suđen i osuđen.

Za neveliku Zadarsku nadbiskupije nemali broj! Najstrašnji zločin: stradanje don Ivana Kranjca, Slovenca, župnog vikara u Nuniću i Erveniku, koga četnici na Badnjak 1941. godine spališe na ražnju. Nevjerojatno *ad audiendum!* kako kaže autor. "Najveći broj svećenika... žrtva je četničko-partizanskog i jugokomunističkog bezumlja i mržnje. Trojicu od njih proganjala je i talijanska okupacijska vlast" navodi autor, a "pri kraju smo unijeli i dvojicu progonjenih biskupa - Petra Dujma Munzanija, nadbiskupa zadarskoga, i Matu Garkovića, biskupa i apostolskog administratora zadarskoga. Da se ne zaboravi!"

U svojoj riječi, na početku knjige, mons. Ivan Prenda, nadbiskup zadarski, je napisao: "U Zadarskoj nadbiskupiji, tijekom dvadesetog stoljeća ispunila se tvrdnja Petrova nasljednika o Crkvi-mučenici i u naše vrijeme, jer smo imali svojih pravih mučenika; ali i druga stvar, a ta je da nismo zaboravili svjedočanstva svojih mučenika i mučenica... Uz izdanje ovih svjedočanstava, izričem svoje priznanje i čestitku mons. Rozariju Šutrinu. S dubokim poštovanjem se sjećamo članova našega dijecezanskog martirologija u nadi da će njihova svjedočka smrt imati odjek u našoj Nadbiskupiji zadarskoj i poruku svakome od nas da potpuno živimo u

Plaća dušobrižnika određuje se prema koeficijentu obračunatom na osnovicu sukladno Uredbi o nazivu ranih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u državnoj službi.

Po isteku godine dana od dana primjene ovog Sporazuma, strane Sporazuma zajednički će provesti analizu primjene ovog članka Sporazuma, kako bi se ocijenila potreba promjene visine sredstava osiguranih u državnom proračunu za rad dušobrižnika.

Članak 5.

Kaznionice, zatvori i odgojni zavodi osigurat će prostorijske prikladne za obavljanje dušobrižništva.

Dušobrižništvo će se obavljati u skladu s rasporedom dnevnih aktivnosti kaznionica, zatvora i odgojnih zavoda. Vrijeme duhovnih razgovora, vjerskih pouka i obreda te način sudjelovanja zatvorenika i odgajnika katolika u njima dušobrižnik dogovara s upravom kaznionice, zatvora ili odgojnog zavoda.

Osobni duhovni razgovor s osobama na izvršavanju kazne zatvora ili odgojne mjere dušobrižnik obavlja bez nadzora u posebno određenoj prostoriji, a iznimno, u opravdanim slučajevima, može se dopustiti duhovni razgovor u zatvorskoj ćeliji.

Osobni duhovni razgovor s osobama na izvršavanju mjere pritvora odvija se po odobrenju nadležnog suda, sukladno članku 115. Zakona o kaznenom postupku.

Članak 6.

Vjerski obred i dušobrižnički posjed zatvorenicima i odgajanicima katolicima ostvaruju se najmanje jednom tjedno, u skladu s ovim Sporazumom i Pravilnikom o kućnom redu kaznionice, zatvora i odgojnog zavoda.

Članak 7.

Kažnjenik ima pravo koristiti vlastitu vjersku literaturu i stvari za vjersku upotrebu, koje se u slučaju zloupotrebe mogu oduzeti.

Članak 8.

Istražni sudac ili predsjednik sudskog vijeća može zatvoreniku i odgajniku katoliku zabraniti sudjelovanje u vjerskim obredima ili ih isključiti iz sudjelovanja.

Upravitelj kaznionice, zatvora ili odgojnog zavoda može, ako je to potrebno radi održavanja sigurnosti i reda, privremeno isključiti zatvorenika i odgajnika katolika iz sudjelovanja u vjerskom obredu, o čemu će izvjestiti dušobrižnika.

Osobni duhovni razgovor i ispovijed ne smiju se zatvoreniku i odgajniku katoliku uskratiti na duže vrijeme.

Članak 9.

Krštenje djeteta rođenog u kaznionici, zatvoru i odgojnom zavodu, kao i eventualno krštenje zatvorenika ili odgajnika, obaviti će se, dogovoreno s upravom kaznionice, zatvora ili odgojnog zavoda, u najbližoj župnoj crkvi ili zatvorskoj kapeli.

Za vjenčanje zatvorenika katolika, poštujući odgovarajuće državne propise, zatvorski kapelan mora imati i posebnu ovlas mjesnog biskupa.

Za božićnu i uskrсну ispovijed zatvorski kapelan može dovesti kao pomoć još kojeg svećenika.

Članak 10.

Ako jedna od ugovornih strana bude smatrala da su se bitno promijenile prilike u kojima je sklopljen ovaj Sporazum, tako da ga je potrebno mijenjati, započet će odgovarajuće pregovore.

Članak 11.

Ovaj Sporazum sastavljen je u četiri istovjetna primjerka od kojih svaka ugovorna strana zadržava dva primjerka.

Članak 12.

Ovaj Sporazum stupa na snagu s danom njegova potpisivanja.

Zagreb, 12. rujna 2002.

Mons. Josip Bozanić
PREDSJEDNIK HRVATSKE BISKUPSKE
KONFERENCIJE

Ivica Račan
PREDSJEDNIK VLADE
REPUBLIKE HRVATSKE

Ostaci tabernaklula župne crkve u Korlatu

vodio prema djeci, mladima, obiteljima, odraslima i starima, a posebno bolesnicima kojima je želio podariti Kristove otkupiteljske milosti. Upravo zato je don Tito kao svećenik bio trajno otvoren poticajima Duha, uvijek vjeran Crkvi, njezinu Učiteljstvu i njezinoj apostolskoj predaji vjere, te je u pastoralu tražio nove putove i oblike navještanja da bi ljude otvarao Božjoj milosti i omogućavao im da svoj put, život i istinu traže jedino u Bogu. Radovao se što je upravo u Preku, na posljednjoj postaji njegove svećeničke službe, doživio nove radosti svoga svećeništva u križarskim organizacijama najmlađih, u apostolskoj vitalnosti Marijine legije, i duhovničkom vodstvu njezinih članova na razini Nadbiskupije, kao i u biblijskim i molitvenim grupama kod svojih vjernika. Završavajući svoju oproštajnu riječ nadbiskup Prenda se zahvalio pokojniku za njegovo duhovno prijateljstvo s mladima, iz kojeg su se rodila određena svećenička zvanja, koja su na putu ka svojem ostvarenju. Neka Gospodin blagoslovi sve njegove patnje koje je podnosio s vjerom i vedrinom, koje su bile svima na izgradnju u našem svakidašnjem životu i životu naše vjere.

Don Tito je u svome svećeničkom životu vršio brojne i odgovorne pastoralne službe. Nakon mlade mise, 1968. godine, imenovan je župnikom Silbe i Premude. Od 1969. župnik je Gorice-Raštana i Galovac, a od 1972. je dekan Zemuničkog dekanata i poslužitelj Tinja. Godine 1973. imenovan je dijecezanskim delegatom za ministrante u Zadarskoj nadbiskupiji. Od 1978. župnik je Jasenice i Obrovca, i poslužitelj Vinjerca. Župnikom Sali, Luke i Žmana postaje 1985., a od 1986. je i dekan Salskog dekanata. Godine 1996. imenovan je župnikom Preka na otoku Ugljanu i dekanom Ugljanskog dekanata. Iste godine imenovan je pročelnikom Povjerenstva za pastoral turista u Zadarskoj

nadbiskupiji. Uz župu Preko dodijeljena mu je na pastoralnu upravu 1998. godine župa Lukoran. Od 2001. postaje župnikom svoje rodne župe Sutomišćice-Poljane. Dekretom Nadbiskupskog ordinarijata u Zadru od 28. prosinca 2001. godine, imenovan je kanonikom Stolnog kaptola sv. Stošije u Zadru. Iste godine ponovno je imenovan dekanom Ugljanskog dekanata. Tijekom 2002. godine pratila ga je teška i neizlječiva bolest, kojoj je kroz duže vrijeme hrabro odolijevao. Bilo je to vrijeme teškog ljudskog križa i trpljenja, ali i snažnog duhovnog rasta. Fizički je oslabio, snage su ga popustile, ali je pokazao veliku snagu duha. I u bolesti je sačuvao mir, radost i sebi svojstvenu vedrinu. U svojoj bolesti nije bio osamljen nijednog dana, već mu je ljubav uzvracena posjetima i molitvama subrača svećenika i vjernika laika kojima je bio duhovni voditelj.

Pred odrom u crkvi od pokojnika su se oprostili mons. Šime Perić, župnik župe Bezgrešnog začeca u Zadru-Puntamikau i dekan zadarskog dekanata Zadar-Zapad, u ime svećenika Zadarske nadbiskupije. Don Marko Lončar, župnik Jesenica, u ime podvelebitskih župa Jasenica, Vinjerca i Obrovca. Don Dario Tičić, župnik Sali, u ime župa Sali, Luke i Žmana. Leonard Mikulić, ravnatelj Doma zdravlja u Benkovcu, u ime župa Gorica-Raštane i Tinja. Brzozjav sućuti poslao je don Mario Monina, župnik župe Pohođenja Marijina iz Falkonare, pokraj Ancone u Italiji. Zamjenik župana Županije zadarske Ivo Grbić u ime Župana, Poglavarstva i Skupštine. Don Tito Šarin pokopan je, nakon mise zadušnice, u obiteljskoj grobnici pokraj župne crkve sv. Eufemije u Sutomišćici.

Počivao u miru Božjem!

Nedjeljko Zubović

NAŠI POKOJNICI

DON TITO ŠARIN

U subotu, 28. prosinca, u 16 sati, u Općoj bolnici u Zadru, preminuo je nakon duge i teške bolesti, okrijepljen svetim sakramentima, u godini života i 35. svećeništva, svećenik Zadarske nadbiskupije, don Tito Šarin, župnik Preka i Sutomišćice-Poljane na otoku Ugljanu, dekan Ugljanskog dekanata i kanonik Stolnog kaptola sv. Stošije u Zadru. Don Tito je rođen u Poljani, 12. veljače 1944. godine, a zaređen je za svećenika u Zadru, 24. lipnja 1968. godine. Sprovodne obrede i svetu misu zadušnicu u župnoj crkvi sv. Eufemije u Sutomišćici predvodio je zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda, zajedno s nadbiskupom u miru mons. Marijanom Oblakom, generalnim vikarom mons. Ivanom Mustaćem, župnim vikarom u Preku fra Božom Sučićem i još s pedeset svećenika koncelebrana, u nazočnosti brojnih redovnica, rodbine pokojnika, članova križarskog bratstva i Marijine legije iz raznih župa Nadbiskupije, više tisuća vjernika župe Sutomišćice-Poljane, Preka, Lukorana, Ugljana, Silbe, Premude, Gorice-Raštana, Tinja, Jasenica, Obrovca, Vinjerca, Sali, Luke, Zmana, gdje je bio župnikom, i ostalih župa Ugljanskog i Pašmanskog dekanata, kao i brojnih vjernika iz Zadra i okolice. Molitveno ispraćen od svojih župljana, prijatelja i poštovatelja iz župne crkve Gospe od Ružarija u Preku, potom iz kapelice Kraljice Mira u rodnoj Poljani, pogrebna je povorka krenula ulicama mjesta do župne crkve u Sutomišćici.

Govoreći na misnom slavlju o liku pokojnog svećenika don Tita Šarina nadbiskup Prenda je ustvrdio kako Nadbiskupija zadarska stoji i moli pred odrom svoga pokojnog i zaslužnog svećenika. "Danas stojimo u vjeri, a ne u

gledanju i molimo za njegovu plemenitu svećeničku dušu. Priznajemo da smo zbunjeni pred njegovom preranom smrću. Molimo Gospodina da nam podari svjetlo vjere iz svoje Riječi, kako bismo razumjeli poruku Božju, po životu i smrti ovog vrijednog svećenika. U toj vjeri, ponovljamo s apostolom da je sve prolazno na ovome svijetu, sve razorivo u ovome životu, i čovjekov posjed, i dom, i zdravlje, njegov fizički izgled, tijelo, baš sve. Nemamo stalnoga boravišta na ovome svijetu. Sve je prolazno, ali ništa nije uništivo u stvarnosti Božje ljubavi koja stvara i grli sve", naglasio je zadarski nadbiskup, nadodajući pritom kako je svaki čovjek kao dragocjeno zrno u Božjoj ruci, što u slici izreče Isus za sebe i za svakog svog učenika, koje nosi stvarni, istiniti, ali nevidljivi život, s neprolaznim vrijednostima. Iz svjetla vjere koja se temelji na Božjem govoru čujemo neočekivanu poruku: "Ako zrno, pavši na zemlju ne umre, ostaje samo; ako li umre, donosi obilat rod". Razlažući naviještenu Božju riječ propovjednik ju je primjenio na stvarnu situaciju, jer nas ta Riječ tješi u našim pitanjima, ali i u našim velikim potrebama za svećenicima. Tvoj narod traži svećenike, poručio je vjernicima je nadbiskup Prenda, ističući da i župa Sutomišćica vapi za svećenikom kao i mnoge druge župe. Upravo, danas trebamo moliti Gospodara žetve da će iz ovog zrna koje danas pada u zemlju uroditi mnogi plodovi zagovora kod Boga, za Zadrsku nadbiskupiju, te da će umjesto don Tita Gospodin poslati nove dobre i vjerne pastire svoga naroda. Zahvalivši se pokojniku za darove njegova uma i srca koja je rasipno sijao svojom ljudskošću i vedrinom, koja je otvarala mnoga, pa i najtvrdja, srca u župama njegove svećeničke službe, kao i za nemir koji ge je

PROTOKOL O NAČINU UPISA PRAVNIH OSOBA KATOLIČKE CRKVE

Na temelju članka 2. Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o pravnim pitanjima («Narodne novine», broj 3/97 – Međunarodni ugovori) Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska biskupska konferencija sklapaju sljedeći

PROTOKOL O NAČINU UPISA PRAVNIH OSOBA KATOLIČKE CRKVE

Članak 1.

Ovim se Protokolom pri ministarstvu nadležnom za poslove opće uprave (u daljnjem tekstu: ministarstvo) ustrojava Evidencija pravnih osoba Katoličke Crkve u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: Evidencija), određuje način upisa i podaci koji se unose u Evidenciju.

Članak 2.

U Evidenciju se unose podaci o:

- nazivu i sjedištu crkvene pravne osobe;
- nazivu i sjedištu osnivača crkvene pravne osobe;
- vremenu osnutka crkvene pravne osobe;
- službi osobe ovlaštene za zastupanje crkvene pravne osobe;
- žigu i pečatu koje u svojem poslovanju rabi crkvena pravna osoba.

Članak 3.

Prijavu za upis u Evidenciju kao i eventualne promjene, na molbu osnivača, podnosi nad/biskupija na čijem se području nalazi sjedište dotične crkvene pravne osobe.

Članak 4.

Podnositelju prijave za upis u Evidenciju ministarstvo izdaje obavijest o izvršenom upisu, koja sadrži sve podatke o crkvenoj pravnoj osobi koji su uneseni u Evidenciju.

Članak 5.

Ako crkvena pravna osoba prestane postojati zbog razloga koje predviđa kanonsko pravo ili odlukom osnivača, njezin prestanak, na traženje osnivača, nad/biskupija na čijem se području nalazi crkvena pravna osoba priopćuje ministarstvu radi brisanja iz Evidencije. Danom prestanka crkvene pravne osobe smatra se dan naznačen u odluci o njezinu prestanku.

2. Biografski podaci časnog sluge Božjega Ivana Merza - katoličkog laika europskih dimenzija

Ivan Merza rođen je 16. XII. 1896. u Banjoj Luci u Bosni, koja je tada bila u sastavu Austrougarske monarhije. 1914. god. završava u rodnom gradu gimnaziju s maturom. Nakon tek započetog studija u Beču, pozvan je u vojsku. Prvi svjetski rat je već u tijeku i Merz je poslan na bojište na talijanski front. Za vrijeme rata doživljava potpuno obraćenje Bogu, a nakon rata nastavlja studij književnosti u Beču i završava ga u Parizu. Dolazi u Zagreb 1922. gdje postaje profesor na Nadbiskupskoj gimnaziji. Doktorirao je na Zagrebačkom sveučilištu radnjom o utjecaju liturgije na francuske pisce. Sve svoje slobodno vrijeme posvećuje odgoju katoličke mladeži u katoličkim organizacijama. Promiče u Hrvatskoj ideje papinske Katoličke Akcije i kao laik zalaže se za liturgijsku obnovu. Duboko vjeran Crkvi širi ljubav prema papi i crkvenom nauku. Kao laik potpuno se posvećuje Kristu i polaže zavjet vječne čistoće. Život ispunja intenzivnom molitvom, svakodnevnom euharistijom i svjesnim nastojanjem oko kršćanske savršenosti. Umire na glasu svetosti 10. svibnja 1928. Nakon smrti primjer njegova svetog života postao je «program života i rada» cijelom jednom naraštaju hrvatske katoličke mladeži.

Svojim podrijetlom, obrazovanjem, kulturom i svetačkom pojavom Ivan Merz nadilazi granice svoje domovine i u ovom povijesnom trenutku kad kročimo prema europskom jedinstvu može biti aktualan uzor katoličkog angažiranog i svetačkog života i izvan granica Hrvatske. Otac mu je bio porijeklom Nijemac iz Češke (Plzen), majka iz židovske obitelji iz Mađarske (Nagy-Kaniža). Ivan je rođen u Bosni u Banjoj Luci. Studirao je na europskim sveučilištima u Beču i Parizu, a srcem je sav bio okrenut prema Rimu središtu katoličanstva. Proživio je prvi svjetski rat na talijanskoj fronti, prije toga je vojnu obuku polazio u Sloveniji i Austriji. U ratu doživljava duboko obraćenje Bogu. Nakon završenog studija, službujući u Hrvatskoj, u Zagrebu, sav svoj život i rad, i na kraju žrtvu svoga života posvetio je kršćanskom dobru i odgoju jednog slavenskog, tj. hrvatskog naroda i njegove mladeži! Poznao je i služio se s deset jezika: hrvatski, njemački, francuski, talijanski, engleski, španjolski, češki, mađarski, slovenski i latinski. Razni elementi europskih naroda i kulture ujedinjeni se u Merzu u jednu harmoničnu cjelinu; možemo reći «ujedinjena Europa u jednoj osobi», ali sve objedinjeno i prožeto katoličkom vjerom! Pod tim vidom kao uzor postaje veoma aktualan danas kad se izgrađuje jedinstvo Europe koje vjernici katolici trebaju graditi na kršćanskim korijenima, kako to sadašnji Papa Ivan Pavao II. često naglašava.

3. Merz je dokaz postojanja Boga i nadnaravnog svijeta vjere

Kada je bilo završeno snimanje priloga Kardinala Kuharića za dokumentarni film o Ivanu Merzu, Kardinal je, opraštajući se od osmočlane tv-ekipe koja ga je snimala, rekao nazočnima i ovu misao: «Veći dokaz da Bog postoji jesu sveci na zemlji, negoli zvijezde na nebu.» Time je riječima, što je bilo očito, aludirao i na našeg Ivana o kojem je na filmu dao lijepo svjedočanstvo.

MALI TEČAJ NA PUNTAMICI

Od 23. do 26. siječnja održan je u župi Bezgrješnog začeca BDM na Puntamici u Zadru Mali tečaj -Kursiljo za vjernike te župe, s ciljem osobnog produbljenja vjere i osnaženja u osobi Isusa Krista Spasitelja po njegovoj Riječi. Na tečaju je sudjelovalo 26 polaznika, a predvodio ga je don Andrija Vrane, svećenik iz Zagreba, sa suradnicima iz Zagreba i Zadra. Na završnicu tečaja, u nedjelju

26. siječnja, okupili su se brojni kursiljisti iz raznih župa Zadarske nadbiskupije, a pohodili su ih svećenici-voditelji Malog tečaja, uz domaćina mons. Šimu Perića, don Igor Ikić, župnik župe Bl. Alojzija Stepinca na Bilom Brigu u Zadru i don Anđelko Buljat, župnik župe Uznesenja Marijina na Belafuži u Zadru i povjerenik za Kursiljo zadarske nadbiskupije.

Nedjeljko Zubović

IZLOŽBA "PORTRETI 1950. - 2002."

U Galeriji umjetnina Narodnog muzeja Zadar otvorena je u četvrtak, 30. siječnja u Zadru izložba "Portreti 1950. - 2002." likovnog umjetnika Ivana Tomljanovića. Izložbeni opus od devedesetak radova čine portreti autorovih suvremenika s kojima je u obiteljskim, prijateljskim, profesionalnim i inim odnosima, slikani uljem na platnu, a među njima su portreti od crkvenih velikodostojnika do takozvanih malih ljudi i djece s gradske periferije, crteži i studije crtani olovkom i ugljenom i skulpture od bronce i gipsa.

Pozdravnu riječ autoru izložbe i brojnim posjetiteljima, među kojima su bili zadarski nadbiskup u miru mons. Marijan Oblak, predstavnici zadarskog javnog, kulturnog i političkog života uputio je Hrvoje Perica, ravnatelj Narodnog muzeja Zadar. O životu i stvaralačkom opusu Tomljanovića govorila je mr. Ljubica Srhoj Čerina, voditeljica

Galerije umjetnina koja je s autorom i postavila izložbu, rekavši da je Tomljanović svjedok svog vremena ne toliko kroz sami slikarski medij, koliko kroz dominantnu temu njegova opusa, portret. Prof. Antun Travirka je između ostalog, rekao da je dominantna autorovog likovnog koncepta vitalnost, snaga instinkta i ljudskost likova, koji govore o Tomljanovićevom istinskom čovjekoljublju, a na autorovu tehniku rada utjecao je i njegov dugogodišnji restauratorski rad u kojem se susretao s antropomorfnim djelima sakralne umjetnosti.

Izložbu je otvorio Radovan Dunatov, član gradskog Poglavarstva za kulturu, zahvalivši Tomljanoviću na oslikanoj kronologiji ljudi koji su živjeli u Zadru u drugoj polovici XX. stoljeća. Izložba je otvorena do 22. veljače 2003., a organizirana je uz potporu Poglavarstva grada Zadra, Zadarske županije i Zadarske nadbiskupije.

Ines Grbić

FENOMENOLOGIJA I MORALNA PROSUDBA HOMOSEKSUALNOSTI

"Fenomenologija i moralna prosudba homoseksualnosti" naziv je predavanja kojeg je održao prof. dr. Luka Tomašević, pročelnik Katedre za moralnu teologiju splitskog KBF-a u ponedjeljak 27. siječnja u Dvorani Nadbiskupskog sjemeništa 'Zmajević' u Zadru. Dr. Tomašević predstavio je fenomen homoseksualnosti s aspekta modernih antropoloških znanosti, rekavši da još uvijek nema jedinstvenog znanstvenog tumačenja. Dokumenti Crkve kažu da spolnost nije zasebno područje u čovjeku ili samo biološka funkcija njegove naravi, nego osobina koja karakterizira čitavog čovjeka usmjerena ne prema bilo kojem cilju, nego točno određenom cilju.

Postoji razvojna, prigodna ili prolazna i specifična ili konstitutivna homoseksualnost, kada odrastao čovjek koji živi u normalnim okolnostima pokazuje posebnu sklonost prema osobama istog spola, a interes tih osoba usmjeren je isključivo na tjelesni užitak. Svoje ponašanje ne smatraju zlom nego normalnim življenjem svoje spolnosti smatrajući da na to imaju i pravo. Dr. Tomašević je rekao da se u društvu promiče seksualna orijentacija kao pravo na vlastiti identitet kojeg nitko ne ugrožava, odobreno i zakonima nekih zemalja, i dodao da se diljem svijeta provodi agresivna kampanja za promicanje homoseksualnosti kao društveno poželjnog ponašanja i od

strane državne vlasti, što izravno pogađa dobro obitelji.

"Logično je da zdravo društvo i pametna vlast cijene čovjeka, promiču zdravi i produktivni odgoj mladih generacija, te daju potporu brakovima i obitelji, koji su zdrava podloga za obnavljanje pučanstva i prosperitet svakog društva i naroda", rekao je dr. Tomašević i dodao da je za moralno - teološko vrednovanje homoseksualnosti važno razlikovati objektivni nered i subjektivnu odgovornost. "Skлонost je bez osobne krivnje, no vršenje homoseksualnosti podliježe moralnoj osudi, to je odgovorni nered moralno nedopušten", stav je Katoličke Crkve izražen u Deklaraciji Kongregacije za nauk vjere "Persona humana". Homoseksualni čini su u sebi neuredni, protive se naravnom zakonu i spolni život zatvaraju životu, a kršćanstvo na seksualnost gleda pod vidom sjedinjenja i prokreacije. "Posve je nespojivo s katoličkim moralom stvaranje zajedništva na temelju te sklonosti i još za to tražiti društvenu registraciju na način braka", naglasio je dr. Tomašević, rekavši da kršćanska etika ne prihvaća moderni subjektivizam koji odbacuje objektivnu moralnu normativnost. Održavanje predavanja organiziralo je Hrvatsko katoličko liječničko društvo, podružnica Zadar, a predavanju je nazočila i predsjednica te udruge za zadarsku županiju dr. Jasminka Jurišić Šango, nekoliko zadarskih liječnika, sjemeništarci i zainteresirana javnost.

Ines Grbić

Sveti ljudi najprije svojim životom po vjeri, i potom svojim djelovanjem za Boga jesu u prvom redu svjedoci da Bog postoji, da duhovni, nadnaravni svijet jest jedna realnost u koju su oni bili neprestano uronjeni. Za Ivana Merza to su posvjedočili brojni njegovi prijatelji koji su s njime dolazili u kontakt.

Dr. Čedomil Čekada o petoj obljetnici Ivanove smrti objavljuje članak pod naslovom «Naš svetac u fraku», te među ostalim tvrdi: «Na Merzu su, čovjek bi skoro smjelo rekao, milost i duhovni svijet eksperimentalno dokazani. Njegov vjerski razvitak i asketsko sazrijevanje, osobito na početku njegova duhovnog puta, nemaju naravne eksplikacije... Ako nećemo da se na njemu ogriješimo o načelo dovoljna razloga, moramo priznati metafiziku milosti i nevidljivoga svijeta. Ona ga prožima sve jače i jače. Bez nje se Merza ne može uopće razumjeti.»¹

Kardinal Franjo Šeper, koji je Merza osobno poznao i s njime prijateljevao, u svojoj izjavi za Merzov proces beatifikacije veli: «U životu sam susreo samo dvije osobe koje su samom svojom pojavom djelovale na poseban način i stvarale oko sebe kao neku nadnaravnu atmosferu. Jedan od te dvojice bio je dr. Ivan Merz.»²

Marica Stanković, velika katolička javna radnica koja je Ivana Merza poznavala i s njime surađivala u svojoj izjavi za njegov proces beatifikacije tvrdi: «Na njemu se osjećala blizina Božja. On ju je nosio, kudgod je prolazio. Kad smo uz njega bili, mi smo je gotovo osjetno osjećali. I zato je trebao samo jedan Merčev pogled, samo jedan susret s njim, i najnemirnija duša smirivala se, utješila se.»³

Profesor na Papinskom sveučilištu Gregorijani u Rimu, Francuz o. Irennee Hausherr, isusovac, Merza je također poznao i s njime se susretao nekoliko puta u Banjoj Luci, Parizu i Rimu. Za Merzov proces beatifikacije dao je izvanredno svjedočanstvo o Merzovoj svetosti u kojem među ostalim izjavljuje: «Hoće li tko razumjeti ili ne, u njegovoj se blizini osjećala sasvim osobita prisutnost Božja... Hrvati ne bi smjeli dopustiti da ugasne uspomena na Ivana Merza. Čovjek takve inteligencije i tako široke naobrazbe koji je usred svijeta živio potpuno Božjim životom, životom djeteta u evanđeoskom smislu, koji je samom tom jednostavnošću i smirenim predanjem Božjoj dobroti, jedinom Dobru, ustostručavao svoje energije u služenju dobru - to je tako lijep i tako blagotvoran prizor da ga ne bi smjeli skrivati ni u Hrvatskoj ni izvan nje... Neka njegovi sunarodnjaci zahvale Bogu što im je u njemu dao uzor pravog kršćanina i zaštitnika.»⁴

¹ Čedomil ČEKADA, «Naš svetac u fraku», *Katolički tjednik*, Sarajevo 7. V. 1933., str. 4

² Kardinal Franjo ŠEPER, «Moja sjećanja na dr. Ivana Merza», *Glasiilo Postulature Ivan Merz*, Zagreb, 2001., br. 1-2, str. 3.

³ Marica STANKOVIĆ, «Izjava za proces beatifikacije Ivana Merza», u: Josip VRBANEK, *Vitez Kristov Ivan Merz*, Zagreb 1943., str. 91

⁴ Irennee HAUSHERR, Izjava o Ivanu Merzu, *Glasiilo Postulature Ivan Merz*, Zagreb 1973., br. 1, str. 12-13

4. Merz kao laik ostvario svetost života

Posebna Božja poruka koja nam preko Ivana Merza dolazi jest činjenica da je on kao vjernik laik u svome životu ostvario ideal evanđeoske svetosti života. Merz nije bio ni svećenik, niti redovnik niti je kao laik radio u crkvenim strukturama. Vršio je laičko zanimanje, bio je srednjoškolski profesor francuskog i njemačkog jezika na gimnaziji i tim radom si je zasluživao svoj svagdanji kruh. Nešto slično kao sv. Pavao koji je u određenom razdoblju svoga života pravio šatore, što mu je bio zanat, samo da ne bude kršćanskoj zajednici na teret i da bude uvjerljivije njegovo propovijedanje Isusa Krista.

U svojoj enciklici na početku novog tisućljeća *Novo millenio ineunte* Papa Ivan Pavao II. daje katoličkim vjernicima program u sedam točaka za novo tisućljeće po kojem treba živjeti i kojega treba ostvarivati. Prva točka toga programa jest upravo ostvarivanje svetosti. Papa među ostalim veli:

"Ovaj ideal savršenosti ne smije se pogrješno shvatiti kao da bi uključivao neku vrstu izvanrednog života koji mogu živjeti samo neki 'velikani' svetosti. Putovi svetosti su mnogostruki i prikladni pozivu svakoga čovjeka. Zahvaljujem Gospodinu koji mi je dao da tijekom ovih godina proglasim blaženima i svetima tolike kršćane, a među njima mnoge laike koji su se posvetili u najredovitijim životnim okolnostima. Vrijeme je da se svima na uvjerljiv način ponovno ponudi to 'visoko mjerilo' redovitog kršćanskog života.» (*Novo millenio ineunet, br. 30.*) Hrvatski su biskupi 24. rujna 2002. objavili poseban dokument «Pozvani na svetost» gdje upravo razrađuju i primjenjuju na naše okolnosti tu Papinu ideju i poticaj vjernicima što je dao cijeloj Crkvi na početku trećeg tisućljeća tj. poziv na ostvarenje svetosti u svim prilikama života.

Važno je međutim naglasiti i ovo: Ivanu Merzu ta svetost nije bila dana od početka, od djetinjstva. On se vođen milošću Božjom postupno do nje uzdizao i to kroz osobni trud, nastojanje, kroz borbu sa svojim slabostima, kroz trpljenja Prvog svjetskog rata, koristeći sva duhovna i asketska sredstva što ih Crkva preporuča onima koji ozbiljno teže k ostvarenju svetosti.

EKUMENSKA MOLITVA

U župnoj crkvi Uznesenja Marijina na Belafuži u Zadru, u tjednu molitve za jedinstvo kršćana, održana je, u petak 24. siječnja, ekumenska molitva na način slavljenja Večernje molitve, u kojoj je sudjelovalo više stotina vjernika krašćanskih Crkava i zajednica s područja grada Zadra. Molitvenom susretu su nazočili vjernici Katoličke crkve, Pravoslavne parohije sv. Ilije proroka, Kršćanskog centra "Bethesda - Dom milosti" i Baptističke crkve "Dom molitve". Animator kroz molitvu bio je povjerenik za ekumenizam Zadarske nadbiskupije don Marinko Duvnjak, župnik župe sv. Josipa na Plovaniji u Zadru, koji je održao uvodnu riječ, naglašavajući značaje ekumenske molitve za jedinstvo svih kršćanskih Crkava, ističući kako se i u različitosti može biti jedno. Potom je uslijedila služba svjetla praćena pjevanjem starokršćanskog večernjeg himna "Phos hylaron" (Radosna svjetlost), kojeg je pjevajući predmolio o. Petar Jovanović, paroh sv. Ilije, dok su svi nazočni vjernici u svojim rukama držali upaljene svijeće. Potom je predstavnik svake kršćanske zajednice kraćim uvodnim mislima nazoćnima predstavio po jedan psalam. Psalam 104. predmolili su vjernici iz Kršćanskog centra "Dom milosti"; psalam 25. vjernici iz Baptističke crkve "Dom molitve"; a hvalospjev "Blagoslivljaj dušo moja Gospodina" (Tob 13,10-18) pjevao je član Neokatekumenske zajednice iz župe sv. Josipa. Homiliju je održao pastor kršćanskog centra Tomislav Čanji, ističući da se ovih dana kršćani svijeta

okupljaju na molitvu oko Isusa Krista, koji je "svjetlost svijeta". Tako smo se i mi večeras okupili oko Isusa da svjedoćimo njegovo svjetlo. Došli smo dati "slavu Jeruzalemu", upravo onako kako smo u psalmu pjevali, da Isus kao "stijeg uzdignut među narodima" donese svoje svjetlo svakom našem sugraćaninu, jer on je "svjetlo u kome tame nema nikakve", i tko njega slijedi, ide u svjetlosti. Nas tama može okruživati, ali nas ne može obuzeti, jer nas prosvjetljuje onaj koji je samo svjetlo, a to je Krist, koje je za sebe rekao: "Ja sam svjetlost svijeta!" Danas se u svijetu, pa i kod nas, raspada sustav moralnih vrijednosti, etićnosti i ćudoreća. Ljudi olako gledaju na život, kao da se to njih ne tiće, kazao je propovijednik. Potrebna nam je svima zajednića žarka molitva kao "svijeća koja se stavlja na svjećnjak da svijetli svima u kući", da ljudi "gledajući naša dobra djela slave Oca koji je na nebu", kazao je među ostalim u svojoj nadahnutoj rijeći propovijednik. U prigodnu molitvu vjernika nazoćne je uveo liturgijski animator, nakon čega su uslijedili spontani molitveni zazivi s nakanama za Božji blagoslov i veće međusobno razumijevanje i poštovanje među Kristovim vjernicima. A svi molitveni zazivi zaključeni su zajednićkom molitvom Oćenaša. Znakom pružanja mira, završnom molitvom i pjesmom "Gle, kako je dobra ljubav među braćom" (Ps 133.) zaključeno je u radosnom ozračju vjere ekumensko molitveno slavlje u Zadru.

Nedjeljko Zubović

SPOMEN-MISA ZA POGINULE BRANITELJE

U povodu 10. obljetnice akcije "Maslenica '93." održana je u katedrali sv. Stošije u Zadru, u srijedu 22. siječnja, spomen-misa za trideset i dvojicu poginulih hrvatskih branitelja, koji su u toj vojno-redarstvenoj akciji položili svoje živote na oltar domovine Hrvatske. Koncelebriranu svetu misu zadušnicu u dupkom ispunjenoj zadarskoj katedrali predvodio je zadarski nadbiskup u miru mons. Marijan Oblak, zajedno s generalnim vikarom mons. Ivanom Mustaćem, župnikom katedralne župe don Milivojem Bolobanićem, kanonicima Stolnog kaptola sv. Stošije i dvadesetoricom svećenika.

Obraćajući se nazočnim vjernicima, među kojima su bili članovi obitelji poginulih hrvatskih branitelja, prijatelji suborci i hrvatski časnici te dužnosnici županijskih i gradskih vlasti, predvoditelj euharistijskog slavlja je proučio da svatko tko je zbog oružanog napada Jugoslavenske armije i srpskih paravojnih pobunjenika na Hrvatsku, na grad Zadar i čitavo zadarsko područje, četiri godine živio u skloništu, bez tekuće vode i električnog svjetla, pod svakodnevnim višestrukim bombardiranjem i raketiranjem, ponekad istodobno sa zemlje, zraka i mora, taj cijeni obrambeno-oslobodilačku hrvatsku vojno-redarstvenu akciju Maslenica, 22.

siječnja 1993. godine. "Nas žive i preživjele naši poginuli branitelji, njihove obitelji i njihova djeca siročad, naši ranjenici i invalidi obvezuju. To je domovinska i državna obaveza. Obaveza koja je iznad svake dnevne politike, iznad bilo kojih stranaka i vlada. Ta obveza ima više vidova, a oni su domoljubni, društveni i socijalni. To je vid priznanja i zbrinjavanja, zahvalnosti i poštovanja. Zato i slavimo ovu spomen-misu, kojom izvršavamo svoju vjerničku obvezu prema našim poginulim braniteljima i njihovim obiteljima, ali i prema preživjelima i njihovim obiteljima", istaknuo je nadbiskup Oblak, nadodajući pritom da se u ovoj spomen-misi ujedinjuje bogoljublje i domoljublje. Jer zrno života naših poginulih branitelja nije uzalud palo na zemlju, već je donijelo obilan urod, a to je samostalna i slobodna država Hrvatska, smireniji i sigurniji život na ovom području. Stoga, Maslenica potiče sve na odgovornost, rad i poštenje za sretniju sadašnjost i budućnost našeg hrvatskog naroda i države Hrvatske, kazao je među ostalim u svojoj riječi predslavitelj zadarski nadbiskup u miru Marijan Oblak.

Liturgijsko pjevanje predvodio je katedralni zbor sv. Stošije, a na kraju svete mise pjevana je himna «Lijepa naš» i molitva za Domovinu "Bože čuvaj Hrvatsku".

Nedjeljko Zubović

5. Merz, katolički intelektualac, spaja znanost, kulturu i vjeru

Osim što je bio laik, Ivan Merz je postigao visoku profesionalnu sveučilišnu naobrazbu. Doktorirao je u svojoj struci napisavši disertaciju o utjecaju liturgije na francuske književnike. U svome životu spaja znanost i vjeru, pokazuje kako se može povezati duboko vjersko uvjerenje i svetost života s visokom kulturnom i intelektualnom izobrazbom. U svome kratkom životu naučio je deset jezika i osposobio da je mogao zarađivati kruh u četiri zanimanja (profesor što je bio, časnik u vojsci, književnik, a posjedovao je znanje i vrline jednog svećenika). Nakon što je doktorirao u svojoj struci, Merz studira privatno kršćansku filozofiju i teologiju pod vodstvom isusovaca pripremajući se tako i intelektualno za svoj apostolski rad. Uz to se bavio pisanjem, te je ostavio veliku pisanu baštinu, brojne objavljene radove, a mnogi radovi ostali su do sada u rukopisu i sada se postupno objavljuju.

6. Primat duhovnosti i duhovnog života u odnosu na akciju

Da bi se mogao uspinjati prema kršćanskoj svetosti Ivan je svjestan da bez Božje pomoći i snage ne može napredovati. Stoga svesrdno gaji molitveni i sakramentalni život, odakle dobiva snagu za ostvarenje kršćanske savršenosti i za svoj apostolski rad. Svoj duhovno-molitveni život Merz temelji najprije na liturgiji, katoličkom bogoslužju, koja je za njega prava škola svetosti. «Na temelju se Liturgije svaka pojedina duša odgaja. Može se reći da je Liturgija pedagogija u pravom smislu riječi, jer pomoću nje vjernik u svojoj duši proživljava sve faze vječnog Kristova života.»⁵ Te njegove ideje o važnosti sudjelovanja vjernika u liturgijskom životu potvrdit će kasnije i Drugi vatikanski sabor.

Središte liturgijskog slavljenja i života jest Euharistija. U životu časnog sluga Božjega Ivana Merza to je bilo veoma istaknuto. Njegova ljubav prema Euharistiji očitovala se najprije u njegovu svakodnevnom sudjelovanju u sv. misi i primanju sv. Pričesti, te njegovim čestim adoracijama pred Presvetim Sakramentom. Svijest da u Euharistiji prima samoga Boga Isusa Krista ispunjala je njegovu dušu radošću koja je nalazila odjeka u njegovim brojnim spisima i člancima, te u svjedočanstvima njegovih suvremenika. O važnosti primanja presv. Euharistije piše: «U sv. Pričesti gdje se vaše tijelo i vaša duša ujedinjuje sa samim Božanstvom, treba biti vrhunac vašega života; u tom je činu i vrhunac cjelokupne liturgije. Sve veličanstvene molitve i pjesme, sva vaša razmatranja, svi vaši čini tijekom dana moraju biti kristocentrični, moraju biti usmjereni prema tom jedinom času vašega dnevnoga života - sv. Pričesti. Na taj se način već na zemlji ispunjava vaša zadnja svrha i postajete dionicima same biti Božje.»⁶

Merz je čovjek dubokog duhovnog života i nastojanja za svetošću. Prije svakog apostolskog djelovanja smatra Merz da treba prethoditi najprije osobni duhovni život.

⁵ Ivan MERZ, «Duhovna obnova po liturgiji», *Luč* br.1, 1924., str. 11-17.

⁶ *Isto.*

bogonosca. O. Nadbiskup je predvodio procesiju oko crkve, koncelebraciju i održao homiliju.

NADBISKUP U BENKOVCU - 3. prosinca, u župnoj kući u Benkovcu, o. Nadbiskup je održao sastanak s pastoralnom ekipom u toj župi. Govorilo se o potrebama vjernika i nastojanjima pastoralne ekipe da se pokriju sve dužnosti u Benkovcu i svim oklonim župama, osobnim zalaganjem, slogom i svjedočenjem svakoga člana ekipe. Nadbiskup je dao konkretne upute za plodno djelovanje pastoralne ekipe.

ZADACI PRED NAMA

Kao biskup ove mjesne Crkve primarnim zadatkom smatram odgoj suradnika u pastoralu (đakoni, čitači, akoliti, izvanredni djelitelji Euharistije, katehista...). Zato zahvaljujem svima koji zauzeto rade na tome i pomažu župnicima u pastoralu župa, od članova župnih pastoralnih vijeća pa sve do vjeroučitelja i katehista.

U godini koja je pred nama potičem kateheze za najbliže suradnike, za roditelje prvopričesnika i krizmanika; duhovne obnove za roditelje i kumove pred krizmu njihove djece; duhovne obnove za mlade; misije u župi; razne tečajeve i seminare kao što su Mali tečaj i Seminari za nutarnje ozdravljenje; kateheze Neokatekumenskog puta. Potrebno je posvetiti posebnu duhovnu skrb braniteljima i njihovim obiteljima te obiteljima stradalih i poginulih.

Nameće nam se i zadatak na razini Nadbiskupije organizirati duhovnu obnovu na jednom mjestu. Međutim, neka svaki župnik, u suradnji sa najbližim suradnicima, odabere najprikladniji oblik kateheze odraslih, u svojoj župi.

Godinu kateheze odraslih želimo završiti jednim zajedničkim susretom svih sudionika zauzetih u pastoralu i u pokretima naše Nadbiskupije.

(Iz Nadbiskupove božićne poslanice za Godinu kateheze odraslih, Božić, 2002.)

2003. - Godina kateheze odraslih u Zadarskoj nadbiskupiji

Tako u svom poznatom članku «Sticanje podmlatka» piše: «Temelj našega apostolskog rada i uspjeha leži prema tome u nama samima, u našem odnosu k Isusu, koji u nama mora živjeti. Koja su, dakle, svojstva da se ponajprije sami izgradimo? To je dnevna jutarnja meditacija, često prisustvovanje sv. misi i primanje sakramenata, dnevno ispitivanje savjesti i dnevno čitanje duhovnog štiva. Činimo li to, to će Isus u nama sve više i jače živjeti, razumjet ćemo bolje smisao života i ekonomiju spasa i uvidjet ćemo s kojom ljubavlju naša Ljubav - Isus - ljubi svaku pojedinu dušu.»⁷ Naravno da je Merz sve ovo što je drugima preporučivao u prvom redu on sam vršio kako su mnogi posvjedočili i što je i bio izvor njegova uspjeha u apostolatu.

7. Merz - čovjek Crkve i papinstva

«Nema jače ideje u Merčevu liku od ideje Crkve», veli za nj prijatelj D. Žanko i nastavlja: «Crkve, koja kroz papinstvo čuva nauku i jedinstvo, te Crkve koja kroz liturgiju moli i prinosi 'žrtvu hvale' Ocu i 'pomoću koje' - veli Merz - 'vjernik u svojoj duši proživljava sve faze vječnoga života Kristova'. Papinstvo i liturgija, to su krila Merčeve duše, to su bitni karakteristikoni čitava njegova bića.»⁸ Na poseban način ističe se u njegovu osobnom vjerskom životu i apostolskom radu zadivljujuća vjernost i odanost crkvenim pastirima, u prvom redu Papi kao Kristovu Namjesniku, a potom i mjesnim biskupima, čije je smjernice za rad u Katoličkoj Akciji na poseban način ustrajno provodio u život. Sam nam je časni sluga Božji dao odgovor odakle u njemu tako velika ljubav prema Crkvi i Papi. Na pitanje jedne ankete zašto ljubi Crkvu i Svetog Oca Papu, odgovorio je: «Jer u njoj vidim jasnu sliku preljubljenog Spasitelja i Boga Isusa sa svim njegovim savršenstvima, a u Svetom Ocu pod prilikama čovjeka vidim Boga svoga i Gospoda svoga.»⁹ Crkva je «velebni odraz neizmjernog Krista» - tim će se riječima izraziti časni sluga Božji u svome programatskom članku o duhovnoj obnovi po liturgiji Crkve.¹⁰ I stoga je i razumljiva njegova velika, odana i vjerna ljubav prema svetoj Crkvi i onima koji je vode.

8. Merz - neumorni i revni apostol

Iz njegove doživljene spoznaje Isusa Krista i njegova spasenjskog poslanja koje Crkva kao Kristovo mistično tijelo nastavlja kroz povijest, u mladom Ivanu Merzu rađa se svijest da se i on treba aktivno uključiti u to poslanje svojim apostolskim radom. Stoga se Ivan nije zadovoljio da svoju vjeru živi samo unutar četiri zida svoga stana i četiri zida crkve. On izlazi u javnost, na putove, trgove i raskršća suvremenog života. Drži predavanja, brani vjeru, promiče njezina moralna načela u javnom životu.

⁷ Ivan MERZ, «Sticanje podmlatka», *Luč*, Zagreb 1923., br. 1-2, str. 14-16

⁸ Dušan ŽANKO, «Duša dr. Ivana Merza», *Život*, br. 5, 1938., str. 250.

⁹ Ivan MERZ, «Duhovna obnova po liturgiji», *Luč* br.1. 1924., str. 11-17.

¹⁰ isto.

ZADARSKI GRADONAČELNIK POSJETIO SAMOSTAN BENEDIKTINKI

U srijedu, 15. siječnja, u povodu blagdana sv. Stošije, mučenice, zaštitnice Zadarske nadbiskupije, zadarski je gradonačelnik i saborski zastupnik Božidar Kalmeta, zajedno s predsjednikom Gradskog vijeća Davorom Arasom, već tradicionalno, posjetio samostan koludrica benediktinki Svete Marije u Zadru, i tom je prigodom čestitao imendan časnoj majci Anastaziji Čizmin, opatici tog najstarijeg hrvatskog samostana Svete Marije, koja nosi ime zadarske nebeske zaštitnice. Opatica Anastazija se zahvalila na čestitkama i informirala svoje ugledne goste o projektu proširenja i uređenja samostanskih prostora, na čemu se radi već duže vrijeme, kako bi Stalna izložba crkvene

umjetnosti (SICU), koja je smještena u samostanskom kompleksu, a i časne sestre dobile više stambenog prostora. Pri iskapanju dvorišta u samostanskom kompleksu pronađeni su vrijedni arheološki nalazi: zidovi rimskih kuća, ulica i mozaik, koje je potrebno temeljito istražiti, što je poskupjelo predviđeni projekt. Opatica je zamolila dužnosnike gradske vlasti u Zadru za pomoć pri financiranju tog projekta, na što je gradonačelnik obećao pomoć, te da će prijedlog iznijeti pred Gradsko vijeće na odobrenje. Na kraju tog svečanog susreta ugledni gosti, novinari i domaćini su razgledali spomenute prostorije i taj svojevrsni "arheološki vrt" sa sačuvanim arheološkim pronalascima.

Nedjeljko Zubović

MALI TEČAJ NA BILOM BRIGU

U župi Bl. Alojzija Stepinca na Bilom Brigu u Zadru, održan je od 16. do 19. siječnja, Mali tečaj - Kursiljo. Na tečaju je sudjelovalo šesnaest polaznika iz župe, koji su kroz svete sakramente, molitvu, meditaciju i primišljanje Božje riječi produbljivali svoju vjeru i otkrivali Božju ljubav u sebi i braći. Mali tečaj vremenski kratko traje, ali se kroz to kratko vrijeme doživi puno lijepoga i plodonosnoga u životu svakog

polaznika. Tečaj je vodio župnik don Igor Ikić zajedno s ekipom suradnika Kursilja i uz sudjelovanje mons. Šime Perića, župnika župe Bezgrješnog začeca Marijina na Puntamici u Zadru i dekana zadarskog dekanata Zadar-Zapad. Mali tečaj su posjetili mons. Ivan Mustać, generalni vikar zadarske nadbiskupije i povjerenik za Kursiljo zadarske nadbiskupije don Anđelko Buljat, župnik župe Uznesenja Marijina na Belafuži u Zadru.

Nedjeljko Zubović

poštovatelje, kad se događa da sinovi ruše spomenike koje njihovi očevi sebi podigoše? "Večeras smo opet svjedoci da nas ona privlači, ne svojom tjelesnom ljepotom, nego privlači nas ljepotom i plemenitošću svoje duše, i dubokom vjerom i ljubavlju prema Isusu Kristu. Ona je kao pšenično zrno posijana u zemlju, ali to zrno koje je umrlo svijetu i danas donosi obilat rod, a mi smo danas taj obilat rod. Mi smo ovdje došli zajedno razmišljati i diviti se životu sv. Stošije žrtvovanom za Isusa, ali i učiti od nje; kako danas u ovom vremenu i na ovim prostorima svjedočiti vjernost Isusu, i kako uprisutniti njegovu dobrotu prema bližnjemu, njegovu ljubav prema nebeskom Ocu", poručio je vjernicima varaždinski Biskup i dodao da mučenici ne ginu zato jer su siti života, kao oni koji sami sebi oduzimaju život.

Mučenici ne idu u smrt za ideju i ideologiju koje stranke ili partije, nego, mučenici umiru za osobu, za Isusa Krista. Oni ne umiru sa mržnjom u srcu i psovkom na usnama protiv svojih mučitelja i neprijatelja, nego poput svojeg Učitelja mole: "Oče oprostí im!" Mučeniku koji dragovoljno daje svjedočanstvo vjernosti i ljubavi Isusu Kristu je smrt najveći dobitak. Stošija je prije svoje mučeničke smrti pobijedila i očevu nevjeru, jer ju nije zaludilo bogatstvo koje joj se nudalo. Nije ju slomilo niti mučenje glađu i žeđu njezina supruga, samo zato što je

kršćanka, i nije ustuknula ni pred plamenom vatre koja je spalila njezino tijelo, nego je i tada pjesmom slavila Gospodina. Tko joj je dao tu snagu? Onaj koji ju uzljubi! Onaj kojega je ona ljubila, u kojeg je vjerovala i za kojeg je život položila, a to je Isus Krist, kazao je propovijednik. Razlažući svoju misao o vrijednosti života svakog čovjeka propovijednik je istaknuo kako je danas čovjek ugrožen na svome početku, jer ga se ubija i nedozvoljava mu se niti da se rodi, i na zalasku, jer mu se želi dati lijepa smrt - eutanazija.

Danas se novorođena djeca ne primaju kao dar i blagoslov Božji, nego se smatraju bezvrijednima, naglašavajući kako svakih 7 sekundi na svijetu umire jedno dijete od gladi, svakog sata 600 djece, a svakoga dana 7000 djece. Treba u svijetu pokrenuti Borbu protiv ubijanja nerođenih, nevinih, protiv siromaštva, nezaposlenosti, dilanja droge i uništavanja okoliša, kazao je završavajući svoju riječ varaždinski Biskup. Liturgijsko pjevanje i na ovoj misi je predvodio katedralni zbor sv. Stošije.

Liturgijsko pjevanje na prijepodnevnom i večernjem euharistijskom slavlju predvodio je župni katedralni zbor sv. Stošije, pod ravnanjem Žana Morovića, a za orguljama je svirao Dragan Pejić.

Nedjeljko Zubović

Poznata je njegova rečenica koju je još kao student u Parizu napisao, a koju je, spomenuvši Merza, i Papa Ivan Pavao II. naveo u svome govoru u Splitu prigodom svoga drugog pohoda našoj domovini 1998.: «Katolička vjera je moje životno zvanje.»¹¹ To je svoje zvanje časni sluga Božji ostvario na zadivljujući i herojski način pa ga stoga Crkva želi postaviti za uzor kako se u laičkom staležu može ostvariti ideal kršćanske svetosti i angažiranog apostolata.

To svoje zvanje Merz je ostvarivao na raznim područjima kršćanskog života. Po povratku sa studija i početkom svoga javnog djelovanja Ivan se aktivno uključuje u rad katoličkih organizacija za mladež i postaje njihov glavni duhovni animator i idejni vođa.¹² U svojoj apostolskoj revnosti vođen je uvijek i samo nadnaravnim motivima: «Srž svakog apostolata mora biti borba protiv grijeha. To je glavni okvir, u koji ulaze druge vrste apostolata - čisto vjerski, prosvjetni, politički, ekonomsko-socijalni. Tko vojuje u redovima Crkve, ima samo jednog neprijatelja - grijeh, sve su ostalo indiferentne stvari kojima se valja služiti za pobijanje grijeha i promicanje spasa duša.»¹³

Merz se spremno odaziva pozivu Pape Pija XI. za uvođenje Katoličke Akcije, tj. sudjelovanje laika u hijerarhijskom apostolatu Crkve i ustrajno promiče njezine ideje. Nakon povratka s hodočašća iz Rima za Svetu jubilarnu godinu 1925. g., kamo je poveo stotinjak članova Orlovske katoličke organizacije, Merz piše članak o plodovima toga hodočašća nakon susreta s Papom, te veli: «Euharistija i Papa trebaju biti korijen, vrelo i počelo Orlovstvu. Euharistiju i Papu valja dati našem narodu. I kada Orlovstvu uspije da ove dvije ideje učini kraljicama hrvatske narodne duše, tada može mirne duše reći sa sv. Pavlom: 'Dobar boj vojevah.' To je jedina i najčvršća osnovica bez koje je sav rad osuđen na rasulo. Eto, do te su spoznaje Orlovi ponovno došli na svom rimskom hodočašću.»¹⁴

I vatikanski dekret o herojskim krepostima naglašava Ivanovu apostolsku revnost te se u njemu navode i ove njegove misli: «I jer Isus čezne i strepi za svakom pojedinom dušom, jer je ona stvorena za vječno blaženstvo, to se ta čežnja za dušom naših bližnjih prenosi od Isusa na nas i u nama se rađa želja da stavimo u Isusov naručaj sve te duše za koji su one i stvorene.»¹⁵ Sličnu misao izrazio je Ivan u svome pismu sarajevskom nadbiskupu I. Ev. Šariću 3.V.1926.:

«Mi smo se orlovi stavili u službu svete Crkve spremni da je milošću Božjom pomažemo u širenju Kraljevstva njezina Božanskog Zaručnika. Nemamo nikakvih nuzgrednih ciljeva, već onaj jedini, glavni: što više duša sjediniti s Isusom. Stoga se apsolutno pokoravamo i

¹¹ Pismo majci iz Pariza 6. XI. 1921.

¹² Bile su to ove organizacije: Hrvatski katolički omladinski savez kojemu je Merz bio predsjednik, Hrvatski orlovski savez kojemu je bio suutemeljitelj i tajnik, Marijina Kongregacija u kojoj je obnašao službu tajnika.

¹³ Bilješke iz Duhovnih vježbi 28. III. 1926.

¹⁴ Ivan MERZ, «Orlovi u Rimu», *Katolički tjednik*, Sarajevo, 1/1925., br. 13, 5-6.

¹⁵ Ivan MERZ, «Sticanje podmlatka», *Luč*, br.1-2. 1923., str. 14-16

u tom pitanju, kao i u svim drugima, našim biskupima.»¹⁶ Svoj apostolski žar za spasenje duša, i napose za odgoj mladeži, časnij je sluga Božji Ivan Merz okrunio posebnim činom na kraju svoga života: svjestan da Bog od njega traži da mlad umre, svoj je život na samrti svjesno prikazao Bogu kao žrtvu za hrvatsku mladež učlanjenu u orlovski pokret. O petoj obljetnici njegove smrti izrečena je o njemu u javnosti i ova tvrdnja: «Nikada nije obukao reverende, a bio je stup Crkvi Božjoj».¹⁷

9. Merz - odgojitelj mladeži

Po svojoj profesiji Merz je bio srednjoškolski profesor. Kao profesor ne samo da je svoju službu savjesno vršio nego je na razne načine odgojno djelovao na svoje učenike, kako su to mnogi od njih posvjedočili. «Bio je više naš odgojitelj nego profesor», napisat će o njemu jedan njegov učenik. No tamo gdje se Merz posebno istaknuo u svome odgojiteljskom radu bile su katoličke organizacije za mladež u koje se odmah uključio po svome dolasku u Zagreb nakon završenih studija. Bio je izabran za predsjednika Hrvatskog katoličkog omladinskog saveza, potom za potpredsjednika i tajnika Hrvatskog orlovskog saveza, a bio je i član Marijine kongregacije gdje je vršio sve do smrti službu tajnika. I upravo u apostolskom radu među mladima stekao je najviše zasluga. Važno je ovdje istaknuti njegov apostolski program koji je napisao kao predgovor orlovskom priručniku «Zlatna knjiga». U tom dokumentu koji je u pisanoj formi postao žrtva nerazumijevanja njegove okoline, Merz iznosi svu novost svoga apostolskog programa. Tek nakon nekoliko godina taj je svoj program, po kojem je djelovao od početka svoga javnog rada, objavio kao poseban članak.¹⁸ Na poseban način Merz ovdje ističe važnost euharistijskog života, i potom uključivanje mladeži i njihovih organizacija u Katoličku Akciju.

Časni sluga Božji Ivan Merz u svojim brojnim spisima ostavio je bogatu duhovnu baštinu. Neumoran je bio u pisanju članaka, držanju predavanja, promicanju načela kršćanskog morala na svim područjima. Djelujući kao odgajatelj mladih on ih ne želi učiniti samo karakternima nego ih nastoji oduševiti za vođenje duhovnog života, za život milosti kroz molitveni i sakramentalno-liturgijski život. Potom ustrajno u javnosti promiče crkveno učenje i poznavanje papinskih dokumenata, a ljubav prema Crkvi i papi nastoji usaditi u srca svojih suvremenika, napose mladih. Posebno se bori za očuvanje čistoće duše i tijela kod mladeži, te u tu svrhu drži predavanja, piše članke i objavljuje knjižicu za mladiće «Ti i ona». I za djevojke je mnogo učinio u smislu prosvjeđivanja i promicanja moralnih vrijednosti u njihovu životu, tako da su ga prozvale «vitezom ženske časti».¹⁹

Odgojitelji i prosvjetni djelatnici, što je i sam bio naš časni sluga Božji po svojoj profesiji, u Ivanu Merzu i njegovu odgojiteljskom radu mogu pronaći kako se kršćanski

¹⁶ Ivan MERZ, *Put k Sinu*, Zagreb, FTI, 1993., str. 159.

¹⁷ Čedomil ČEKADA, «Naš svetac u fraku», *Katolički tjednik*, Sarajevo 1933., br. 19, str. 4.

¹⁸ Ivan MERZ, «Iz povijesti Orlovstva», *Katolički tjednik*, Sarajevo 1927., br. 25, str. 8-9.

¹⁹ Marica STANKOVIĆ, «Vitez ženske časti», serija članaka, *Za vjeru i dom*, br. 7 do 12, 1937.-1938.

blagdan sv. Stošije vraćamo njezinom liku i sjetimo teških vremena za ondašnje kršćane u vrijeme Dioklecijanovih progona. Prva Crkva je gajila veliku uspomenu na svoje junake vjere, čuvajući njihove "svete ostatke", čuvala je uspomenu na njih. Vjerni puk ovoga grada i Nadbiskupije hrlio je k njoj u teškim razdobljima svoje povijesti, punim iskušenja i neizvjesnosti. Njezini sveti ostaci koji se čuvaju u kamenom sarkofagu bili su mjesto žarkih molitava utjehe, nade i nove snage za život, poručio je vjernicima propovjednik, ističući da takav odnos povjerenja i pouzdanja prema svojim svecima, posebno prema mučenicima, Crkva drži za njihovo rođenje za nebo. "U mučenicima Crkva slavi Kristovo otajstvo smrti i uskrsnuća, i zato su muke takvih heroja vjere obasjane Kristovom uskrsnom pobjedom. Kršćanin zna da je ugrožen u svom ljudskom rastu i postojanju, u osobnom i u obiteljskom životu. Ugrožen je u samome sebi i od samoga sebe. Svaki čovjek u svojoj naravi nosi mogućnost zastranjenja, sagriješena i zataje" kazao je nadbiskup Prenda. Parafrazirajući mudrog Siraha propovjednik je istaknuo kako i danas postoje izvan i oko nas "zamke prijevarena jezika, usne što laži kuju, postoje opkoljenosti zlim namjerama i činima, ima u jeda iz ruku koje drugima rade o glavi". K tome nismo pošteđeni ni od kušnji pred kojima strepimo i od kojih trpimo. Postoji i "nečisti jezik i lažljiva riječ, neutemeljene optužbe, ima i ogovaranja i klevetanja". Sve je to stvarnost u kojoj živimo, koju nosimo, koju sami podržavamo i od koje trpimo, poručio je propovjednik i nadodao da samo Bog otvara oči čovjeku za njegovu

nazočnost u našem životu i svijetu, jer Bog je protivnik svakoga djela koji se radi protiv čovjeka. Potrebno je i danas prepoznati sve prijetnje i zamke koje nam zagorčavaju život i unose u nas nemir i nesigurnost, zaključio je svoju riječ zadarski Nadbiskup.

Proslava svetkovine sv. Stošije nastavljena je večernjim (glavnim) euharistijskim slavljem, koje je u dupkom ispunjenoj katedrali i trgom ispred nje, predvodio varaždinski biskup mons. Marko Culej, zajedno s domaćinom slavlja zadarskim nadbiskupom mons. Ivanom Prendom, splitsko-makarskim nadbiskupom mons. dr. Marinom Barišićem, nadbiskupom u miru mons. Marijanom Oblakom, šibenskim biskupom mons. Antom Ivasom i gospičko-senjskim biskupom mons. dr. Milom Bogovićem, kanonicima Stolnog kaptola sv. Stošije, pedeseticom svećenika i trojicom đakona. Pozdravljajući okupljeno vjerničko mnoštvo, nazočne biskupe i dužnosnike gradova i Županije nadbiskup Prenda je istaknuo duhovnu i crkvenu povezanost hrvatskog sjevera i juga.

Obraćajući se nazočnom mnoštvu predvoditelj euharistijskog slavlja biskup Culej je istaknuo kako danas častimo sv. Stošiju, zaštitnicu ove katedrale i Zadarske nadbiskupije. Stošija je poput pšeničnog zrnja mučeničkom smrću završila svoje životno putovanje, ali i nakon 1700 godina to zrno donosi obilat rod. Pitamo se, naglasio je propovjednik, kako se može dogoditi da padaju u zaborav i oni koji su donedavno drмали ovim svijetom, i pred kojima su ljudi drhtali? Kako to da Stošija i nakon 1700 godina okuplja oko sebe svoje

kojima je ta duhovna pauza između dva polugodišta bila ugodna prilika da novom duhovnom snagom ispune svoje ograničene ljudske mogućnosti u naviještanju i svjedočenju Radosne vijesti. Vjeroučitelji su zajedno s voditeljem promišljali na temu: "Koje je mjesto i uloga krštenoga u Božjem naumu spasenja?" Obradovani spoznajom da, doista, ne postoji važniji posao u životu vjeroučitelja od naviještanja Radosne vijesti, budući da mnogi u našem gradu i Nadbiskupiji vape za spasenjem i za istinom, to je za vjeroučitelja osobita milost da Bog kroz njegova usta i srce progovori o spasenju i vječnom životu. Stoga, poučavanje u vjeri za vjeroučitelja nije posao ili zanimanje, nego način postojanja, način života, jer biti kršćanin, upravo, znači dati Riječi tijelo. U nedjelju svi sudionici su zajedno sa župnom zajednicom i časnim sestrama

PROSLAVA BLAGDANA SVETE STOŠIJE

Grada Zadar i čitava Nadbiskupija u velikoj radosti vjere proslavila je blagdan svoje nebeske zaštitnice sv. Stošije (Anastazije), mučenice i naslovnice katedrale, u srijedu 15. siječnja. Proslavi je prethodila trodnevna priprava. Prvi dan bliže priprave bio je posvećen obiteljima, drugi dan članovima župnih vijeća, vjeroučiteljima i pastoralnim suradnicima, a trećeg dana se slavila svečana Večernja u čast sv. Stošije na kojoj su uz kanonike Stolnog kaptola sv. Stošije, svećenike, sjemeništince prebivali mladi i članovi duhovnih

slavili svetu euharistiju, promišljajući o Duhu Svetom i njegovj ulozi u životu kršćanina, nadahnuti Pavlovom izjavom: "Sve koje vodi Duh Božji, sinovi su Božji" (Rim 8,14). Po otvorenosti Duhu Svetom u životu krštenika ovisi koliko je u stanju biti protočnik Božje ljubavi, i koliko može i u drugome prepoznati braću koju Krist ljubi i sebe predaje za njih, te koliko ih može ljubiti tom istom ljubavlju. Tijekom sva tri dana vjeroučitelji su u osobnoj molitvi, klanjanju i razmatranju Božje riječi produbljavali one vrijednosti koje je Duh preko voditelja pobuđivao u njima, a svi su pored duhovnog rasta ostvarili i uzrast zajedništva u ozračju radosti i međusobnog razumijevanja.

Nedjeljko Zubović

pokreta u Zadarskoj nadbiskupiji. Stošija je ranokršćanska mučenica, spaljena na Božić, 304. godine, u Sirmiumu (Srijemska Mitrovica). Moći su joj donešene iz Carigrada u Zadar početkom 9. st., otada se u Zadru časti kao zaštitnica i naslovnica. Na samu svetkovinu središnje prijepodneвно koncelebrirano euharistijsko slavlje u prepunoj katedrali predvodio je zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda zajedno s varaždinskim biskupom mons. Markom Culejom, nadbiskupom u miru mons. Marijanom Oblakom, kanonicima Stolnog kaptola sv. Stošije i dvadeset i petoricom svećenika.

U svojoj riječi nadbiskup Prenda je naglasio da se svake godine iznova, na

odgaja mladoga čovjeka, koje ciljeve, metode i sredstva treba upotrebljavati da bi se odgajanik ispravno usmjerio prema ljudskoj i kršćanskoj zrelosti.²⁰

10. Merz uzor Bogu posvećenim osobama - svećenicima, redovnicima i posvećenim laicima

Prigodom proslave 50. obljetnice smrti Ivana Merza Kardinal Franjo Kuharić u svome govoru na svečanoj akademiji 26. X. 1978.g. u Zagrebu rekao je i ove riječi: «Ivan Merz ima mnogo toga reći danas našim mladima, našim sjemeništarcima, našim bogoslovima, našim redovnicima i redovnicama, nama svećenicima i biskupima. Zaista, ovaj naš dragi Orao bio je apostol vrlo kratko vrijeme, samo šest godina, a unio je mnogo, učinio je mnogo, zapalio je mnoge, jer je sam gorio ljubavlju Duha Svetoga koja se u njemu razgorjela u otvorenost duše da prihvati Isusa za Kralja svoga srca i života i da uđe u Njegovo Kraljevstvo.»

Ivan, premda nije pripadao kleričkom niti redovničkom staležu, u svijetu je živio potpuno Bogu posvećenim životom na što se i zavjetom obavezao kao laik. Još kao devetnaestogodišnjak učinio je zavjet čistoće do braka, a sa 27 godina (1923.g.) kad mu je bilo jasno da Bog traži njegovo cijelo srce, učinio je zavjet vječne čistoće, čime se je potpuno posvetio Bogu. Njegova posvećenost Bogu očitovala se u svakodnevnom sudjelovanju na sv. misi i primanju sv. pričesti. Premda nije bio obavezan, molio je Časoslov. Krunica mu je bila svakodnevno u rukama i svakodnevno je obavljao adoraciju pred Presvetim Sakramentom i veoma često preko tjedna i pobožnost križnog puta, kako to svjedoči njegov duhovnih o. Vrbaneč.

O 15. obljetnici Ivanove smrti objavljen je članak u «Nedjelji» pod naslovom «Svećenik u civilu». Autor članka i sam svećenik ovako opisuje utjecaj što ga je Merz imao na svećeništvo:

«Njegovo je djelovanje, premda je bio svjetovnjak, imalo velikog utjecaja i na hrvatsko svećenstvo. U prvom redu indirektno, time što se je među vjernicima, naročito među mladeži proširilo idealno shvaćanje svećeničkog poziva i svećeničke funkcije. Ali njegovo je djelovanje imalo i direktnog utjecaja na naše svećenstvo. U prvom redu treba spomenuti ona brojna svećenička zvanja koja su nikla iz poticaja koje je on ulio u organizacije katoličke mladeži kao i iz njegova primjera koji je neodoljivo privlačio mlade ljude i upućivao ih k višim ciljevima života, te ih tako doveo do svećeničkog zvanja. A zar nije i mnogi svećenik koji je upoznao dr. Merza, ili čitao njegov životopis, osjetio nov poticaj za što većim proživljavanjem svećeničkog ideala?... Zaista je pojava dr. Merza značila za sve, svećenike i svjetovnjake otkrivanje novog, velikog ideala... On je

²⁰ Božidar NAGY. «Ivan Merz - odgojitelj kršćanske mladeži», *Kateheza*, KSC, Zagreb, XXI/1999., br. 3, str. 254-269.

bio i ostaje veliki ideal katoličkog svjetovnjaka, a također i svećenicima njegova pojava i njegovo djelo znače izdizanje pravog shvaćanja svećeničkog poziva.»²¹

Merz je ozbiljno namjeravao osnovati svjetovni institut Bogu posvećenih laika po uzoru na Operu Kardinal Ferrari iz Italije. Nažalost, prerana smrt ga je u tome spriječila, ali je njegovu ideju deset godina nakon Ivanove smrti djelomično ostvarila njegova bliska suradnica u apostolskom radu Marica Stanković koja je osnovala zajednicu Suradnica Krista Kralja. Marica Stanković u svojim spisima izričito naglašava da je osnovala zajednicu samo zahvaljujući Ivanu Merzu koji ju je za to pripremao tijekom života i svojim svetim životom davao joj je moralnu snagu za to djelo.

11. Susret s trpljenjem i križem – uzor i onima koji trpe

I bolesnici i patnici mogu naći u Ivanu Merzu divan uzor kako se strpljivo podnose svakodnevne poteškoće, kako se ljubi Isusov križ i kako ga se strpljivo nosi sve do kraja svoga života. Već od mladosti pratila je Merza patnja i trpljenje i nastavila se u raznim oblicima sve do kraja njegova života, a on ju je svjesno prihvaćao i prikazivao Bogu. Zapisat će Ivan u duhovnim vježbama: «Bože, daj mi snagu da u dragovoljnome trpljenju postajem Tebi sve sličniji.»²² «Tebi za uzdarje, Bože, dajem sama sebe. Daj da kalež trpljenja primim i da zazovem na ovoj zemlji Tvoje ime, da Te nakon toga mogu licem u lice gledati!»²³ «Život bez križa, udoban, morao bi za mene biti najvećom sramotom. Stoga moram biti sretan i smatrati kao normalno stanje vojnika Isusova teške staleške dužnosti. Zato ih trebam savjesno obavljati i to smatrati za križ mojega života; za moje dnevno razapinjanje, koje donosi blagoslova u radu za spasavanje duša u Katoličkoj Akciji.»²⁴ Posljednjih mjeseci križ je posebno pritisnuo njegova leđa, ali ga je strpljivo ponio sve do kraja života. Bolest (upala čeonje šupljine) primorala ga je da pođe na operaciju; predosjećao je međutim da će uskoro umrijeti. Prije odlaska na operaciju sastavio je svoj nadgrobni natpis u obliku oporuke. Duhovniku je rekao da žrtvu svoga života prikazuje za hrvatsku mladež u organizaciji Orlovstva u kojoj je za života djelovao. Tu svoju spremnost Merz je potvrdio i dan prije nego će umrijeti. Koliko je njegova žrtva bila draga Bogu, pokazao je daljnji slijed događaja. Nakon smrti tisuće mladih hrvatskih vjernika uzele su Ivana Merza kao primjer svoga života i slijedili su njegove ideje. Zato su mu i stavili na grob vijenac s natpisom koji najbolje potvrđuje što je Ivan Merz značio, a znači i danas: HVALA TI, ORLE KRISTOV, ŠTO SI NAM POKAZAO PUT K SUNCU.

Bog je pozvao Merza k sebi u vječnost u onoj životnoj dobi kad je još bio dovoljno mlad da bude blizak mladima, a opet dovoljno zreo i odrastao da odraslim vjernicima može biti

²¹ K. A.M., «Svećenik u civilu», *Nedjelja*, Zagreb, 11. VII. 1943., br. 16, str. 4.

²² Bilješke iz Duhovnih vježbi 9. XI. 1923.

²³ Bilješke iz Duhovnih vježbi 9. XI. 1923.

²⁴ Bilješke iz Duhovnih vježbi, 28. III. 1926.

VISOKO VATIKANSKO IZASLANSTVO POSJETILO ZADAR

Povodom eventualnog trećeg pastoralnog pohoda Svetoga Oca Hrvatskoj u lipnju ove godine, danas (u četvrtak 9. siječnja) je Visoko Vatikansko izaslanstvo posjetilo Zadar kao jednu od četiri postaje Papina posjeta. Vatikansku komisiju predvodio je mons. Renato Boccardo, predstojnik protokola Državnog tajništva Svete Stolice s posebnim zaduženjima, apostolski nuncij u Republici Hrvatskoj mons. Giulio Einaudi, zajedno s članom tog izaslanstva dr. Albertom Casbarri i mons. Vjekoslavom Huzjakom, generalnim tajnikom HBK i nacionalnim koordinatorom za organizaciju Papina pohoda Hrvatskoj. Republiku Hrvatsku zastupao je gosp. Tomislav Vidošević, predsjednik Ureda za suradnju s međunarodnim institucijama i tajnik Državnog povjerenstva. Visoke goste u zadarskoj zračnoj luci u Zemunik dočekao je domaćin zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda, zajedno s generalnim vikarom mons. Ivanom Mustaćem. U zračnoj luci održan je kraći sastanak Visokog izaslanstva iz Vatikana s

predstavnicima zračne luke Zadar i Al Italije. Potom je delegacija obišla dva moguća odredišta na samoj zračnoj luci u Zemunik.

Nakon obilaska zračne luke izaslanstvo je pohodilo zadarsku katedralu sv. Stošije, Nadbiskupsku palaču te obišlo drevni zadarski Forum kao treće moguće odredište Papina dolaska u Zadar. Nakon obilaska Foruma u Maloj gradskoj vijećnici održan je susret s gradskim i županijskim dužnosnicima na čelu s gradonačelnikom Božidarom Kalmetom i dožupanom Ivom Grbićem. Zadarski gradonačelnik Božidar Kalmeta i zadarski župan Šime Prtenjača su članovi državnog odbora za doček Svetog Oca. Kako je rečeno na tom susretu grad Zadar i Županija zadarska obećali su svu potrebnu pomoć u organizaciji Papina pohoda Zadru. Na poslijetku Viska delegacija je posjetila zadarski predio Višnjik kao četvrtu alternativnu destinaciju. Prije odlaska Visokog Vatikanskog izaslanstva iz Zadra u Dubrovnik, delegacija je posjetila Stalnu izložbu crkvene umjetnosti (SICU) u Zadru.

Nedjeljko Zubović

UGLJAN: DUHOVNE VJEŽBE ZA VJEROUČITELJE LAIKE

U organizaciji Katehetskog ureda Zadarske nadbiskupije od 10. do 12. siječnja, održane su duhovne vježbe za

vjeroučitelje laike Zadarske nadbiskupije u samostanu sestara Kćeri milosrđa u Ugljanu, na otoku Ugljanu pokraj Zadra. Voditelj duhovnih vježbi je bio fra Andrija Bilokapić, vikar iz samostana sv. Frane u Zadru, a sudjelovalo je petnaest vjeroučitelja,

PRVI DUHOVNO- PASTORALNI SUSRET U NOVOJ GODINI

U srijedu 8. siječnja, održan je prvi mjesečni duhovno-pastoralni susret svećenika i redovnica Zadarske nadbiskupije u novoj 2003. godini, na kojem je sudjelovao gotovo čitav pastoralno djelatni prezbiterij i redovnice angažirane u župnom pastoralu. Duhovni dio za svećenike odvijao se u sjemenišnoj kapelici, gdje je euharistijsko klanjanje, prodahnuto evanđeoskim tekstovima i komentirano meditativnim promišljanjima, predvodio don Zdenko Dundović, župnik Škabrnje i Nadina. Pokorničko bogoslužje za redovnice u katedrali sv. Stošije predvodio je don Marko Lončar, župnik Jasenica i Vinjerca. Nakon kraće stanke nastavljen je u velikoj sjemenišnoj dvorani pastoralno-radni dio susreta na kojem je temeljno predavanje, na temu "Život i djelo Ivana Merza", budućeg hrvatskog blaženika, predstavio dr. Božidar Nagy, isusovac iz Osijeka, i postulator njegove kauze već punih trideset godina.

Zahvalivši se na pozdravu i predstavljanju domaćinu susreta zadarskom nadbiskupu mons. Ivanu Prendi, predavač je u uvodnim mislima

istaknuo da se došlo gotovo do cilja, i da se nalazimo neposredno pred tim velikim događajem kada će naš hrvatski narod i naša domovinska Crkva dobiti jedan veliki dar, dvoje novih blaženika u osobama s. Marije Petković i dr. Ivana Merza. Da bismo mogli što bolje primiti taj dar što nam ga sv. Otac želi darovati, mi se moramo dostatno pripremiti da možemo taj dar dostojno primiti. O Merzu je do sada puno rečeno i napisano, naglasio je predavač, navodeći da još uvijek u našem narodu ima puno osoba koji za Merza gotovo i nisu čuli i ništa ne znaju.

Nakon izlaganja razvila se dugotrajna i plodna diskusija. Zahvalivši se predavaču i svim sudionicima na prvom mjesečnom duhovno-pastoralnom susretu u novoj godini, uz neophodne informacije o predstojećem blagdanu nebeske zaštitnice Zadarske nadbiskupije sv. Stošije, mučenice, i o drugim pastoralnim zadacima koji predstoje u toj mjesnoj Crkvi, te intenzivne pripreme za dolazak Svetog Oca u Zadar, domaćin susreta nadbiskup Ivan Prenda zaključio je susret.

Nedjeljko Zubović

(Predavanje o. Nagya u cjelosti doneseno je u ovom nroju Vjesnika, u poglavlju Zadarska nadbiskupija).

uzor kako se može ostvariti svetost i angažirate se u izgradnji Božjeg Kraljevstva počevši od mladih godina života.

12. Posljednja ispovijest vjere i očekivanje milosrđa Gospodinovoga

Predosjećajući da će umrijeti, Ivan je prije odlaska na operaciju sastavio svoju oporuku i to na latinskom jeziku, jeziku Crkve. Radilo se u stvari o nacrtu natpisa za nadgrobni spomenik, a Ivan mu je dao naslov "testamentum". To je bilo ujedno i posljednje što je Ivan napisao u svome životu. Oporuka je pronađena u ladici njegova pisaćeg stola nakon smrti. U nekoliko rečenica Ivan je sažeo sav svoj život i svoje vjerovanje u budućnost koju mu obećava Onaj kojemu je povjerovao i posvetio svoj život. U tim riječima nema straha ni neizvjesnosti pred misterijem kojemu ide u susret. Iz svake riječi izvire samo vedra nada i sigurno pouzdanje u vječni život i blaženstvo što vjerniku obećava kršćanska vjera. U hrvatskom prijevodu natpis glasi:

Umro u miru katoličke vjere. Život mi je bio Krist a smrt dobitak. Očekujem milosrđe Gospodinovo i nepodijeljeno potpuno vječno posjedovanje Presvetog Srca Isusova. I(van) M(erz) sretan u blaženstvu i miru. Duša će moja postići cilj za koji je stvorena. U Gospodinu Bogu.

Ivanova oporuka jest divan zaključak njegova života i kruna njegove pobožnosti. Njome je stavio točku na remek-djelo što ga je stvorio od svoje duše i svoga života surađujući s Božjom milošću. Ove riječi njegove oporuke nalaze se danas uklesane na bijeloj mramornoj ploči nad njegovim grobom u Bazilici Srca Isusova u Zagrebu.

13. Merz u svjetlu Drugog vatikanskog sabora

Govoreći na proslavi 50. obljetnice smrti časnog sluga Božjega Ivana Merza u Zagrebu, 26. XI. 1978. nadbiskup Franjo Kuharić bio je rekao i ove riječi: «Kada čitamo koncilске dokumente, pogotovo o apostolatu laika, pa konstituciju u Crkvi, nekako osjećamo da je to već sve živjelo u Ivanu Merzu; da je on to ostvario davno prije Koncila, jer je zapravo ostvario ono što Koncil želi da bude ostvareno, a to je autentično, velikodušno življenje Evanđelja. Ići za Isusom Kristom. Vjerovati u Crkvu u njezin misterij u kojoj su neprestano otvoreni nepresušni izvori spasenja. I kad bismo imali sve više takvih velikana duha u suvremenom trenutku, imali bismo mirniju nadu za budućnost naše Crkve i našeg naroda.»²⁵

Iste misli izrekao je bio četiri godine ranije i banjalučki biskup Alfred Pichler iz rodne biskupije Ivana Merza kad je predvodio sv. misu u zagrebačkoj katedrali na Dan Ivana Merza, 10. V. 1974.:

"Iznenadila me jedna činjenica kad sam pred neki dan opet pročitao njegov životopis. Otkrio sam da je Merz upravo onaj čovjek kakvog traži II. vat. sabor. Među koncilskim

²⁵ Kardinal Franjo KUHARIĆ, «Ivan Merz – čudo milosti Božje», Zagreb, 2002., str. 24

dokumentima ima jedan dekret o apostolatu laika. O tome istom predmetu govori II. dogmatska konstitucija o Crkvi. Tu su o vjernicima laicima iznesene zapravo sasvim nove nauke. I shvatio sam da je Ivan Merz izvanredno suvremen čovjek. Kad svijet dobro shvati dekrete Drugog vatikanskog sabora, tada će tek dr. Merz postati poznat i biti još suvremeniji."²⁶

Dr. Marin Škarica u svojoj doktorskoj disertaciji koju je napisao o Merzu kao promicatelju liturgijske obnove, u jednom cijelom poglavlju obrađuje suvremenost Ivana Merza pod vidom liturgije. Mnoge ideje koje je Koncil donio i odobrio, Ivan Merz ih je propagirao i provodio već prije četrdesetak godina. Vidjeli smo, iako kratko, koliko je Ivan cijenio liturgiju i shvaćao njezinu važnost za duhovni život kršćana. Isto tako veoma je nastojao da ljudi razumiju ono što svećenik moli kod sv. mise i da budu kod nje aktivni. Nakon Koncila te su ideje postale su opća svojina Crkve, a Merz je to već davno prije ostvarivao.

U trećoj Ivanovoj biografiji "Borac s bijelih planina" pri koncu se nalazi cijelo poglavlje koje nosi naslov "Suvremen i nakon Drugog vatikanskog koncila".²⁷ U poglavlju su doneseni mnogi koncilski tekstovi kojima se uspoređuje učenje Koncila s onim što je Ivan Merz zastupao i činio. Najveće Ivanovo značenje gledano kroz prizmu Koncila jest njegovo pionirsko nastojanje oko ostvarivanja autentičnog laičkog apostolata. Ono što je Ivan samoinicijativno i vođen Milošću Božjom činio i ostvarivao, takav angažman za proširenje Kraljevstva Kristova Drugi vatikanski sabor danas traži od svakoga laika. U tome nam Ivan svijetli svojim nenadmašivim primjerom.

Merčevo življenje ideja i smjernica Koncila prije Koncila ističe također i službeni vatikanski dekret o njegovim herojskim krepostima i to odmah na početku kao što navodimo u sljedećem završnom odlomku. Time je službena Crkve potvrdila njegovu aktualnost i suvremenost jer je Merz puno toga živio i anticipirao što će kasnije potvrditi Drugi vatikanski sabor.

14. Prema oltaru

5. srpnja 2002. god. proglašen je u Vatikanu dekret o herojskim krepostima časnog sluge Božjega Ivana Merza i time je priznata njegova svetost. Tako je završen njegov proces za priznanje herojskih kršćanskih vrlina koji je trajao pune 44 godine tj. od 1958.g. Važno je naglasiti da ovaj službeni crkveni dokument o priznanju njegovih herojskih kreposti odmah na početku stavlja jedan citat iz dokumenta o Apostolatu laika Drugog vatikanskog sabora i primjenjuje ga na Ivana ističući kako je to on već sve u djelo provodio i prije samog Sabora. Dekret započinje ovim riječima:

²⁶ N., «Čovjek kakvog traži Drugi vatikanski sabor», *Glasilu Postulature Ivan Merz*, Zagreb 1974., br. 2, str. 13

²⁷ Bozidar NAGY, «Borac s bijelih planina», Zagreb, FTI, 1971., str. 357-361

SVETKOVINA BOGOJAVLJENJA

Na svetkovinu Bogojavljenja ili Sv. Tri Kralja zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda predvodio je blagdansko misno slavlje u katedrali sv. Stošije u Zadru, u konceleciji sa zadarskim nadbiskupom u miru mons. Marijanom Oblakom, generalnim vikarom zadarske nadbiskupije mons. Ivanom Mustaćem, katedralnim župnikom mons. Milivojem Bolobanićem i još dvojicom svećenika.

"Blagdan Bogojavljenja otkriva Božje otkupiteljske nakane. Novorođeni Sin Božji otkriva se poganskom svijetu, ide ususret onima radi kojih se rodio, da ih otkupi. No, to je i dan svih Božjih tražitelja. Sv. Tri Kralja su išla ususret novorođene Kralju i našla su ga", rekao je mons. Prenda na početku misnog slavlja i pozvao na molitvu za ostvarenje Božjeg nauma spasenja sa svim ljudima, da Crkva razumije i živi svoju misionarsku ulogu, te na molitvu za one koji ne vjeruju da u susretu s Bogom otkrivaju smisao svog postojanja. Povijesni susret Isusa i poganskog svijeta otkriva da je Bog Svjetlo koje obasjava cijelo čovječanstvo. U susretu s mudracima s istoka Bog ukazuje da je Otkupitelj ljudi svih rasa, naroda, jezika, kultura i civilizacija. Bog je htio

sveopće spasenje za čovječanstvo i to je najdublji smisao blagdana Bogojavljenja", rekao je mons. Prenda u propovijedi i dodao da su u povijesti Crkva i Božja ponuđena riječ uvijek nailazili na prihvaćanje ili odbijanje, baš kao i u doba Heroda koji je odbio ostvarenje mesijanskih obećanja, a mudraci s istoka su opazili poseban znak događanja, pošli na put tražeći novorođenoga Kralja i našli su ga.

"Bog je uvijek tražio oblike da dođe u svaku kulturu i obogati je, pročisti i objavi da je Otkupitelj. Zato se upitajmo što danas Crkva treba činiti među postojećim kulturama, npr. u Aziji gdje je 2% kršćanstva, kontinent koji čeka objavljeno Božje, Africi, a Europa se udaljuje od svojih kršćanskih korijena. Treba trajno oživljavati zadaću da Crkva čovječanstvu nosi poruku Otkupljenja", istaknuo je mons. Prenda u propovijedi i pozvao nazočno mnoštvo vjernika da neprestano posvještava poruku Evanđelja u svom životu i bude neumoran tražitelj živoga Boga.

Za vrijeme misnog slavlja, kojeg je pjevanjem uzveličao Mješoviti Katedralni zbor pod ravnanjem dirigenta Žana Morovića, mons. Bolobanić je svečanim pjevanjem najavio pomične svetkovine i blagdane u 2003. god.

Ines Grbić

zamišljaju mir kao svoje djelo i ostvarenje posebnih prava koja nisu primjenjiva na sve. Onaj tko želi izuzetak od općih prava ruši temelje mira, istinu i pravednost, dakle ruši sâm mir u sebi", citirao je Papine misli mons. Prenda. "Pitanje mira je pitanje struktura, ali i osoba. Uvijek se u osobama rađa mir ili nemir, pravednost ili nepravednost, ljubav ili mržnja, ropstvo ili sloboda", misao je iz Papine poruke, te je jako bitno da svaki čovjek pokazuje geste mira, čime se gaje stavovi mira u otvorenosti Bogu,

SLUŽBA AKOLITA I BLAGOSLOV ŽUPNE KUĆE U VRANI

Službu akolita, koja prethodi službi đakonata studentu pete godine Bogoslovije u Rijeci Domagoju Kelavi, porijeklom iz Osijeka, podijelio je zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda za vrijeme misnog slavlja kojeg je predvodio u nedjelju 5. siječnja u crkvi sv. Nediljice u Vrani, u koncelecijaciji sa župnikom don Šimunom Šindijom i đakonom don Josipom Radićem.

«Isus je želio da Crkva nastavi njegovo djelo. Nije htio da njegova smrt i uskrsnuće budu samo za ono vrijeme, nego za sva vremena. Crkva po sakramentima dijeli Božje milosti ljudima i zato u njoj trebaju službe koje idu prema svećeništvu. Jer, gdje nema svećenika, nema sv. mise i euharistije»,

učenjem o sveopćem bratstvu i razvijanjem kulture solidarnosti.

Na kraju propovijedi mons. Prenda je sve pozvao da prihvate riječi sv. Oca u svoje srce i da svatko doprinese izgradnji mira u sebi, obitelji, društvu i svijetu, te je nazočne blagoslovio starozavjetnim biblijskim blagoslovom. Na kraju mise svi su vjernici, predvođeni predvoditeljem slavlja, koncelebrantima i Mješovitim katedralnim zborom, otpjevali zaziv Duha Svetoga.

Ines Grbić

rekao je u propovijedi mons. Prenda, te je prilikom uvođenja u službu akolita predao Domagoju Kelavi pliticu sa hostijom za slavljenje euharistije, uz želju da «bude dostojan služiti stolu Gospodnjem i stolu Crkve».

Mons. Prenda je također poželio da nas Bog blagoslovi novim duhovnim zvanjima, kako bi župe dobile svećenika, poput Vrane, župe koja je prošle godine nakon šezdeset godina dobila župnika.

Nakon misnog slavlja mons. Prenda je blagoslovio novu župnu kuću čija gradnja još nije potpuno završena, te se zahvalio obiteljima Marijana, Anđelka, Fabijana, Zdenka, Branka, Ante, Jerolima, svi prezimenom Knežević, koji su Crkvi darovali svoje zemljišne terene za proširenje i dogradnju postojeće župne crkve, s ciljem da Vrana postane jedno od većih i sadržajnijih pučkih svetišta Zadarske nadbiskupije.

Ines Grbić

«Meni je život Krista a smrt dobitak. Ove riječi koje je Sluga Božji Ivan Merz htio da mu budu napisane na grobu, mogu se smatrati sažetkom njegova života koji je sav bio ispunjen ljubavlju prema Kristu, svjedočenjem za Evanđelje i služenjem Crkvi. On je, potpuno vođen Kristovim Duhom, žurno išao putem svetosti, te je riječju i djelom svijetlio svojoj okolini svjetlom Božanskog Otkupitelja, pa je tako ostvario ono što će kasnije reći 2. Vatikanski Sabor: «Zapovijed ljubavi koja je najveći Gospodinov nalog, sili sve kršćane da rade za slavu Božju koja se ostvaruje dolaženjem njegova kraljevstva, a tako i za vječni život svih ljudi, kako bi spoznali jedinoga pravoga Boga i onoga koga je poslao Isusa Krista. usp. Iv 17,3). Svim je kršćanima časno breme da porade kako bi božansku poruku spasa spoznali i primili svi ljudi posvuda na zemlji.(Dekret o apostolatu laika, Apostolicam Actuositatem, AA, br. 3)»

20. prosinca 2002. proglašen je u Vatikanu u nazočnosti Pape Ivana Pavla II. posljednji službeni dokument u procesu beatifikacije, dekret o čudu koje se dogodilo po zagovoru časnog sluga Božjega (ozdravljenje Anice Ercegović 1930. god. od neizlječive bolesti). Time je u potpunosti završen postupak za njegovo proglašenje blaženim.

Beatifikacija časnog sluga Božjega Ivana Merza koju očekujemo u 2003. godini bit će svečana službena potvrda i priznanje svetosti Ivana Merza i aktualnosti njegove poruke i za naše vrijeme.

O. Božidar Nagy, DI

Misli Ivana Merza

BORBA TIJELA I DUHA

Kršćanska vjera je za nas moralni zakon i otvara nam neizmjeran put, koji je pravedan, da ne dođemo u opreku s dobrim.

Nije dosta samo vjerovati. Naša vjera mora biti sistem, mora biti putokaz života, da ne radimo protiv principu pravednosti i vječnosti.

«*Aut catholicus aut nihil* - ili katolik ili ništa». U ovome pogledu nije u meni nikada postojala ni najblaža sumnja.

Lako je teoretizirati o kršćanstvu i ushićivati se za Gospodina Boga, kad On od nas ništa ne traži, ali biti praktičnim katolikom mora biti moja svrha.

Čovjek je silno slab i bez tuđe pomoći ne može ništa.

Napasti navale užasno, no molitva me diže. U svetišnji nad svetišnjama u srcu mom, nepokolebiva je vjera.

Geslo čovjeka treba biti mirni rad i odgoj samoga sebe.

ODREDBE

XXXII. GODIŠNJA SVEĆENIČKA SKUPŠTINA ZADARSKOG PREZBITERIJA

Broj: 438/2003.
Zadar, 30. siječnja 2003.

*SVIM SVEĆENICIMA
ZADARSKE NADBISKUPIJE*

Draga braćo svećenici,

u srijedu, 19. veljače 2003. godine, u Nadbiskupskom sjemeništu "Zmajević", s početkom u 9 sati, sazivam XXXII. svećeničku godišnju skupštinu, sa sljedećim

Dnevnim redom:

Sjemenišna kapela:

- 9,00 sati: Euharistijsko slavlje, predvodi o. Nadbiskup
(svatko treba ponijeti albu, pojas i štolu)

Sjemenišna dvorana:

- 10,00 sati: Nadbiskupova riječ
Izvještaji:
 - Visoka teol.katehet. škola, mr. don Marinko Duvnjak
 - Sjemenište i Povjerenstvo za zvanja, mr. don Zdravko Katuša
 - Katehetski ured, mr. don Gašpar Dodić
 - Liturgijsko povjerenstvo, mr. o. Jozo Milanović
 - "Blagajnički dnevnik - temeljna knjiga poslovanja župe" - don Srećko Petrov, ml. ekonom
 - Osvrt na Izvještaj iz blagajničkih dnevnika, don Šime Kevrić
- Zajednički objed u blagovaonici Sjemeništa.

Očekujući naš susret kao bitan znak našeg zajedništva, sve Vas u Gospodinu pozdravljam i blagoslivljam.

+ Ivan, v. r.
nadbiskup

mučeništva sv. Stošije 2004. god., propovjednik je rekao da je u pastoralu to bila godina dekanata, kad se upoznavalo djelatnike u Crkvi koji se brinu za njen rast, a Bogu smo zahvalni za mnoge inicijative koje će iz toga proizići. Božji dar su i tri misnika i tri đakona, a sedmorica su započela svećeničku formaciju. Dobila se dozvola za izgradnju Nadbiskupske klasične gimnazije koja će imati bitnu ulogu u Zadru koji je postao Sveučilište, a bila su brojna zbivanja i u obiteljima,

župama. "Naše je da ostvarimo poslanje svjedočenja za Božje svjetlo i ljubav u ovom vremenu, za njegovu prisutnost u životu naše obitelji, Domovine i Crkve", zaključne su misli u propovijedi zadarskog Nadbiskupa. Euharistijsko slavlje pjevanjem je pratio Katedralni mješoviti zbor koji je u zajedništvu s predvoditeljem i koncelebrantima na kraju mise zahvalnice otpjevao svečani 'Tebe Boga hvalimo'.

Ines Grbić

SVJETSKI DAN MIRA

U srijedu 1. siječnja na svetkovinu Svete Bogorodice Marije i Svjetski dan mira u katedrali sv. Stošije u Zadru zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda predvodio je svečanu blagdansku misu u koncelebraciji sa zadarskim nadbiskupom u miru mons. Marijanom Oblakom, generalnim vikarom Zadarske nadbiskupije mons. Ivanom Mustaćem, katedralnim župnikom sv. Stošije mons. Milivojem Bolobanićem i još dvojicom svećenika. Na početku euharistijskog slavlja mons. Prenda je svima poželio blagoslovljenu Novu godinu, rekavši da nam Gospodin daje novi krug zalaganja i rada, molitve i rada, nade i očekivanja, ali i trpljenja. "Neka Bog bude slavljem u svakom našem danu i cijelom životu, i zato ćemo moliti Duha Svetoga da nas nadahnjuje i osvjetljuje naše nakane, upravlja korake, učvršćuje vjernost, i svima nam dâ odgovornost za sve što nam je Bog povjerio", rekao je mons. Prenda na početku mise, te pozvao i na

molitvu za Domovinu, da vlada mir, sloga i zajedništvo, da mir ove godine bude obilat, sačuvan i da raste u cijeloj međunarodnoj zajednici.

U propovijedi je zadarski Nadbiskup prenio bitne misli iz poslanice uz Dan mira Ivana Pavla II, koja ove godine ukazuje na sadržaj enciklike 'Pacem in Terris' pape Ivana XXIII iz 1963. god. Jedna od bitnih poruka je da mir počiva na temeljima istine, pravednosti, ljubavi i slobode i bit će plod tih vrijednosti ako svaki pojedinac stekne svijest o vlastitim pravima, ali i o dužnostima prema drugima. Te četiri vrijednosti ogledaju se u ostvarivanju čovjekovih prava i dostojanstva, a ako su ta četiri temelja zakinuta, zakinuta su temeljna čovjekova prava.

"To je jedna od neprolaznih istina o kojima uči Pacem in Terris, na koju treba neprestano misliti i podsjećati", rekao je mons. Prenda i dodao da je "danas opasnost da neki moćnici

uzdizati obitelj kao izraz i plod Božje ljubavi. Bog je u iskonu zamislio ljubav oca i majke, muža i žene, i povjerio im vlast nad zemljom u suradnji sa sobom", naglasio je predvoditelj slavlja i upozorio da se govori o obiteljima koje se ni po kakvom razumu nemaju pravo nazvati obitelj i brak. Također je rekao da se u Hrvatskoj trebamo zamisliti pred demografskim problemom, postojanjem ili nepostojanjem našeg naroda, smislom ili besmisлом zemlje i da vodimo računa hoćemo li našu zemlju baštiniti mi ili netko drugi.

Na kraju mise mons. Prenda je rekao da je Zadarska nadbiskupija odlučila mjesečno stipendirati dvadeset i petero

MISA ZAHVALNICA ZA 2002. GODINU

Misu zahvalnicu za proteklu 2002. godinu u utorak 31. prosinca u katedrali sv. Stošije u Zadru predvodio je zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda u koncelecijaciji sa zadarskim nadbiskupom u miru mons. Marijanom Oblakom, generalnim vikarom Zadarske nadbiskupije mons. Ivanom Mustaćem, katedralnim župnikom sv. Stošije mons. Milivojem Bolobanićem i još trojicom svećenika. Na početku euharistijskog slavlja mons. Prenda je rekao da je ta misna žrtva zahvala Bogu za sve vidljive i nevidljive darove koje nam daje na našem životnom putu, no da molimo i za oproštenje zbog onog što nije bilo u redu, što se Bogu nije dopalo. "Ali, milosrđe je Božje veliko, i zato mu uz

studenta iz obitelji sa četvero i više djece. U dogovoru sa Upravnim odborom Udruge postavljeni su kriteriji po kojima će se prosuđivati potrebe tih obitelji i podržati zasad studente, a želja je da se u dogledno vrijeme stipendiraju i srednjoškolci. Ocijenio je taj čin podrškom i poštovanjem obitelji koje "pokazuju veliku brigu da bi obdarile Crkvu i Domovinu mladim ljudima na kojima počiva budućnost". Na misnom slavlju pjevao je Katedralni mješoviti zbor, a prije bogoslužja dodatnoj svečanosti blagdana pridonio je polusatni nastup orkestra Gradske limene glazbe koji je izveo koncert božićnih pjesama.

Ines Grbić

'Hvala' možemo reći i 'Oprosti'", rekao je predvoditelj slavlja i pozvao vjernike da budu okrenuti Stvoritelju koji nam je dao milost na milost. "On koji nas neprestano svojim Svetim Duhom obnavlja i potiče, sve nam je darovao, i sebe samoga. Koliko smo toga svjesni i koliko za to svaki dan zahvaljujemo?", upitao je zadarski Nadbiskup, ali i ohrabrio u trenutku kad je ljudsko biće i djelo stvaranja ugroženo. "Bez obzira na sve što se događa, svijet ima Svjetlo, kvasac, Crkvu, Evanđelje, Bogočovjeka koji je sebe unio u povijest i nosi je. Zato mu za sve zahvalimo, za svaku zebnju, sumnju i nemir, jer znamo da On sve vidi i zna čemu služi i vodi. Onima koji Boga ljube sve se okreće na dobro", istaknuo je mons. Prenda u propovijedi. O životu zadarske mjesne Crkve u protekloj godini, prvoj od triju godina priprave za jubilej 1700 godina

REKOLEKCIJE ZA REDOVNICE (veljača-lipanj 2003.)

Broj: 267/2003.

Zadar, 22. siječnja 2003.

Poštovane Sestre,

donosimo redosljed Rekolekcija za redovnice u Zadarskoj nadbiskupiji do mjeseca lipnja 2003. godine, koje će se održavati prema sljedećem rasporedu:

- srijeda -12. veljače 2003.: Pokorničko bogoslužje (Dekanat Zemunik) i Euharistijsko slavlje;
predavanje: Msgr. Ivan Mustać: "Na svetost pozvani" (dokumenat hrvatskih biskupa)

- srijeda - 16. ožujka 2003.:
Pokorničko bogoslužje (Dekanat Zadar-Zapad, prvi dio) i Euharistijsko slavlje;
Predavanje: Fra Andrija Bilokapić: *Kateheza odraslih; iskustvo rada s Katekizmom Katoličke Crkve*

- srijeda - 2. travnja 2003.:
Pokorničko bogoslužje (Dekanat Zadar-Zapad, drugi dio) i Euharistijsko slavlje;
Predavanje: S. Mirjam Gadža: *Poteškoće i dragocjenosti opredjeljenja za Krista u svijetu tržišnih ponuda*

- srijeda - 21. svibnja 2003.:
Pokorničko bogoslužje (Dekanat Zadar-Istok, prvi dio) i Euharistijsko slavlje;
Predavanje: mr. don Mario Sikirić: *Marija u Bibliji*

- srijeda - 18. svibnja 2003.: DAN REDOVNICA

Sve Vas s poštovanjem pozdravljam i blagoslivljam.

+ Ivan, v.r.
nadbiskup

prigodnoj Akademiji. Sutradan, 22. siječnja, u katedrali sv. Stošije, u 18 sati, Nadbiskup u miru je predvodio koncelebriranu sv. misu s 21 prezbiterom, uz sudjelovanje velikog broja vjernika, u spomen na akciju «Maslenica» i poginule u njoj.

SJEDNICA EKONOMSKOG VIJEĆA - 24. siječnja, o. Nadbiskup je predsjedao sjednici Ekonomskog vijeća Nadbiskupije zadarske s temom: Priprema Godišnje skupštine Nadbiskupije u drugoj polovici veljače.

POSJET TEČAJU KURSILJA NA PUNTAMICI - 26. siječnja, o. Nadbiskup je posjetio voditelje i sudionike Malog tečaja Kursiljo u župi Bezgrješnog začeca, Zadar-Puntamika.

SJEDNICA ZBORA DEKANA - 27. siječnja, u Nadbiskupskom domu, o. Nadbiskup je predsjedao sjednici Zbora dekana. Teme su bile: Rezultati Godine dekanata, Dekanatski pohodi i Papin dolazak u Nadbiskupiju.

SVEĆENIČKO VIJEĆE - 29. siječnja, o. Nadbiskup je predsjedao sjednici Svećeničkog vijeća Nadbiskupije Zadarske. Tema sjednice je bila: Godina obitelji - 2004., u trogodišnjem pastoralnom planu Nadbiskupije u povodu 1700. godišnjice mučeništva sv. Stošije.

PORTRETI 1950-2002 - 30. siječnja, u Zadru, u Galeriji umjetnina u Medulićevoj ulici, otvorena je izložba ak. sl. Ivana Tomljanovića "Portreti 1950-2002" na kojoj su izloženi i neki portreti zadarskih nadbiskupa što ih je izradio prof. Tomljanović. Nazočan je bio Nadbiskup u miru.

PROSLAVA DON BOSCA - 31. siječnja, na blagdan sv. Ivana Bosca, o. Nadbiskup je predvodio koncelebraciju u župnoj crkvi Gospe Loretske u Arbanasima.

VELJAČA, 2003.

DAN POSVEĆENOG ŽIVOTA - 1. veljače 2003., u crkvi sv. Šime u Zadru, o. Nadbiskup je predvodio Misu u prigodi Dana posvećenog života u Nadbiskupiji zadarskoj. Redovnice i redovnici su obnovili svoja obećanja. Poslije Mise svi su sudjelovali na domjenku u župnoj kući.

KONCERT SPLITSKOG KOMORNOG ORKESTRA - 1. veljače, u Svečanoj dvorani Sveučilišta u Zadru, u 19 sati, o. Nadbiskup, zajedno s Nadbiskupom u miru i mons. Jankom Segarićem, prisustvovao je koncertu Splitskog komornog orkestra pod ravnanjem mr. Ivana Repušića, Zadrana.

SVIJEĆNICA - 2. veljače, svečano je proslavljen blagdan Svjećnice - Prikazanja Gospodinova u Hramu, u crkvi sv. Šime, gdje se časti i čuva tijelo starca Šimuna,

Nadbiskupova riječ

O KATEHEZI ODRASLIH U NAŠOJ NADBISKUPIJI (I)

Znamenita riječ Papina apostolskog pisma «Nadolaskom trećeg tisućljeća», a izvorno evanđeoska: «Izvezi na pučinu i bacite mreže za lov» /Lk 5, 5/ u sebi je, treba li reći, prebogata a i slojevita. Upućena je, onda i sada, apostolima, cijeloj Crkvi, svakom vjerniku, osobno. Tumači Svetog pisma je povezuju s Božjom riječi Abrahamu: «Iziđi iz svoje zemlje» /Post. 12,1/. Obje označuju Božji poziv na nešto novo, na novi početak, na dublju, odlučniju i ustrajnu zauzetost u Božjem poslu, poziv upućen pojedincima i grupi. Ali taj poticaj, štoviše Isusova zapovijed, polazi od bezuspješnog ribolova, od ribarske noći za koju su priznali apostoli da je bila «u ništa». «Učitelju, svu smo se noć trudili i ništa ne ulovismo, ali na tvoju riječ bacit ću mreže» /isto/. Evanđelist nastavlja: «Učiniše tako te uhvatiše veoma mnogo riba; mreže im se gotovo razdirale» /Lk 5,6/.

Čini se da u današnjem svijetu mnogi ljudi Crkve, mnogi svećenici, u takozvanim katoličkim zemljama, osjećaju i doživljavaju poput galilejskih ribara da im je iz mreže ispalo, negdje mnogo, a negdje sve. I htjeli bi ponovo zahvatiti mrežama ulov za Boga, za Krista. Ti svećenici, bez sumnje istinski vole Krista, ali počinju trpjeti ili već mnogo trpe kada vide kako tek mali dio vjernika dolazi nedjeljom u crkvu, a među njima malo je mladih ljudi. Bolno doživljavaju hladnoću vjernika i otklon njihova moralnog života od evanđeoske poruke. Što je najteže, ne vide načina kako pokrenuti tu udaljenu većinu u svojim župama. A oni ipak marljivo rade. Muče se. Pripravljaju prve pričesti, krizme, krštenja, vjenčanja. No, malo ostaje, malo ustraje.

Mi smo do sada to, takav tip rada, zvali *sakramentalnim pastoralom*. I još ga uvijek tako zovemo. I zvat ćemo ga i u buduće. To je pastoral ili način rada u župi po kojem se želi dovesti ljude, osobe, Isusu Kristu, Spasitelju, preko sakramenata. Kako ih je dovodio da se susretnu s Isusom Kristom? Tako da ih je vodio do Njegove prisutnosti u hijerarhiji, u sakramentima, u tabernakulu. Ali do Isusa su dolazili oni malobrojniji koji su donekle dolazili u crkvu. A što s onima koji su daleko? Možda ih je 60 ili čak 80%. Oni su daleko jer ne osjećaju zašto bi trebali ići u crkvu, zašto bi trebali tamo susresti Isusa. Njihova je vjera malena ili je uopće nemaju. Kako doći do ljudi kojima spomenute Kristove prisutnosti ništa ne znače, kada više ne vjeruju da je tamo Isus Krist? Sakramentalni pastoral je valjan, ali je statičan, i nedostatan da se ljude privuče Kristu. Potreban je *misionarski pastoral*. Treba doći do onoga koji je izvan zajednice. Da bi se probudila vjera tu su potrebne dvije stvari: zajednica mora, i ljubavlju svjedočiti, i naviještati poruku. Dolazimo zapravo do svijesti o potrebi temeljite katehizacije odraslih -krštenih ali udaljenih od Crkve. *Potrebno je ponovo evangelizirati sakramentalizirane*. Potrebno je učiniti da vjera ponovo odjekne u svim tim ljudima tako da bi izrasli u župu, u Crkvu, žive vjere.

Nadbiskup

NEDJELJNO EUHARISTIJSKO SLAVLJE

Broj: 520/2003.

Zadar, 10. veljače 2003.

Polazeći od istine, izražene u Novo millenio ineunte, Sv. Oca Ivana Pavla II., da je u životu Crkve najvažnija liturgija, u liturgiji Euharistija a od euharistijskih slavlja najvažnije ono nedjeljno (NMI, 35-36); na temelju dvodnevnog liturgijskog seminara održanog 13. i 14. studenoga 2002. godine u Zadru, čuvši Liturgijsko povjerenstvo Zadarske nadbiskupije

o d r e đ u j e m
za našu Nadbiskupiju zadarsku sljedeće

1. PRIPRAVA ZA NEDJELJNO EUHARISTIJSKO SLAVLJE

Za nedjeljno euharistijsko slavlje potrebno je učiniti doličnu pripravu. Priprava se može ostvariti u obliku *Liturgijske grupe*, a ako je nema suradnjom župnika s najužim krugom suradnika (časne sestre, čitači, pjevači, ministranti, zvonar, sakristan i drugi) te članovima molitvenih zajednica i pokreta (ako ih ima). Priprava podrazumijeva redoviti tjedni susret ili dogovor na kojem će se okupljeni:

- upoznati s liturgijskim tekstovima dotične nedjelje/blagdana (čitanja, molitve, predslovlje, ulazna i pričesna pjesma, molitva vjernika);
- na temelju liturgijskih tekstova odrediti liturgijske pjesme;
- dogovoriti se o urednosti liturgijskog prostora, eventualnom očitovanju znakovlja, zvonjenju i sl.

Na susretima priprave slavlja neka se iznesu i razmotre konkretne smjernice kojih bi se trebalo držati na našim euharistijskim slavljinama.

2. ČITANJE BOŽJE RIJEČI

I pričest pod prilikom Riječi, tj. Služba Riječi zahtjeva doličnost najvećega stupnja.

- a) Čitači Božje riječi i molitvenih zaziva trebaju biti dobro pripremljeni i prikladno odjeveni. Potrebno je prethodno upoznati i uvježbati tekst.
- b) Treba uvijek pripaziti na prikladnost osobe čitača (dosljedan vjernički život, sposobnost kvalitetnog navještanja Riječi Božje).
- c) Neka po mogućnosti među čitačima budu podjednako zastupljene odrasle muške i ženske osobe.
- d) Djeca ne mogu biti redoviti čitači, osim u nekim prigodama.
- e) Psalmista ili više njih neka po mogućnosti pjeva/pjevaju psalam.

Zadarski Nadbiskup je poželio da se za Božić zaustavimo pred pitanjem 'Što je za mene Božić? Kako sam se pripremio za Božić, što sam učinio da dobije svoj iskonski sadržaj?' i da vidimo da nam Bog dolazi ususret, te doživimo radost i mir Božića. "Prepoznamo u Betlehemskom djetetu Boga koji zahvaća u svaki život i čujmo njegovu

riječ koja potiče i preobražava", zaključio je u blagdanskoj propovijedi mons. Prenda.

Božićno misno slavlje pjevanjem je uzveličao Katedralni zbor sv. Stošije pod ravnanjem dirigenta Žana Morovića.

Ines Grbić

BLAGDAN SV. OBITELJI

Na blagdan sv. Obitelji u nedjelju 29. prosinca u katedrali sv. Stošije u Zadru nadbiskup zadarski mons. Ivan Prenda predvodio je svečano euharistijsko slavlje na kojem je bogoslove Josipa Vuletu i Domagoja Kalcinu uveo u kandidaturu za sv. redove đakonata i svećeništva, a Vjekoslavu Đapiću, Dariju Mataku i Ivanu Rončeviću podijelio je službu čitača na putu prema svećeništvu.

Na misnom slavlju u kojem su koncelebrirali zadarski nadbiskup u miru mons. Marijan Oblak, katedralni župnik sv. Stošije mons. Milivoj Bolobanić, pročelnik Povjerenstva za pastoral obitelji Zadarske nadbiskupije mons. Šime Perić i još trojica svećenika, bili su nazočni i članovi Udruge obitelji sa četvero i više djece, kojima je to sedmi susret zaredom na blagdan sv. Obitelji, na čemu se mons. Prenda zahvalio predsjednik Upravnog odbora te udruge Zvonko Čustić.

Na početku misnog slavlja mons. Prenda je rekao da smatra pogodnim trenutkom da nazočne obitelji i obitelji iz kojih

spomenuti kandidati za svećeništvo dolaze, dožive duboku vezu Crkve i svećenstva s obitelji. "Iz obitelji dolaze, za obitelji se spremaju. Svjetonazor obitelji koje vole život je vjera i pouzdanje u Boga. Obitelji iz kojih dolaze duhovni pastiri posebno su počašćeni u očima Božjim, jer od roditeljskog tijela i duše niču životi pastira koji su širitelji Evanđelja i žrtvuju se za ljude", rekao je mons. Prenda i pozvao na molitvu za sve obitelji i kandidate za svećeništvo.

"Blagdan sv. Obitelji proširuje pogled s božanskog djeteta u jaslama na osobe Božjeg plana, Isusa i Mariju, koji su o njemu brinuli. Tako nam Crkva želi usmjeriti cjelovit pogled prema obitelji Božjoj. Bog je imao obitelj, htio se roditi i rastao je u obitelji. Bogočovjek je na zemlji trebao ljudsku skrb i tu činjenicu trebamo trajno nositi u srcu", rekao je zadarski Nadbiskup i dodao da je Bog u svojoj ljubavi zamislio, ostvario i utemeljio obitelj kao zajednicu ljubavi, odgojiteljicu i prenositeljicu života koja otvara nadu u budućnost. Danas je ustanova obitelji podcijenjena i napadnuta krivim mentalitetom i pristupom. Ponovno trebamo isticati i

koji žele dati cjelovit pogled na vijest, dakle, na život. Teško je, biti novinar, jer treba uvijek paziti da se prenosi cjelovita istina, ali i jednostavno, jer ono što se vidi treba prenijeti, komentirati i dati pozitivne poglede i sadržaje koje će tu vijest obogatiti". Zatim je zaželio novinarima uspješnost u njihovu poslu u slijedećoj godini, kada će niz velikih događaja obilježiti našu zemlju i obogatiti naš Zadar duhovnim posjetom

PROSLAVA BOŽIĆA

Na blagdan Božića 25. prosinca u katedrali sv. Stošije u Zadru nadbiskup zadarski mons. Ivan Prenda predvodio je svečanu blagdansku misu u koncelecijaciji sa zadarskim nadbiskupom u miru mons. Marijanom Oblakom, generalnim vikarom zadarske nadbiskupije mons. Ivanom Mustaćem, katedralnim župnikom mons. Milivojem Bolobanicem i još trojicom svećenika.

Mons. Prenda je pozdravio brojno mnoštvo okupljenih vjernika, ali i sve koji iz raznih razloga nisu mogli nazočiti božićnom blagdanskim slavlju. U propovijedi je rekao da Božić ujedinjuje u sebi božansku inicijativu, otajstvo neizrecivoga Boga i otajstvo čovjeka, istovremeno povezujući Božji zahvat u povijesti i Božja očekivanja od čovjeka, jer je Bog došao ususret čovjeku.

"Nije čovjek našao Boga, nego je Bog našao čovjeka. Bog je došao na Sion, a to je svijet, svaki narod, svatko od nas. Uzeo je ljudsku narav i postao nam bliz.

sv. Oca pape Ivana Pavla II. U ime novinara božićnu čestitku nadbiskupu Prendi uputio je doajen zadarskog novinstva prof. Tomislav Marijan Bilosnić, glavni urednik Zadarskog regionala. Predbožićno druženje zadarskog Nadbiskupa s novinarima nastavljeno je neposrednim razgovorima i uz prigodni domjenak.

Nedjeljko Zubović

Bog u nama, Bog među nama, to je Božić. Bog je htio zahvatiti čovjeka da ga podigne iz njegove grešnosti i preobraziti", naglasio je predvoditelj slavlja i dodao da smo se proteklih dana borili između dva načina slavljenja Božića, "potrošačkog Božića kićenosti, urbanosti i bučnosti, koji ostaje na površini i onog koji se spremao u srcu vjernika dolascima na rane mise zornice u Došašću, bdijenjem, molitvom, psalmima, euharistijom i po sakramentu ispovijedi pomirenjem s Bogom.

To je dilema danas i pitanje - što mi hoćemo od Božića, koji mu sadržaj želimo dati? Da li onaj površni, koji je dalek od istinskog susreta s Bogom u našoj nutrini, gdje je povlašteno mjesto susreta Boga i čovjeka", istaknuo je mons. Prenda i pozvao vjernike da razmišljaju o onom što čovjek treba uzvratiti Bogu, jer se može dogoditi da čovjek reagira na dva načina - da otvori svoj život Bogu, ili da je zaokupljen stvarima koje ga udaljuju od Božje milosti koja je došla po Isusu Kristu.

3. LITURGIJSKO PJEVANJE

a) Stalne dijelove Mise (Gospodine, Slava, Svet, Jaganjče Božji) neka pjevaju svi nazočni vjernici. Ako je negdje zadržano pjevanje *Vjervanja*, neka se prigodimice pjeva. Kada zbor predvodi pjevanje u Misi, neka se pazi na sudjelovanje puka kako u stalnim dijelovima tako i u pjesmama.

b) Kod nedjeljnog i blagdanskog euharistijskog slavlja prednost treba imati vlastita ulazna i pričesna pjesma iz Misala koju može pjevati jedan pjevač, skupina pjevača ili zbor a svi vjernici se mogu uključiti pjevanjem *Slava Ocu*.

c) U liturgiju se mogu pripustiti pjesme koje su liturgijske; podsjećamo na liturgijsku prikladnost himana (koji se vrlo jednostavno mogu pjevati na zajednici već poznate prikladne napjeve).

d) Liturgijski tekstovi Mise ne mogu se uklanjati i zamjenjivati neprikladnim neliturgijskim tekstovima (npr. himan *Slava Bogu na visini* božićnom popijevkom *Svim na zemlji mir, veselje* ili pripjevni psalam koji se zna zamijeniti neprikladnom popijevkom). Prema drevnoj tradiciji neka se u božićno vrijeme sačuva pjevanje *U se vrime godišta* između čitanja odnosno nakon poslanice.

e) Uz poklike Euharistijskoga slavlja (*Aleluja, Tajna vjere, Po Kristu i s Kristom... Amen, Jer tvoje je kraljevstvo...*) koji su po svojoj naravi pjevani, nedjeljno euharistijsko slavlje u najvećem stupnju treba biti pjevano (molitve, predslavlje...). Također i Posljednice (na Uskrs, Duhove i Tijelovo), te himan Tebe Boga hvalimo.

f) Kod izbora napjeva treba uvijek vrednovati mjesnu kulturnu baštinu (stari napjevi za ulaznu pjesmu i stalne dijelove Mise, psalama, himana i dr. liturgijskih tekstova), te je po mogućnosti unaprijeđivati. Stari mjesni napjevi mogu se uz pratnju harmonija i sudjelovanje zbora unaprijediti i u izvedbi podići na višu umjetničku razinu. Kod izbora novih napjeva treba voditi računa o mogućnostima sudjelovanja većine vjernika.

g) Nekoliko trenutaka meditativne šutnje nakon pričesti, na što potiču i odredbe Misala, treba imati svoje mjesto u euharistijskom slavlju.

4. LITURGIJSKI PROSTOR, KNJIGE, RUHO I POSUĐE

Potrebno je u najvećoj mjeri čuvati svetost i dostojanstvo liturgijskoga prostora, knjiga, ruha i posuda:

a) dostojanstvenošću hoda i pokreta u sv. prostoru, te izbjegavanjem nepotrebnog (osobito glasnog) govorenja i kretanja po svetištu;

b) vodeći računa o najvećem stupnju doličnosti liturgijskih knjiga, posuda i ruha, te svega što se nalazi ili na bilo koji način upotrebljava u crkvi kod svetog bogoslužja (slike, barjaci, svjetiljke, natpisi...);

c) diskretnim lociranjem razglasnih uređaja i drugih tehničkih pomagala u svetištu i drugim dijelovima crkve;

5. ZNAKOVITOST

a) Središte liturgijskoga prostora i najveće znakovitosti u crkvi jesu oltar i ambon, te uz njih i svetohranište, križ, uskrsna svijeća i krstionica. Nijedan ures (cvijeće, adventski vijenac, božićni ukrasi i sl.) ne smiju zakriti ili odvrćati pažnju od glavnih znakova Kristove nazočnosti.

b) Znakovitost izražena kroz obrednu svečanost i ljepotu što dolikuje nedjeljnom euharistijskom slavlju podrazumijeva: svečanu rasvjetu, svečanu zvonjavu, kađenje zatim svečani ulazni ophod s križem i ophod s Evanđelistarom prije Evanđelja te svečani prinos darova. Na svetkovine redovito, a u nedjelje prigodimice, neka se ne izostavlja kađenje. Mjesni običaj izražavanja svečanosti zvonjenjem preko pojedinih dijelova Mise (na "Slavu" i "Svet" npr.) neka se čuva.

c) Kod očitovanja posebnih znakova treba voditi računa o mjesnoj kulturi, uzimati elemente iz kulture i prirodnog ambijenta dotične zajednice kojima se mogu izraziti biblijske poruke.

ZAKLJUČAK

Svako euharistijsko slavlje treba istinski «slaviti» - poštujući uvijek odredbe Misala, bez žurbe i bez minimalizma. Vjernike treba uvijek iznova podučavati o značenju euharistijskog slavlja i svega onoga što se na tom slavlju događa, potičući sve na živo sudjelovanje. Treba neprestano ulagati napora i žrtve u podizanje razine pjevanja liturgijskih tekstova, razumijevanja svetih riječi, svetih čina i znakova, doživljaj liturgijskoga prostora. Ljepota i dostojanstvo euharistijskoga slavlja trebaju biti prvotna dužnost i zadaća župnika, časnih sestara, članova župnih vijeća, molitvenih zajednica i pokreta, svih vjernika u župi.

+ Ivan, v. r.
nadbiskup

"Kao što je teologija centralna znanost, tako je liturgija centralna umjetnost... ona je najveća umjetnička tvorevina koja postoji na svijetu. U liturgiji se, kao u kakvu zrcalu, ogledava život Kristov, ali ne onakav kakav nam se u povijesti čini, nego onakav kako ga objektivni gledalac, koji nije vezan ni za vrijeme ni za mjesto, već promatra iz visine, videći nadnaravni savez svih događaja, recimo kako ga promatra anđeo..."

Ivan Merz

naziru se mnoga pitanja. Ono što je važno reći je to da je Crkva poslana svijetu biti objavljivanje Božje ljubavi koju je donio Otkupitelj u svojoj betlehenskoj noći. Crkva zna što joj je činiti, i zato je svjesna da je pozvana utjeloviti u sebi Riječ koja je tijelom postala, da bi bila prepoznatljiva kao govor Božji, govor ljubavi današnjem čovjeku i vremenu".

Zahvaljujući se svojim suradnicima u pastoralu, razasutim po cijeloj Nadbiskupiji, koji ulažu sebe u djelo Božje u Crkvi, preporučio se svima da budu spremni i raspoloživi suradnici i ubuduće, kako bi dostojno pripravili dolazak sv. Oca u naš grad i doživjeli njegovim posjetom jedan novi polet duhovnih radosti.

Nedjeljko Zubović

BOŽIĆNI PRIJEM ZA NOVINARE

U ponedjeljak 23. prosinca, zadarski je nadbiskup mons. Ivan Prenda u Nadbiskupskom domu u Zadru priredio prijem za novinare svih redakcija sredstava javnih priopćivanja, elektronskih i tiskovnih, koji djeluju na području Zadarske nadbiskupije. Novinare je predveo i uputio nadbiskupu Prendi božićnu čestitku pročelnik Tiskovnog ureda Zadarske nadbiskupije don Nedjeljko Zubović, izražavajući radost što mu u predbožićne dane može predstaviti zadarske novinare, ljude od pera, riječi i slike. "Ovi ljudi pred Vama su stručnjaci riječi, i dobro znaju da je Božić prije svega riječ, Božja Riječ koja se utjelovila i postala čovjekom, postala jedan od nas. A naš narod Božić naziva - Mali Bog. Crkva je uvijek pridavala veliko značenje izgovorenoj i napisanoj riječi, jer je i sama započela svoje poslanje u svijetu naviještanjem riječi Evanđelja ili Radosne vijesti o spasenju čovjeka i svijeta. Zato se kršćanstvo, opravdano i naziva religijom riječi. Obavljajući

važan, ozbiljan i utjecajan posao u javnosti, novinari su u službi razvoja ljudske osobe, humanijeg i pravednijeg društva i svega onoga što je istinito, dobro i lijepo", kazao je među ostalim u svojoj prigodnoj riječi pročelnik Tiskovnog ureda.

Zahvaljujući se na upućenim riječima čestitke nadbiskup Prenda je zaželio dobrodošlicu okupljenim novinarima, zahvalivši im se na dobrom izvještavanju i pisanju o događajima u Zadarskoj nadbiskupiji u protekloj godini, u čemu je ostvaren značajni pomak i doprinos u komunikaciji Nadbiskupije s redakcijama utemeljenjem Tiskovnog ureda. «Kad sam mislio što ću vam reći», naglasio je zadarski Nadbiskup, «odmah sam uzeo u ruke Evanđelje i našao mjesto gdje piše da je usred jedne noći jedna izuzetno važna vijest morala doći u svijet. Usred te noći anđeo je došao pastirima, običnim ljudima, reći im veliku vijest: "Evo, tamo vam se rodio Krist Gospodin. Idite i vidjet ćete dijete povijeno u štalici". Anđeo je, dakle, vršio službu novinara. Novinari su oni koji traže činjenice, koji ih prenose i komentiraju,

BOŽIĆNI PRIJEM ZA SVEĆENIKE, REDOVNIKE I DJELATNIKE U USTANOVAMA NADBISKUPIJE

Zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda priredio je, u subotu 21. prosinca, tradicionalni božićni prijem za svećenike, redovnike, redovnice i suradnike laike, djelatnike u središnjim ustanovama Nadbiskupije. U ime nazočnih božićnu je čestitku zadarskom Nadbiskupu uputio generalni vikar mons. Ivan Mustać, zaželivši mu Božji mir, snagu i blagoslov u nastupajućim blagdanima i za Novu godinu. U radosti iščekivanja blagdana Kristovâ rođenja, kada su naše crkve na misama zornicama, u našem gradu i u mnogim župama, pune radosti i pjesme u ranim jutarnjim satima, što nas ispunja velikom radošću, to isto želimo podijeliti danas s Vama, kazao je Generalni vikar, podsjećajući da je jedna godina s puno događaja iza nas, i da se teško se sjetiti svega, ali važno je spomenuti kako je bila u znaku naše pripreve na 1700. godišnjice proslave mučeništva naše zaštitinice sv. Stošije. To je bila Godina dekanata u Nadbiskupiji, a na terenu se održalo 26 susreta sa svećenicima i njihovim najužim suradnicima, s članovima Župnih ekonomskih i pastoralnih vijeća, s vjeroučiteljima, katehistima, duhovnim pokretima i ostalima. Više od tisuću ljudi, koji spremno i radosno služe ovoj Crkvi, nazočilo je na tim susretima. "Vrijeme koje je pred nama je ono u kojem trebaju nastati nove inicijative, u kojem se treba iskazati novi entuzijazam u

radu s mladima i odraslima, posebno stoga, jer je naš grad postao sveučilišni grad. Godina kateheze odraslih pokrenut će sve župe u Nadbiskupiji, a svaka će imati neki oblik kateheze odraslih, što će biti prepoznatljivo u budućnosti. S velikom radošću očekujemo dolazak sv. Oca u Hrvatsku i u Zadar, što je znak velike Božje ljubavi prema nama, a i sv. Oca za naš narod i naš grad" naglasio je Generalni vikar, zaželjevši da svi ti događaji koji se budu ostvarivali u nastupajućoj godini budu doprinos duhovnoj obnovi svećenika, redovnika, redovnica i cijelog naroda, a svima budu poziv na svetost i novost života.

Zahvalivši se na izrečenim čestitkama mons. Ivan Prenda iskazao je radost da se svake godine možemo susresti u takvom predbožićnom raspoloženju, koje u sebi nosi neke posebne značajke. Mi koje je Gospodin u svojoj ljubavi vidio, pozvao i odabrao, naglasio je zadarski Nadbiskup, i ovog se Božića nalazimo pred tajnom utjelovljenja, pred tajnom i otajstvom Crkve, a svatko i pred tajnom svoje osobe, jer Božić je uvijek iznova naš pristup Bogu novorođenome, utjelovljenome, koji je došao ususret svijetu. Ovih dana me zaokuplja riječ "ići ususret", pojasnio je nadbiskup Prenda, navodeći da je Bog došao ususret čovjeku, ušao u njegov svijet da ga podigne, promijeni, otkupi i da mu dade nove temelje života. "Otajstvo Crkve izvire iz otajstva utjelovljenja Sina Božjega. Crkva danas, na početku novog stoljeća stoji pred velikim zadatkom. Naše stoljeće je započelo velikim potresima, napetostima i prijetnjama. Danas nitko ne vidi konačne rezultate u onome što se zove proces globalizacije, a

KRUNICA BLAŽENE DJEVICE MARIJE - Otajstva svjetla

Broj: 521/2003.

Zadar, 10. veljače 2003.

Donosimo u našem Vjesniku dopis Hrvatske biskupske konferencije o odobrenim novim otajstvima svete krunice - *Otajstvima svjetla*, s tekstom i načinom kako ih treba moliti. Neka se vjernike potakne i pouči na molitvu Otajstava svjetla s kojima je Sveti Otac obogatio stoljetnu molitvenu baštinu Crkve.

+ Ivan, v. r.
nadbiskup

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

Br. 671/2002, Zagreb, 13. prosinca 2002.

Papa Ivan Pavao II. je na početku 25. godine svoga pontifikata, 16. listopada 2002. godine potpisao apostolsko pismo *Krunica Djevice Marije* i otvorio Godinu svete krunice, koja će trajati do listopada 2003. Pismom je dosadašnjim trima otajstvima krunice: radosnim, žalosnim i slavnim, nadodao otajstva svjetla. Preporučio je da bi se otajstva svjetla molila četvrtkom. Stalno vijeće Hrvatske biskupske konferencije je na svojoj redovnoj sjednici u Zagrebu, 12. prosinca 2002. godine, sukladno prijedlogu Biskupske komisije HBK za liturgiju odobrilo sljedeće tekstove krunice otajstava svjetla:

I. NAČIN

1. Koji je na rijeci Jordanu kršten bio.
2. Koji nam se na svadbi u Kani objavio.
3. Koji nam je kraljevstvo Božje navijestio i na obraćenje nas pozvao.
4. Koji se na gori preobrazio i svoju nam slavu objavio.
5. Koji nam se u otajstvu euharistije darovao.

II. NAČIN

1. U prvom otajstvu svjetla razmatrat ćemo kako je na Gospodina našega Isusa Krista na krštenju u Jordanu sišao Duh Sveti, a Otac ga proglasio svojim ljubljenim Sinom.
2. U drugom otajstvu svjetla razmatrat ćemo kako je Gospodin naš Isus Krist u Kani Galilejskoj Marijinim posredovanjem pretvorio vodu u vino i pobudio vjeru učenika.
3. U trećem otajstvu svjetla razmatrat ćemo kako je Gospodin naš Isus Krist navijestio kraljevstvo Božje i pozvao na obraćenje za oproštenje grijeha.
4. U četvrtom otajstvu svjetla razmatrat ćemo kako se Gospodin naš Isus Krist pred učenicima na gori preobrazio, a Otac ih pozvao da ga slušaju.
5. U petom otajstvu svjetla razmatrat ćemo kako je Gospodin naš Isus Krist ustanovio euharistiju u kojoj nas hrani svojim tijelom i krvlju pod prilikama kruha i vina.

PASTORALNI PRILOZI

*Nadbiskupijsko povjerenstvo
za liturgiju - Zadar*

Liturgijska kateheza

U godini kateheze odraslih u našoj zadarskoj nadbiskupiji želimo se podsjetiti na važnost liturgijske kateheze, koju crkveni dokumenti često ističu, a koju mi često zaboravljamo. Tako Drugi vatikanski sabor, u svojoj konstituciji o liturgiji, ovako potiče: "Neka se na svaki način još izravnije i upornije preporuča liturgijska kateheza" (SC 35, 3).

Zašto je liturgijska kateheze tako snažno preporučena? Zato što je od svih kateheza najvažnija. Naime, kršćansko propovijedanje, to jest navještaj Isusa Krista, događa se u tri stupnja:

1. kerigma (evangelizacija) - prvi navještaj Krista i buđenje vjere u Njega;
2. kateheza - sustavno naviještanje Krista i produbljanje vjere;
3. homilija - liturgijsko naviještanje Krista u slavlju Njegova vazma.

Budući da homilija ide za tim da produbi otajstvo Krista u liturgiji, tom središnjem slavlju Crkve, s pravom je nazivamo i liturgijskom katehezom. Homilija, odnosno liturgijska kateheza, vrhunac je kršćanskog naviještanja. Naime, ako je liturgija "vrhunac ka kojemu teži djelatnost Crkve i ujedno vrelo iz kojega proistječe sva njezina snaga" - kako kaže Drugi vatikanski sabor (SC 10) - onda je "vrhunac i vrelo" i sve ono što je liturgijsko. Tako, dok govorimo o raznim oblicima kateheze, ne smijemo zaboraviti da je liturgijska kateheza "vrhunac i vrelo" svakoj drugoj katehezi. Pri tome ne mislimo najprije na kateheze prije ili poslije bogoslužja - također prevažne - nego na kateheze u samom liturgijskom slavlju.

Liturgijska kateheza je "vrhunac i vrelo" drugih kateheza jer u bogoslužju i naviještamo i slavimo Kristov Vazam, događaj koji je "vrhunac i vrelo" cijele povijesti spasenja. Taj središnji događaj naše vjere u liturgiji i učimo i činimo. Liturgija je kateheza u ostvarenju. U njoj se otajstva ne samo navješćuju nego i ostvaruju. U njoj sveto čitanje postaje sveto činjenje. Dakle, ne bilo kakvo čitanje i činjenje, nego najljepše i najsvetije. Stoga je bogoslužje "povlašteno mjesto za katehezu naroda Božjega" - kako kaže Katekizam Katoličke Crkve (br. 1074).

Tako kaže Katekizam Crkve. A što kažu naše kateheze? Pokazuje li jasno sadašnja katehizacija u Hrvatskoj da školska kateheza, preko župne kateheze, vodi katehezi vrhunskoj, to jest liturgijskoj? Hvala Bogu da se s vjeronaukom ušlo i u škole, ali da li je trebalo toliko izići iz župe i toliko odvojiti izvanliturgijsku katehezu od liturgijske?

Imajući u vidu središnju važnost liturgijske kateheze lakše ćemo prepoznati i važnost kateheze odraslih. Odvojimo li školsku katehezu od liturgijske, stavimo li školski

PREDBOŽIĆNI SVEĆENIČKI SUSRET

U srijedu 4. prosinca, održan je u prostorijama Nadbiskupskog sjemeništa "Zmajević" u Zadru predbožićni susret svećenika Zadarske nadbiskupije, kojemu je nazočio gotovo cjelokupan prezbiterij koji aktivno djeluje u župnom pastoralu. Duhovni dio susreta odvijao se u sjemenišnoj kapelici, gdje je don Alojzije Knežević, sužupnik u Benkovcu, Bruški, Korlatu, Popovićima, Rašteviciu i Rodaljicama predvodio pokorničko slavlje, nakon čega je uslijedila osobna ispovijed svećenika. Pastoralni je rad nastavljen u svečanoj dvorani predavanjem na temu "Na svetost pozvani - Pastoralne smjernice hrvatskih biskupa na početku novoga tisućljeća" koje je održao zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda. Za vrijeme pripreve, a pogotovo nakon Velikog jubileja kada su se pokazali dobri rezultati Svete godine, koji su iznenadili i samu Crkvu i mnoge skeptike sa strane, često su se postavljala pitanja što nakon Velikog jubileja, i što su prioriteti u pastoralu Crkve na početku stoljeća i tisućljeća, kazao je u uvodnim mislima predavač, odgovorivši da se upravo tada pojavio Petrov nasljednik koji dariva Crkvi dokumenat dalekog doseg - "Ulaskom u novo tisućljeće". Taj dokumenat će za nju kroz duže vrijeme ostati poticajan i instruktivni. Pritom se je dobro prisjetiti da se Sveti Otac, nakon analize događanja u Jubileju, upustio u razmatranje Kristova lica. Dobro se ovdje sjetiti, naglasio je nadbiskup Prenda, da je Papa u svom prvom apostolskom pismu "Otkupitelj čovjeka"

dao naslutiti kako se sav pastoralni plan i svi naponi Crkve trebaju usmjeriti na otkrivanje Kristova lica. "Ne postoji magična formula kako Krista danas donijeti svijetu. I kad bi postojala formula, ne bi nas ona spasila, nego osoba Isusa Krista i sigurnost koju nam ona ulijeva. Ne radi se ovdje, o izmišljanju novih programa, jer oni već postoje, to je onaj koji oduvijek proilazi iz Evandelja i žive predaje Crkve, a ishodište ima u Kristu, kojega treba upoznati, ljubiti i nasljedovati, kako bi se u njemu živio trojstveni život, i s njime preobražavala ljudska povijest. To je program koji se ne mijenja s promjenama vremena i kultura, premda vodi računa o vremenu i kulturi radi istinskog dijaloga i učinkovitije komunikacije. Taj program treba prevesti u pastoralne smjernice, prikladne prilikama svake crkvene zajednice".

Odgovarajući na poziv Sv. Oca hrvatski su biskupi htjeli ovim Pastoralnim smjericama potaknuti čitavu našu Crkvu na intenzivnije i cjelovitije djelovanje u perspektivi svetosti kojoj je usmjerena sva crkvena djelatnost, a to je navještaj Riječi, slavljenje Otajstava i vršenje pastirske ljubavi prema svakom čovjeku, posebno prema slabima i ugroženima. Planirati pastoral u perspektivi svetosti prije svega znači uočiti i podržati sve ono što je dobro i vrijedno. A to je vjeronauk u školi, kateheze u župi, vjernost u naviještanju Riječi i priprema sakramenata. To znači odstraniti sve što ne zadovoljava te kriterije: improvizacije, šablonski navještaj bez dubine, pasivizam i opredjeljenje za povremeno djelovanje bez sustava i

braka, a ženi ne. "Postoji samo jedan moral. Predbračna čistoća!", istaknula je dr. Škarica i nastavila: "Spolni čin će zadovoljiti fiziologiju, a tko će zadovoljiti srce i dušu? Čovjek je tijelo, psiha i duh. U ljubavi trebaju sudjelovati sva tri dijela, a u seksualnosti sudjeluje samo tijelo. Odluka je u vašim rukama, ali je i kajanje poslije vaše!", zaključila je liječnica i vjernica Škarica koja je mlade

SUSRET VJEROUČITELJA OSNOVNIH ŠKOLA

U organizaciji Županijskog stručnog vijeća vjeroučitelja u osnovnoj školi održan je u petak, 29. studenog u prostorijama osnovne škole 'Bartol Kašić' u Zadru susret vjeroučitelja osnovnih škola Zadarske županije. Tema je bila operativni (izvedbeni) program i artikulacija nastavne jedinice po dobnim skupinama vjeroučenika. Voditeljica Županijskog stručnog vijeća Ljiljana Ćuković predstavila je elemente koje zahtijeva vjeronaučna metodička nastavna jedinica, ističući važnost artikulacije nastavnih ciljeva i ostvarenja postavljenih ciljeva i zadataka. Naglasila je da je jako važno odmjeriti sadržaj i njegov doseg koji se postavlja pred vjeroučenike s obzirom na njihove psihofizičke sposobnosti i dob. Treba ih postupno uvoditi u te sadržaje kako bi bili prihvaćeni i produbljeni s obzirom na njihov domet. U okviru nastavne cjeline ili kompleksa je određena nastavna jedinica, a za nju

pozvala na poštivanje Božjih zapovijedi koje su utkane u srce i savjest svakog čovjeka, istaknuvši da nije bit u kontracepcijskim sredstvima, nego je riječ o životnoj odluci, dostojanstvu osobe i potrebi da se bude voljen u potpunosti svoje osobe.

Ines Grbić

treba utvrditi cilj i svrhu obrade. Na samom početku postavljaju se materijalni, funkcionalni i odgojni zadaci, s naglaskom na odgojni aspekt. Gđa Ćuković govorila je o različitim mogućnostima organizacije nastavnog rada, a specifičnost vjeronauka je molitveni početak i motivacija.

U radionicama je osam skupina vjeroučitelja obrađivalo nastavne jedinice po elementima koje zahtijeva metodička nastavna jedinica za vjeronauk, osam katehetskih modela koji će vjeroučiteljima poslužiti za njihov rad do polugodišta. Gđa Ćuković je ciljanom nastavnom jedinicom odredila Došašće, temu koju su vjeroučitelji obrađivali s različitim aspektima, ovisno o dobnoj skupini vjeroučenika. Nakon razmjene vjeroučiteljskih iskustava u radionicama, predstavnici grupa izvijestili su o zaključcima koji će se nastojati primijeniti u praksi.

Ines Grbić

vjeronauk iznad liturgijskog slavlja, sužit ćemo kršćansko navještanje samo na školsku djecu, a zapostaviti odrasle vjernike.

Godina kateheze odraslih u zadarskoj Crkvi trebala bi biti godina obnovljenog i stvarnog vrednovanja svih oblika kateheze odraslih, a poglavito liturgijske kateheze, koja je drugim katehezama "vrhunac i vrelo".

O. Jozo Milanović

Kao primjer liturgijske kateheze o mučeništvu, u pripravi na obljetnicu mučeništva sv. Stošije, donosimo dio propovjedi pape Leona, održane na blagdan sv. Lovre.

Predragi! Vrhunac svih kreposti i punina sve pravednosti rađa se iz ljubavi kojom ljubimo Boga i blišnjega. Ta pak ljubav u nikome uzvišenije ne blista niti jasnije sjaji nego u svetim mučenicima koji su nasljedovanjem ljubavi i sličnošću muke veoma blizu Gospodinu našem Isusu Kristu, umrlome za sve ljude. S ljubavlju kojom nas je Gospodin otkupio ne može se usporediti nikakva dobrota jer jedno je ako za pravedno umre čovjek koji će i inače umrijeti nutarnjom nuždom, a drugo ako za bezbožne umre onaj koji ne podliježe dugu smrti.

I mučenici su mnogo pridonijeli za sve ljude. Njihovom se snagom poslužio njezin darovatelj Gospodin. Nije htio da smrtna kazna i okrutnost križa bude za nikoga od njegovih strahotna. Ipak je učinio da mnogi nasljeduju mučenike.

Nitko dobar nije samo za se dobar. Mudrost nijednoga mudraca nije samoj sebi prijateljicom. Takva je narav pravih vrlina da onaj koga obasjava njihovo svjetlo mnoge izvodi iz tame zablude.

Nema korisnijega oblika da se pouči Božji narod nego što su mučenici. Recimo da je govorništvo lako dok traži i razumnost djelotvorna kada nagovara. Ipak su primjeri jači od riječi i više je poučavati djelom nego glasom.

(SV. LEON VELIKI, *Govori*, 85., Makarska 1993., str. 443.)

Pogl. 16: Sakramenti kršćanske inicijacije (Dj. ap. 2, 38. 41. 42)

1. Kršćanska inicijacija, KKC 1229-1233
2. Krštenje, KKC 1213-1284
3. Potvrda, KKC 1285-1321
4. Euharistija, KKC 1322-1419

Primjena: Rim 6,3-11; Iv 3,1-5; Iv 6,48-58; Dj ap 8,14-17; Dj ap 20,7-12; Ps 118,1.14.19-24

Pogl. 17: Sakramenti ozdravljenja (Lk 9,1)

1. Pomirenje, KKC 1422-1498
2. Pomazanje bolesnih, KKC 1499-1532

Primjena: 2Kor 5,17-20; Mt 18,15-18; Lk 15,11-24; Jak 5,13-15; Ps 103,1-5.11-13

Pogl. 18: Sakramenti za službu zajedničkog života (Ef 5,25-26)

1. Sakrament reda, KKC 1536-1600
2. Sakrament ženidbe, KKC 1601-1666

Primjena: 1Pt 5,1-4; Ef 5,21-25.32-33; Mk 10,1-12; Iv 13,12-20; LG 41; Ps 127,1.3-4

Odsjek treći: CRKVA MISTERIJ ZAJEDNIŠTVA

Pogl. 19: Zajedništvo života s Bogom (1Iv 4,8. 12. 16)

1. Tijelo Kristovo u snazi Duha, KKC 787-795; 797-798
2. U povijesnoj stvarnosti, KKC 946-953
3. S ove i s one strane ljubavi, KKC 954-959; 1042-1045; 972; 1044

Primjena: Ef 1,15-23; Iv 14,15-21; Rim 8,14-17; Heb 12,22-24; Ps 133

Pogl. 20: Zajedno s Marijom Majkom Isusovom (Lk 1, 48-49)

1. Slika i prvina (novost) Crkve, KKC 721-726; 963; 972
2. Izabrana odvijeka, KKC 488-489
3. Bezgrješna, KKC 490-493
4. Vazda djevica, KKC 496-507
5. Majka Božja, KKC 494-495; 773; 964
6. Učenica i suradnica Spasiteljeva, KKC 964
7. Majčinska nazočnost u hodu Crkve, KKC 963-970
8. Na nebo uznesena, KKC 966; 972
9. Štovanje marijansko, KKC 971; 2673-2679

Primjena: Lk 1,26-38; Iv 19,25-27; Otk 12,1-17; Lk 1,45-55

VIJESTI I DOGAĐAJI

DONACIJA ZA OBNOVU STRADALIH PODRUČJA

U utorak, 26. studenoga, u zadarskom je hotelu Donat potpisan sporazum kojim Svjetska banka pomaže područjima stradilima u ratnim sukobima sa područja Zadaraske i Šibensko-kninske županije. Novac je, u visini od 843.988 američkih dolara, namijenjen socijalnom i gospodarskom oporavku tih područja. Sporazum o donaciji Svjetske banke potpisali su Andrew Vorkink, direktor Odjela Svjetske banke za južnu i srednju Europu (što uključuje Bugarsku, Hrvatsku i Ruminjsku) i Jack Connolly, predstavnik Catholic Relief Servicesa (SRS) za Hrvatsku. Tom svečanom humanitarnom događaju nazočili su župan Šibensko-kninske županije Duje Stančić, Zadarsku županiju je zastupala Nevenka Marinović, član Poglavarstva za obnovu i razvitak, gradonačelnik Benkovca Branko Kutija, gradonačelnik Obrovca Grgo Šoša, ravnatelj Caritasa nadbiskupije zadarske don Čedomil Šupraha, episkop Dalmatinski Fotije Sladojević i predstavnici drugih lokalnih vlasti iz obje županije. Tim novcem Svjetska banka nastavlja potporu socijalno-gospodarskom oporavku i revitalizaciji stradalih područja, a program će se operativno provoditi preko CRS-a.

Obrazlažući namjenu donacije Vorkink je među ostalim rekao da se ovom fazom namjerava pomagati socijalni i gospodarski oporavak zajednica s

područja tih dviju županija. Sredstva će se utrošiti u podizanju organizacijskih kapaciteta, promicanju stvaranja dohotka kod lokalnih proizvođača, te otvaranje novih radnih mjesta kroz male poljoprivredne zadruge ili proizvodne obrtne, zatim za socijalne projekte u djelu ugroženih skupina koje nisu riješene socijalnim projektima hrvatske Vlade, a koje se provode kroz nevladine udruge. Nadalje, kako je istaknuo direktor Vorkink, darovani novac će se koristiti za poboljšanje posebno ugroženih skupina kao što su povratnici, djeca, traumatizirane osobe žrtve rata, a darovani novac za te programe je nepovratan. Drugi dio sredstava uključuje trinaest ekonomskih projekata tzv. malim obrtima s kojima se do sada imalo pozitivnih iskustava, a kako je naglašeno da su neke zadruge vratile uloženi novac u proizvodnim dobrima i prije predviđenog roka. Potom je predstavnik CRS-a Jack Connolly podsjetio nazočne da ta katolička udruga djeluje u Hrvatskoj od 1997. godine, i kako je na tim područjima u raznim humanitarnim i ekonomskim akcijama uspješno surađivala uz pomoć Critasa, nevladinih udruga i lokalnih vlasti Knina, Benkovca i Obrovca, te da isto tako očekuju uspješnu suradnju mjesnih vlasti i za nove programe.

Nedjeljko Zubović

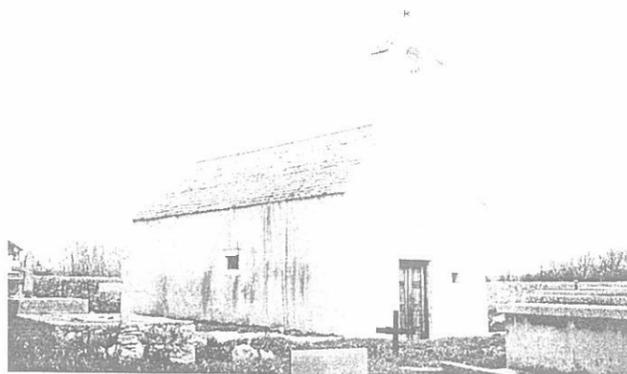
tih dekanata. Mons. Mustać je potaknuo na ponudu intenzivnijih pastoralnih sadržaja osobito u ljetnim mjesecima, kada je na otocima velika koncentracija ljudi, između ostalog, održavati seminare duhovne obnove.

ZAKLJUČAK

Četrnaest koncilskih dokumenata govori o potrebi rada s jezgrom zajednica u župi. Mons. Prenda je poticao da svojim vjerničkim angažmanom obogatimo novi lik Crkve nakon Drugog Vatikanskog Sabora, razvijajući svijest da smo po krštenju i sv. Potvrdi navjestitelji Evanđelja, počevši od obitelji, župe, dekanata i biskupije do jedinstva u Katoličkoj i apostolskoj Crkvi. «Drugi Vatikanski Sabor otvorio je Crkvu svijetu, a jedan od tih plodova ste vi» rekao je mons. Prenda župnim suradnicima i nastavio: «Crkva je htjela podariti nove suradnike župniku u davanju izgleda župi. To je Božji govor, poticaj svakom da bude živi djelatnik zauzet za kraljevstvo Božje. Bog po nama želi oživiti Crkvu, probuditi zajednice. Budimo odgovorni za druge. Na svijetu smo da drugima pomognemo da upoznaju Boga i da Ga ljube. U iskrenom i suradničkom zajedništvu vjere, euharistije, molitve i caritasa Bog želi mnoge vezati uz nas», hrabrio je suradnike mons. Prenda, nazivajući ih "polugama koje Krist upotrebljava, viđene i predviđene u ljubavi Božjoj u navješćaju Evanđelja".

Zaključujem ovaj prikaz jednostavnom, ali dubokom i prodornom biblijskom misli koju je pastir zadarske Crkve uputio župnim suradnicima: «Vi ste ono s čime Gospodin računa u prožimanju tijesta. A znamo što znači kvasac stavljen u tijesto. On je u omjeru prema tijestu jako malen. Tijesto nije kvasac. Treba kvasac u tijestu. Gospodin treba kvasca. To smo mi. Tu je nas vidio. Tu mi sebe vidimo u vjeri i zahvalnosti Bogu za sve milosti koje nam je udijelio. Zato je važno da je jezgra svjesna sebe i da je aktivna, ugrađujući svoju vjeru u život župe i dekanata, grada i Nadbiskupije, kako bi svi čuli Riječ koja oslobađa i upoznali Krista koji spašava».

Ines Grbić

Sv. Nikola, Povljana

- Treći dio -

U TEBE BOGA OCA SVEMOGUĆEGA (1Kor 3,22-23)

Odsjek prvi: NOVI ČOVJEK U KRISTU

Pogl. 21: *Kršćanski poziv (Ef 1,4-5)*

1. Božji poziv i čovjekov odgovor, KKC 1701-1715
2. Uvedeni u trojstveni život, KKC 1265-1266;1709; 1996-1999
3. Hodati po Duhu, KKC 733-741;1099;1987-1989
4. Slijediti Krista, KKC 519-521;1987-1988;2053
5. Ići k Ocu, KKC 2012-2016;2779-2785
6. Obnovljeni u biti i u djelovati, KKC 1804-1832;1987-2005
7. Zajednički poziv na svetost, KKC 823-829;2012-2016

Primjena: Ef 1,4-6; Mk 8,34-38; Rim 8,1-17; Gal 5,16-26;Ps 8

Pogl. 22: *Kršćanska sloboda i zakon evanđelja (Gal 5,25)*

1. Duh je sloboda i novi zakon, KKC 1730-1748
2. Paradoksalni put radosti, KKC 1716-1729
3. Potvrda evanđelja o dekalogu i naravnom zakonu, KKC 1950-1986
4. Poruka deset zapovijedi, KKC 1083-1557
5. Moralni objektivni red, KKC 1749-1761
6. Kreativnost ljubavi, KKC 1922-1828;1965-1974
7. Slijediti Krista u Crkvi, KKC 2030-2046

Primjena: 1Iv 4,7-8.11-12;5,1-3;Izl 20,1-20;Ez 36,24-28;Mt 5,17-48;Rim 13,8-10;Ps 119,1-6

Pogl. 23: *Kršćanska savijest (Lk 11,34-35)*

1. Osobni apel Božji, KKC 1776-1782
2. Formiranje savijesti, KKC 1783-1789
3. Stupnjevitost u osobnoj odgovornosti, KKC 1734-1738
4. Savijest i civilno društvo, KKC 1782

Primjena: Mt 6,22-23;7,1-5; Dj ap 23,1-11;Rim 14,14-23; 1Kor 8,4-12; Ps 36; Ps 9,1-6

Pogl. 24: *Od grijeha do svetosti (Tit 2,11-13)*

1. Grijeh i obraćenje, KKC 1846-1876
2. Ustrajan hod, KKC 1430-1433
3. Hod molitve, čišćenja, vježbanja kreposti, KKC 1434-1439
4. Brzim korakom prema cilju, KKC 2012-2016

Primjena: Rim3,21-26;Hoš 14,2-10;Mud 14,22-29;Ef 4,17-5,20;Otk 3,14-22;Ps 51;Ps 32,1-2.5-7.11

Odsjek drugi: KRŠĆANSKO ISKUSTVO

Pogl. 25: Kršćanska molitva (Ef 5,18-20)

1. Bog odgaja svoj narod za molitvu, KKC 1566-2626
2. Razgovor s Bogom, KKC 2663-2682
3. Dimenzije molitve, KKC 2626-2649
4. Poteškoća moliti, KKC 2725-2758
5. Trajna molitva, KKC 2697-2699
6. Mnogovrsna iskustva molitve, KKC 2697-2724
7. Oče naš, KKC 2759-2865

Primjena: Mt 6,5-13;1Kor29,10-20;Dan 6,11-15;Lk 11,9-13; Fil 4,4-7; Ps 63,2-8

Pogl. 26: Prihvatanje i poštivanje života (1Iv 3,11-12.14)

1. Evandelje života, KKC 2258-2262
2. Dati smisao patnji, KKC 1500-1505
3. Izbjegavati nasilje, KKC 2259-2283
4. Ukinuti rat, KKC 2302-2317

Primjena: 1Iv 3,14-18; Pos 1,26-31;Pos 4,3-16; Iz 61,1-3;Mt 5,38-48;1Tim 2,1-8; Ps 72,1-2.6-8.12-14; GS 27

Pogl. 27: Seksualnost, brak i djevičanstvo (1Kor 7,7-11)

1. Ljubav i seksualnost, KKC 2331-2336;2360-2363
2. Jednako dostojanstvo muškarca i žene, KKC 2333-2335
3. Bračna ljubav, KKC 2360-2379
4. Služenje životu, KKC 1652-1653; 2366-2379
5. Obitelj i društvo, KKC 2201-2211
6. Obitelj i Crkva, KKC 1655-1658;2204-2206;2232-2233
7. Brak i djevičanstvo, KKC 1618-1620; 2348-2349
8. Zrelost za postići, KKC 2338-2359

Primjena: Pos 1,26-28; Mk10,1-12;1Kor 6,12-20;1Kor 7,25-35;Ef 5,21-6,4; Ps 128

Pogl. 28: Društvena i politička obveza (1Pt 2,13-16)

1. Kršćanska vjera i društvena odgovornost, KKC 2243-2249
2. Osoba i društvo, KKC 1878-1896
3. Politička akcija, KKC 1897-1917;2234-2246
4. Internacionalna solidarnost, KKC 2437-2441

Primjena: Iz 58,5-9; Pnz 24,5-22; Mk 12,13-17; Ps 94,1-2.5.7.14-15

Pogl. 29: Rad dostojan čovjeka (1Sol 4,10-12)

1. Poziv na rad i odmor, KKC 2184-2188;2427-2436
2. Proizvoditi i posjedovati bez pohlepe, KKC 2535-2537;2544-2547
3. Braća putem materijalnih dobara i rada, KKC 2402-2406

porušenih u Domovinskom ratu. U proteklih pet godina obnovljeno je ili izgrađeno 30 crkava i 22 župne kuće stradale u Domovinskom ratu, izgrađeni su novi pastoralni centri (Belafuža, Smiljevac, Karin, montažno Bili brig i Bokanjac), trenutno se gradi pet vjeronaučnih dvorana, crkve u Smilčiću, Benkovcu, Kistanjama, nadogradnja pastoralnog centra sv. Josipa na Plovaniji. Polača, Tinj, Korlat i Perušić čekaju izgradnju. Rezultati su impresivni, a posljedica su promišljenog, racionalnog i planskog ulaganja, pa don Petrov ml. potiče župnike na suradnju s Nadbiskupskim ekonomatom glede zahvata u njihovim župama. Naime, prije ulaganja u neki projekt, župnik treba o tome obavijestiti i tražiti dozvolu Odbora za obnovu i izgradnju Nadbiskupije, a Ekonomsko vijeće Nadbiskupije odobrava da se novčana sredstva mogu trošiti za predviđene radove.

5. SPECIFIČNOSTI POJEDINIH DEKANATA

U izlaganjima predavača ili diskusijama koje su se vodile nakon održanih predavanja došle su do izražaja posebnosti pojedinog dekanata. Dokaz je to da su susreti bili iskreni, konstatiralo se postojeće stanje, ali i najavilo nove inicijative. Primjerice, u dekanatu Zadar - Istok, župa Smiljevac bi se u budućnosti trebala podijeliti još na Sokin brig, jer se ta gradska četvrt širi i stambeno izgrađuje. Mons. Prenda je istaknuo važnost efikasnosti gradskih dekanata, rekavši da je i «Evandelje počelo u gradu. U gradu Jeruzalemu Isus Krist je izvršio svoja najveća otajstva, muku i smrt. Evandelje mora doći do onih koji su kršteni, a ne vjeruju, živeći u otuđenosti gradskog života».

Specifičnost Novigradskog i Zemuničkog dekanata je pogođenost ratom. Mons. Mustać je rekao da «u porušenim dijelovima Nadbiskupije kao da su se srušili i poticaji za duhovna zvanja, a bilo je zvanja u tim porušenim mjestima. Vjerski život u nekim segmentima treba ići gotovo iz početka», ocijenio je stanje Generalni vikar, uz primjedbu mještana Obrovca za većom snošljivošću i prihvatanjem u kršćanskoj ljubavi između domaćih ljudi i doseljenika iz drugih dijelova Domovine ili BiH. Otežavajuća okolnost u Obrovcu je i nestalnost tamošnjeg pučanstva, odnosno ljudi koji tamo rade tu i ne žive, a funkcioniranje segmenata vjerskog, društvenog i javnog života bilo bi djelotvornije ukoliko bi ljudi stalno živjeli u gradu, s mještanima dijelili svakodnevicu i u mjestu stalnog boravka nastojali oko zajedničkog dobra.

U Ninskom dekanatu mons. Prenda je pozvao na produbljenje svijesti o posebnom značaju tog dekanata kao kolijevke državnosti i sjedišta hrvatskih biskupa. «Nisam siguran da ovaj dekanat to živi svjesno. Bilo bi jako korisno da ovaj dekanat bude duhovno i pastoralno živ, da korijeni koji su tu započeli rode nove mladice vjere, duhovnih zvanja i zajednica», rekao je mons. Prenda na dekanatskom susretu u Ninu. Na susretu Dugootočkog i Silbanskog dekanata mons. Mustać je rekao da je nekada na otocima bio najbujniji vjernički život, te da je do prije trideset godina 70 % svećenika bilo porijeklom s otoka. No, znak da taj proces nije završio su i sadašnja tri bogoslova iz

njegove potrebe, odvodi ga u gostionicu, ostavlja novac gostioničaru, i ako je potrebno, vratit će se», opisao je etape djelotvorne ljubavi prof. Klanac i definirao ih kao savršen model i uzor karitativnog djelovanja, koji treba razvijati dimenziju da smo konstantno s onima koji su u potrebi. «U prisposobi je 'pomoć izvana' došla tek na kraju, nakon svega što je učinio milosrdni samaritanac», rekao je predavač i dodao da je ključna riječ u toj prisposobi 'sažali se' čovjek koji je prošao. «Ako nas dirne nečija sudbina, onda postizemo rezultate, jer ljubav je inspirativna i domišljata u nalaženju rješenja. Da li uspijevamo zavoliti onog koji kraj nas živi?», rekao je predavač i dodao da uzor u svemu, pa i karitativnom djelovanju treba biti Krist koji se poistovjetio s patnikom, a i mi u drugome trebamo prepoznati Isusa Krista. «To da ljubimo Isusa Krista u drugome, razlikuje dobra djela koja kršćanin čini od dobrih djela koja drugi čine», rekao je prof. Klanac i naglasio potrebu da osoba angažirana u Caritasu bude čvrsto povezana s Bogom jer će se susretati s otporima. «Osoba mora imati u sebi Božju ljubav za ljubiti neprijatelja, jer se često doživljavaju neugodnosti usprkos pružene pomoći», rekao je prof. Klanac, citirajući misao jednog psihologa: «Pomogao sam onome koga sam zavolio».

4. Don Srećko Petrov, ml., ekonom Nadbiskupije: NOVI FINANCIJSKI SUSTAV U CRKVI

Stari financijski sustav u Crkvi bio je nadarbinski, prema kojem su sredstva koja bi župnik dobio od krštenja, vjenčanja, sprovoda, blagoslova obitelji... pripadala njemu. Dakle, svećenik koji je više dobio, više je imao. S novim financijskim sustavom, koji je na snazi od 1. siječnja 2001. god., svi prihodi namijenjeni su pravnoj osobi, prilozi u župi upisuju se u blagajnički dnevnik i polažu u župnu blagajnu, odakle se dodjeljuje mjesečna nagrada svećeniku, podmiruju se namjenski rashodi i rashodi za funkcioniranje župe.

Prema novom sustavu, uzdržavanje svećenika financira sama župa, a župama koje to nisu u stanju nadbiskupija dodaje razliku do cjelovite mjesečne nagrade (Zadarska nadbiskupija pomaže uzdržavanje 38 svojih župa). Dakle, u župnoj blagajni je najnužniji iznos, a ostatak sredstava u župnom pologu Nadbiskupije, gdje svaka župa ima svoj konto, te taj novac cirkulira dok župi ponovno ne ustreba za korištenje. U novom sustavu veći je naglasak na pravednosti i solidarnosti, a cilj je da se novčana sredstva svih župa ujedine u zajedničko poslovanje da bi se više i kvalitetnije radilo, odgovorno i organizirano trošilo. Sva vremenita dobra Crkve služe evangelizaciji, za uređenje bogoštovlja, dolično uzdržavanje svećenika i službenika i vršenje djela apostolata (caritas). Prema četvrtom Državnom ugovoru između Svete Stolice i Hrvatske, država daje određena materijalna sredstva Crkvi zbog njenog djelovanja na kulturnom, socijalnom i odgojnom području.

Zadarska nadbiskupija redovito financira Caritas, VTKŠ, bogoslove i sjemeništince, a trenutno je najveća investicija izgradnja Nadbiskupske klasične gimnazije u Zadru. Uz pomoć Ministarstva kulture, Ministarstva za javne radove i brojnih donatora, Nadbiskupija je ostvarila značajne rezultate u obnovi i izgradnji crkava oštećenih ili

4. Pomagati u potrebama Crkve, KKC 1351;1397;2448
5. Čovjek u središtu ekonomije, KKC 2423-2436
6. Poštivanje okoline, KKC 2415-2418

Primjena: Lk 12,13-21; Iz 32,15-20; Jer 22,13-17; Mt 6,25-34; Jak 5,1-5; Ps 37,16-20.23-24

Pogl. 30: *Komunikacija i kultura (1Kor 13,4-6)*

1. Vjerni istini i čovjeku, KKC 2464-2492
2. Promicatelji kulture, KKC 897-913;2500-2503
3. Nazočni na povlaštenim mjestima kulture, KKC 2491-2503

Primjena: 1Kor 9,16.19-23;Rim 1,16-17; Mk 7,31-37; Iz 2,1-5; Ps 122; GS 58

Odsjek treći: I BIT ĆE BOG SVE U SVIMA

Pogl. 31: *Živa nada (Rim 12,11-13)*

1. Ususret Gospodinu koji dolazi, KKC 1042-1050
2. Znakovi vremena, KKC 1048-1050;2850
3. Obveza i ravnodušnost, KKC 1049-1050;1818;2818-2820

Primjena: Rim 8,18-25; Mt 25,14-30;2Sol 3,6-15; Tit 2,11-15; Ps 90 1-6.12-17

Pogl. 32: *Život budućega svijeta (Fil 3,20-21)*

1. Znati umrijeti, KKC 1005-1019
2. Život poslije smrti, KKC 992-1004
3. Sud, KKC 1021-1022
4. Čistilište, KKC 1030-1032
5. Uskrsnuće mrtvih i opći sud, KKC 988-1001;1038-1041
6. Pakao, KKC 1033-1037
7. Raj, KKC 1023-1029
8. Put, istina i život, KKC 1065

Primjena: Mt 25,31-46; Iv 6,35-51

**Prema Katekizmu «La Verità vi farà liberi» za odrasle, Talijanske biskupske konferencije - Roma 1995., tematski sadržaj preveo i priredio mr. don Gašpar Dodić, voditelj Katehetskog ureda Zadarske nadbiskupije.*

koju daje određeni društveni sloj ili država, već kao posebna prava koja joj pripadaju kao osobi: "Temelj dobro uređene i plodonosne ljudske zajednice treba biti ono načelo da je svaki čovjek osoba, to jest da je narav obdarena razumom i slobodnom voljom. Ona sama po sebi ima prava i dužnosti što izravno i skupa izvire iz same njegove naravi. Budući da su oni općeniti i nepovredivi, ne mogu se ni na koji način otuđiti" (isto, I; nav.dj., 259). To nisu bile tek neke apstraktne zamisli. Bile su to zamisli sa širokim praktičnim posljedicama, kao što je to povijest ubrzo pokazala. Na temelju uvjerenja da je svako ljudsko biće jednako po dostojanstvu i da, kao posljedica toga, društvo mora prilagoditi svoj ustroj toj pretpostavci, nastali su ubrzo pokreti za ljudska prava, koji su dali konkretni politički izraz jednoj od velikih dinamika suvremene povijesti. Promicanje slobode prepoznalo se kao nužna sastojnica zauzimanja za mir. Pojavivši se praktički u svim dijelovima svijeta, ti su pokreti pridonijeli rušenju oblika diktatorske vladavine i uspostavi namjesto njih demokratskije i pravičnije vlasti. Oni će u praksi pokazati da se mir i napredak mogu postići samo poštivanjem sveopćega moralnog zakona, upisanog u čovjekovo srce (usp. Ivan Pavao II., Govor skupštini Ujedinjenih naroda, 5. listopada 1995., br. 3).

Sveopće zajedničko dobro

5. Na drugoj se stavci učenje enciklike *Pacem in terris* pokazalo proročkim, predusrevši sljedeću dionicu razvoja svjetskih politika. Pred svijetom koji je

postajao sve više međuovisan i globalan, papa Ivan XXIII. predložio je da se pojam općeg dobra obradi na svjetskom obzoru. Da bi govor o toj temi bio ispravan mora biti povezan s pojmom "sveopćeg zajedničkog dobra" (*Pacem in terris*, IV: nav.dj., 292). Jedna od posljedica tog razvoja bila je očigledna potreba da u njemu postoji neki javni autoritet na međunarodnoj razini, koji će moći raspolagati stvarnom sposobnošću promicanja toga sveopćeg zajedničkog dobra. Taj autoritet, odmah je dodao Papa, ne bi se smio uspostavljati prisilom, već isključivo dogovorom nacija. Moralo bi se raditi o tijelu koje će ići "ponajvećma za tim da se čovjekova prava priznaju, da se dužno poštuju, netaknuta čuvaju i promiču" (isto, IV: nav.dj., 294). Ne iznenađuje stoga što je Ivan XXIII. gledao s velikom nadom na Organizaciju Ujedinjenih naroda, utemeljenu 26. lipnja 1945. On je vidio u njoj vjerodostojno sredstvo za održavanje i jačanje mira u svijetu. Upravo zato pokazao je kako posebno cijeni Opću povelju o pravima čovjeka iz 1948. godine, promatrajući je "kao korak i prilaz k uspostavi pravno-političkog uređenja svjetske zajednice" (isto, IV: nav.dj., 295). U toj Povelji naime bili su udareni moralni temelji na kojima bi se morala zasnivati izgradnja svijeta u kojem će vladati red namjesto nereda, dijalog namjesto sile. U tom pogledu Papa je stavio do znanja kako je obrana ljudskih prava od strane Organizacije Ujedinjenih naroda nužan preduvjet za razvoj sposobnosti same te Organizacije da promiče i brani međunarodnu sigurnost.

NADBISKUP U DOMU UMIROVLJENIKA - 22. prosinca, u Domu umirovljenika u Zadru, o. Nadbiskup je slavio Euharistiju za njegove članove i uposlenike. Nakon Mise je obišao sve nepokretne stanovnike Doma. Potom je bio pozvan na zajednički objed.

BOŽIĆNO PRIMANJE ZA NOVINARE - 23. prosinca, u Nadbiskupskom domu, O. Nadbiskup je priredio primanje za novinare koji djeluju u elektronskim i tiskanim medijima na zadarskom području. U toj prigodi im je čestitao Božić i uručio posebne darove.

SVETKOVINA BOŽIĆA - Na svetkovinu Porodenja Gospodinova - Božić, 25. prosinca, o. Nadbiskup je slavio tri Mise u katedrali: polnočku, danju misu (koju je prenosio HR-Radio Zadar) te koncelebrirao na večernjem misnom slavlju koje je predvodio Nadbiskup u miru. Nadbiskup u miru je slavio polnočku u crkvi sv. Šime.

SVJETI STJEPAN / ĐAKONSKO REĐENJE - 26. prosinca, na blagdan sv. Stjepana, prvomučenika, o. Nadbiskup je u crkvi sv. Šimuna u Zadru slavio Misu i preko te sv. Mise podijelio sveti Red đakonata dvojici kandidata Zadarske nadbiskupije: Zvonimiru Čoriću i Stanku Grubiću. Čestitamo!

NADBISKUP POSJETIO ZATVORENIKE - 27. prosinca, na blagdan sv. Ivana, apostola i evanđeliste, u prigodi božićnih blagdana, o. Nadbiskup je zamolio i dobio dopuštenje za posjet zatvorenika u Istražnom zatvoru u Zadru. U pratnji mons. Ivana Mustaća, gen. vikara, susreo se tri grupe zatvorenika te svima uručio prigodni dar. Tom prigodom se posebno susreo i s Upravom zatvora. Istoga dana, o. Nadbiskup je proslavio svoj imendan.

NADBISKUP POHODIO BOLESNOG DON TITA - 28. prosinca, u Zadarskoj Općoj bolnici, o. Nadbiskup je zajedno s mons. Ivanom Mustaćom, gen. vikarom, posjetio teško bolesnog don Tita Šarina, župnika i dekana u Preku. Toga dana don Tito je preminuo.

PREMINUO DON TITO ŠARIN - 28. prosinca, u Općoj bolnici u Zadru, preminuo je preč. don Tito Šarin, kanonik, župnik u Preku i dekan ugljanski. Pokopan je u rodnoj Sutomišćici, 30. prosinca, u nazočnosti mnoštva svećenika, redovnika i redovnica, te osobito brojnoga vjerničkoga puka sa svih strana. Sprovodne obrede i zadušnicu u župnoj crkvi sv. Eufemije, zajedno s Nadbiskupom u miru i brojnim svećenicima, predvodio je o. Nadbiskup. Počivao u miru Božjem!

BLAGDAN SVETE OBITELJI / PODJELA SLUŽBI - 29. prosinca, o. Nadbiskup je u katedrali slavio sv. Misu u kojoj već niz godina sudjeluju članovi Udruge obitelji s četvero i više djece. Toga dana je Nadbiskup objavio da će iz tih obitelji Nadbiskupija svojim sredstvima kreditirati dvadeset i pet studenata. Prije Mise održan je prigodni božićni koncert Gradske limene glazbe. Preko Mise Nadbiskup je podijelio službu čitača bogoslovima Vjekoslavu Đapiću, Dariju Mataku i Ivanu Rončeviću te kandidaturu za sv. redove Domagoju Kalcini i Josipu Vuleti. Čestitamo!

U Godini Kateheze odraslih u Zadarskoj nadbiskupiji donosimo i

TEMATSKE JEDINICE ZA ŽUPNI VJERONAUKE ZA KRIZMANIKE

I. GODIŠTE

Cilj: Duh Sveti kao treća božanska osoba djelovao je u čitavoj povijesti spasenja. Ljudi koji su bili zahvaćeni Duhom Božjim - (Duhom Svetim) postali su oni koji su nosili povijest spasenja. Onaj Duh koji je djelovao u njima silazi i na krizmanike koji će primiti dar Duha Svetoga i danas.

Pokazati pripravnici na koji je sve način djelovao Duh Božji - Duh Sveti na tim ljudima kroz povijest i da shvate da oni primaju istog Duha Božjega koji može i po njima djelovati danas u Crkvi.

DUH SVETI

- a) Duh Sveti - Gospodin i životvorac (S. Kušar «Otajstvo Trojedinog Boga», Zagreb 1991., str.94; Rječnik biblijske teologije, str. 213-215)
- b) Duh Sveti u Starom zavjetu - Duh Božji (Rječnik biblijske teologije, str. 215 - 220)

POVIJEST SPASENJA - DJELOVANJE DUHA BOŽJEGA - DUHA SVETOGA

STARI ZAVJET

1. ABRAHAM

- a) Tko je Abraham (Post 11,25-27, 18; C. Tomić «Proroci Izraela» str.40 - 47)
- b) Susret s Bogom (Post 12, 1-4; C. Tomić «Proroci Izraela» str. 50-54)
- c) Abraham ispunjen Duhom Božjim (Post 15 - 17; C. Tomić: «Proroci Izraela», str.81-89)
- d) Abraham ispunja Božji plan spasenja (Post 20 - 22; C. Tomić: «Proroci Izraela» str. 93-103)
- e) Značenje Abrahama u povijesti spasenja (C. Tomić: «Proroci Izraela», str. 112-117)

2. PATRIJARSI: Izak, Jakov, Josip

3. MOJSIJE

- a) Izraelski narod u ropstvu (Izl 1, 1-22; C. Tomić «Izlazak», str.55-56)
- b) Bog treba osloboditelja (Izl 2, 1-22; C. Tomić «Izlazak», str. 67-73)
- c) Mojsije prije susreta s Bogom (Izl 2, 13-25; C. Tomić: «Izlazak» str. 78-80)
- d) Mojsije - susret s Bogom (Izl 3-4, 16; C. Tomić: «Izlazak» str. 80-94)
- e) Mojsije djeluje ispunjen Duhom Božjim (Izl 4-34; C. Tomić «Izlazak» str. 94-226)
- f) Značenje Mojsija u povijesti spasenja - instrument Božji (C. Tomić: «Izlazak», str. 382-391)

3. Prof. Mladen Klanac, Caritas Zadarske nadbiskupije: ŽUPNI CARITASI U ZADARSKOJ NADBISKUPIJI

Caritas zadarske nadbiskupije nastao je u proljeće 1992. god. u jeku Domovinskog rata, a od 117 zadarskih župa, u njih 38 djeluje organizirani Caritas. Nakon rata, međutim, Caritas nije više orijentiran samo prema stvarima (s čime ga ljudi inače identificiraju, a što je radi ugrožene životne egzistencije bilo dominantno u Domovinskom ratu), nego se usmjerava i prema osobama te postaje izvrsno sredstvo evangelizacije. «Tronožac koji utvrđuje zajedništvo su navještaj Evandjelja, liturgija i caritas», rekao je prof. Klanac, želeći istaknuti jedinstvo bitnih dimenzija kršćanskog identiteta, i važnost da u Caritasu, kao svjedočkoj dimenziji vjerničkog života, potrebni duhovne i materijalne pomoći prepoznaju Krista kojeg smo pozvani navještati.

Prof. Klanac je rekao da smo u ratu bili naviknuti primati pomoć izvana, no sada je potrebno da «zajednica u sebi pronade resurse da pomogne sebi i drugima». Caritas je «pastoralno tijelo koje treba animirati cijelu župnu zajednicu, da organiziranim djelovanjem koordinira događanja u župi, odgajajući vjernike za karitativno djelovanje i promovirajući volonterstvo». To je grupa ljudi koja konstantno animira i potiče župljane na djelovanje, no ipak ta grupa «ne bi trebala sve nositi», jer je cilj da «župa kao zajednica karitativno djeluje», rekao je prof. Klanac. Primjer za to su korizmena i adventska akcija, dvije temeljne akcije zadarskog Caritasa, kad cijela župa sudjeluje u određenom organiziranom djelovanju. Tada se vidi lakoća karitativnog djelovanja zbog sudjelovanja i podrške svih župljana, no cilj je da takve akcije ne budu povremene i parcijalne, nego stalne. Konstantna animacija župe od određene grupe ljudi je teža, i stoga je potrebno da njihove inicijative dopiru do svijesti župljana i zadobiju podršku svih, do te mjere da se gotovo ne prepozna gdje se to slap (Caritas kao koordinativno pastoralno tijelo) prelijeva u more (župa kao karitativna zajednica). Preduvjet djelotvornog karitativnog djelovanja je poznavati potrebe, ali i mogućnosti župe kao «mjesta iskustva Božje ljubavi gdje se ona može dodirnuti», citirao je Papine riječi prof. Klanac.

Potrebno je definirati prioritete i probleme - jesu li to potrebe staraca, obitelji, branitelja, ovisnika, materijalne poteškoće, i u skladu s tim djelovati, a budući da su neke župe male veličinom, potrebno je odabrati jedno zajedničko mjesto gdje bi Caritas organizirano djelovao. Posebno je istaknuo odgojnu dimenziju Caritasa, a središtem pastoralnog djelovanja smatra obitelj, koja je ugrožena s raznih područja. Na osnovu prakse iz rada u obiteljskom savjetovalištu zadarskog Caritasa, predavač je rekao da ljudi dolaze po materijalnu pomoć, no nakon dubljeg upoznavanja osobe uviđa se da je materijalna pomoć vršak mnogo dublje stvarnosti. Često je materijalna nevolja uzrokovana duhovnim brodolomom kojeg su prethodno doživjeli ljudi u svojim životima. Na tom tragu nastao je i program zadarskog Caritasa «Milosrdni Samaritanac», čiji je okvir djelovanja opisan u prispodobi o milosrdnom samaritanacu, gdje su «glagolima opisani koraci koje treba učiniti. Dakle, samaritanac uočava patnika, prilazi mu, prepoznaje

ponuditi prikladnu i raznoliku pastoralnu skrb. Predavač kaže da to nije novost u životu Crkve - naime, u 18. st. u Zadru je bilo preko trideset različitih bratovština, zajednica koje su se sa župnikom zauzimale za živi vjernički apostolat u župi i bile temeljem vjerskog života i odgoja. Mons. Mustać naglašava veliku potrebu da upravo toj jezgri zajednica župnik posveti osobitu pažnju, potiče na rad s vijećnicima, s primarnim zadatkom odgoja suradnika. Dekanatski susreti imaju za cilj vrednovati i poticati svekoliku brigu za suradnike, posebice duhovnu. Suradnik se postaje školovanjem na katoličkom učilištu ili VTKŠ, dugim radom u župi, kroz neku udrugu ili crkveni pokret, te članstvom u ŽPV ili ŽEV. Mons. Mustać je izrazio zadovoljstvo aktivnošću takve jezgre zajednica i suradnika u zadarskoj nadbiskupiji. U svim župama obnovljena su pastoralna i ekonomska vijeća, brojni su suradnici Caritasa, pomagatelji u ekonomiji, administraciji. Iz zadarske je nadbiskupije 17 bogoslova, od sedamdesetih godina najveći broj dosad, 12 sjemeništara, a želja je da sjemenište bude centar odgoja za zvanja. U nadbiskupiji se osposobilo 50 diplomiranih vjeroučitelja laika, djeluje 14 pokreta, preko 1200 vjernika je prošlo tečaj Kursilja, 25 je suradnika Kursilja, 80 katehista Neokatekumenskog puta, postoje udruge katoličkih liječnika, medicinskih sestara i tehničara, a inicijativa je i za osnivanjem udruge katoličkih gospodarstvenika. Obitelji se otvaraju životu, podržavaju svoju djecu u odluci za duhovna zvanja, a mons. Mustać kaže da u vrijeme kad je on počinjao svoju svećeničku formaciju nije bilo tolike podrške roditelja. Budući da je 2003. g. priprave za Jubilej godina kateheze odraslih, rekao je da jedan njen oblik mogu biti i pučke misije, te je potaknuo na obnovu pučkih pobožnosti, duhovnih obnova koje mogu biti za pojedine suradničke skupine (npr. vijećnike, pjevače), roditelje prvopričesnika, krizmanika. Podržao je i održavanje seminara, i rekao da se planira održavanje seminara za hrvatske branitelje, jer je oko 1600 njih od završetka rata počinilo samoubojstvo. Godina Jubileja će biti godina obitelji, pa je Generalni vikar pozvao na obnovu obiteljske molitve, bračnih vikenda i obiteljskih hodočašća, a konkretnu podršku tome najavio je osnivanjem Fonda koji će pomagati studij djece iz obitelji sa četvero i više djece (u župama zadarske nadbiskupije nažalost prevladava mortalitet, jedino je u župi Bibinje prirast pučanstva). Posebno je isticao važnost liturgije i nedjeljne euharistije te ulogu svetišta kao mjesta gdje se moli i ispovijeda; u mjestima koja su njegovala pučke pobožnosti, osobito molitvu krunice, katolička vjera je opstala i prenosila se mlađim naraštajima.

Dokument u kojem Papa poziva biskupe da s pouzdanjem zacrtaju korake novog hoda i buduće planove je «Nuovo millennio ineunte», a na tragu tog prijedloga HBK je izdala dokument «Na svetost pozvani», smjernice pastoralnog programa u Hrvatskoj za sljedećih deset godina.

Među svim budućim planovima prioritet je poziv na svetost, a «za osobnu svetost potrebno je imati umijeće molitve», citirao je Papine riječi mons. Mustać i dodao da je kršćanin čovjek koji se odlikuje umjetnošću molitve, a kršćanske zajednice trebaju biti škole molitve i odgoja za molitvu.

4. JOŠUA, SUCI - Duh Božji djeluje u izabranim ljudima (C. Tomić: «U zemlji obećanja»
5. DAVID

- a) David - pastir (2 Sam 2,1-5,5; C. Tomić «Davidovo doba», str. 149-159)
- b) David - kralj (2 Sam 4-5,25; C. Tomić «Davidovo doba», str. 162-189)
- c) David - grešnik (2 Sam 11,2-13,25; C. Tomić «Davidovo doba», str. 199-206)
- d) David u povijesti spasenja (2 Sam 7; C. Tomić «Davidovo doba» str. 191-197)

6. PROROK ILIJA

- a) Izrael u Ilijino doba (C. Tomić, «Ilijino vrijeme», str. 53-58)
- b) Bog izabire Iliju proroka (C. Tomić, «Ilijino vrijeme», str.60-65)
- c) Ilija - značenje u povijesti spasenja (C. Tomić, «Ilijino vrijeme», str. 93-95)

7. PROROCI - ljudi puni Duha Božjega koji djeluju u Božje ime

8. PROROK JEREMIJA

- a) Jeremija izabran od Boga (C. Tomić, «Veliki proroci», str. 115-123)
- b) Jeremijino djelovanje (C. Tomić, «Veliki proroci», str. 124-137)
- c) Jeremija - značenje u povijesti spasenja (C. Tomić, «Veliki proroci», str. 176-177)

9. IVAN KRSTITELJ - (C. Tomić, «Isus iz Nazareta Bog s nama», str. 155-174)

II. GODIŠTE

DUH SVETI U NOVOM ZAVJETU -(Rječnik biblijske teologije, str. 220-228)
DOGAĐAJ PEDESETNICE (Dj 2,1-36; Rječnik biblijske teologije, str. 228 - 230)

1. ISUS KRIST

- a) Isus Sin Božji (Lk 1-2; C. Tomić, «Isus iz Nazareta: Bog s nama», str. 174-192)
- b) Isus među ljudima C. Tomić, «Isus iz Nazareta: Prorok i Krist»
 - propovijedanje (naviještanje)
 - praštanje grijeha - (sakrament pomirenja)
 - ozdravljanje (čudesna) - (sakrament bolesničkog pomazanja)
- c) Isus - muka i uskrsnuće (C. Tomić, «Isus iz Nazareta: Gospodin slave»)
 - V. Četvrtak (euharistija, svećeništvo)
 - V. Petak (muka, poniženje, smrt)
 - Uskrsnuće (pobjeda)

2. MARIJA

- a) Navještanje - «Neka mi bude» (Lk 1,26-38; C. Tomić, «Isus iz Nazareta Bog s nama», str. 134-155)
- b) Marija i prva zajednica («u molitvi») (Dj 1,12-14)

3. SVETI PAVAO

- a) Pavao - progonitelj kršćana (Dj 22; C Tomić, «Sv. Pavao», str. 135-167)
- b) Pavao - obraćenje (Dj 9,3-19; 22,6-21; 26,12-18; C. Tomić, «Sv. Pavao» str. 171-188)
- c) Pavlovo djelovanje nakon obraćenja (C. Tomić, «Sv. Pavao» str. 188-315)

4. DJELA APOSTOLSKA

- a) Prvi kršćani - ispunjeni Duhom Svetim
- b) Djelovanje prvih kršćana u zajednici (primjeri koji se nalaze opisani u Djelima apostolskim)
- c) Crkva - zajednica u kojoj se ostvaruje djelovanje Duha Svetoga

POVIJEST CRKVE

1. CRKVENI SABORI - (Hubert Jedin, «Crkveni sabori», KS, Zagreb, 1997.)

- a) I. Nicejski
- b) I. Carigradski
- c) Efeški
- d) Tridentski
- e) I. Vatikanski
- f) II. Vatikanski

2. VELIKI SVECI

- a) Sv. Franjo
- b) Sv. Benedikt
- c) Sv. Dominik
- d) Sv. Ignacije Loyolski
- e) Drugi sveci - zaštitnici župa

3. LJUDI NAŠEG VREMENA

- a) Majka Terezija
- b) Papa Ivan Pavao II.

4. HRVATSKI SVECI

- a) Sv. Nikola Tavelić
- b) Sv. Leopold Mandić
- c) Bl. Alojzije Stepinac

5. KARIZMATSKI POKRETI U CRKVI DANAS

MI KRIZMANICI DANAS

1. Djelovanje Duha Svetoga u nama

- a) Može li se ponoviti događaj Duhova na nama danas?

pitao se kako evangelizirati po stanovima u otuđenim gradovima. «Europa živi u odsutnosti Boga», misao je kardinala Daneelsa, i postaje misijski kontinent, što pokazuje i primjer u našoj nadbiskupiji, u kojoj djeluju svećenici iz Poljske i Filipina.

Promišljajući utjecaje europske sekularizacije, mons. Mustać je prikazao i stanje crkvenog vjerničkog života u Hrvatskoj i u zadarskoj nadbiskupiji konkretno. Poznavajući posebnosti svakog dekanata, predstavio je njihovu cjelovitu sliku konstatirajući i upozoravajući na faktore koji uzrokuju teškoće (bolno je i alarmantno da je Zadar prvi grad u Hrvatskoj po broju ovisnika), ali je govorio i o znakovima nade.

Mons. Mustać kaže da, iako se na prošlogodišnjem popisu stanovništva 90 % pučanstva izjasnilo katolicima, taj postotak ne odgovara prakticiranju vjerničkog života ljudi koji se deklariraju katolicima. U zadarskoj nadbiskupiji od 10 - 40 % vjernika pohađa nedjeljnu svetu misu, nakon krizme nema vjerničke prakse, vjeronauk u školi ne daje dovoljne rezultate, npr. nije doprinio da djeca redovitije pohađaju nedjeljnu misu. Stoga je potrebno obnoviti župnu katehezu koja je zamrla nakon uvođenja vjeronauka u škole, «ona mora voditi prema nedjeljnoj euharistiji», naglasio je predavač. «Obitelj gubi bitku u prenošenju vjere» - konstatirao je mons. Mustać i dodao da je u župama veliki jaz između starih i mladih. Stoga Opći direktorij za katehezu u br. 258. od tri uvjeta potrebna za učinkovitost kateheze u evangelizaciji, na prvom mjestu navodi katehezu odraslih, jer je obitelj primarno mjesto prenošenja vjere i odgoja u njoj. «Do devedesetih godina 90 % snage išlo je u odgoj djece, no sad je naglasak na katehezi odraslih, jer kad se ona ostvari, vrijednost će imati i kateheza djece i mladih» - rekao je Generalni vikar i prema Općem direktoriju definirao katehezu odraslih kao «promicanje pokrsne kateheze, pokrsne kršćanske inicijacije, nalik katekumenatu kojeg je imala prva Crkva. Treba se vratiti prvom apostolskom modelu, cenakulu, kada su apostoli u jedinstvu s Marijom primili Duha Svetoga i snagu za navještaj Evanđelja», istaknuo je mons. Mustać bitnu oznaku kateheze odraslih. Opći direktorij za katehezu kao drugi uvjet navodi planiranje navještanja vjerski ravnodušnim osobama, a za to je potrebno jako kršćansko svjedočenje i solidna kršćanska formacija navjestitelja poruke Evanđelja. «Za to su potrebni novi sveci», citirao je mons. Mustać Papine riječi s Drugog Simpozija biskupske konferencije u Europi, na kojem je Papa osobito istaknuo ulogu vjernika laika u evangelizaciji, zbog potrebe da se Evanđelje 'navješta s krovova, do na kraj svijeta', kako je rekao Papa na Svjetskom susretu mladih 1993. god. u Denveru. Mons. Mustać je rekao da je prvo tisućljeće bilo tisućljeće mučenika, u drugom tisućljeću se Crkva obnovila kroz redovništvo, a treće tisućljeće je tisućljeće autentično misionarski angažiranih vjernika laika.

«Povlašteno mjesto kršćanskog navještanja je župa, koju Papa naziva zajednicom zajednica», razlagao je dalje mons. Mustać i predstavio treći uvjet kojeg spomenuti Direktorij navodi potrebnim za učinkovitu evangelizaciju - prisutnost jezgre zajednice koju čine male crkvene zajednice u župi: članovi župnih pastoralnih i ekonomskih vijeća, vjeroučitelji, katehisti, liturgijske grupe, molitvene zajednice, udruge, kojima bi trebalo

brojne nevolje, velika materijalna i duhovna razaranja - dva svjetska rata, komunizam, Domovinski rat. Stoga je nadbiskup zadarski, mons. Prenda rekao: «Ušli smo u 21. st. u cjelini, ali sa puno pitanja i potreba. Jedna od njih je oživljavanje dekanata, koji su postojali samo formalno. Jedna mjesna Crkva živi samo ako žive sve njene razine. Obitelj, župa (obitelj obitelji), dekanat, nadbiskupija - to je slika katoličke i apostolske Crkve. A mi nismo mogli reći da imamo aktivnu sliku Crkve. Dekanatski susreti su znak novog početka, kojima se želi da zadarska nadbiskupija zaživi u svim svojim strukturama, pastoralu, evangelizaciji, nastojanjima da Evanđelje dopre u svaku obitelj. Mi smo živjeli uglavnom na razini župa, a sada na razini dekanata trebamo preuzeti nove zadatke, učeći se zajedničkom vjerničkom apostolatu. Na taj način činimo Crkvu sposobnom uhvatiti se u koštac s problemima čovjeka, unoseći Božje svjetlo u njih. Molimo da Bog otvori put onome što On želi. Ova će godina biti blagoslovljena na duže staze. Želimo oživljavati zajedništvo pred Jubilej i vidjeti tko su ljudi na koje se župnik može osloniti. To je razlog naših susreta. Zato bih htio da i vi sebi posvijestite pred Bogom i Crkvom misao da smo svi pozvani, svatko u skladu sa svojim darovima, izgrađivati zajedništvo u Crkvi koje će sve nas obogaćivati» - motivi su koji mons. Prendu potiču na zauzet rad s prezbiterima i laicima na dekantskoj razini, sa željom da se uoče znakovi nade u životima vjernika u povjerenom mu stadu.

2. Mons. Ivan Mustać, generalni vikar: KRŠĆANIN U SVOJOJ CRKVI

O ovoj temi mons. Mustać nije govorio u vidu klasičnog predavanja. Bio je to 'govor iskustva' kojeg je stekao bivajući župnikom dvadeset i jednu godinu, obogaćen mislima sv. oca Ivana Pavla II i potkrijepjen citatima iz Općeg direktorija za katehezu. Analizirajući stanje župnih zajednica danas, mons. Mustać je ukazao na nedostatnost dosadašnjeg 'obrambenog pastorala unutar sakristije' u komunizmu, kada Crkva nije imala slobodu šireg pastoralnog djelovanja. «Današnji pastoral traži čovjeka tamo gdje je on. Crkva je poslana i onima koji su izvan nje, ona je pozvana ići čovjeku, po uzoru na Isusa Krista koji je prilazio čovjeku i išao mu ususret». Jedna od uvodnih misli mons. Mustaća je i da «ljudi u slobodi bez Isusa Krista užasno trpe i egzistencijalno umiru.» Gradovi stvaraju nove forme ropstva koje svijet naziva dobrima samo zato što počivaju na slobodi izbora, pa se abortus, eutanazija, homoseksualizam nazivaju dobrima, a Knjiga Mudrosti kaže «Jao onima koji dobro nazivaju zlim, a zlo dobrim». Stoga kardinal Daneels na simpoziju Vijeća biskupa u Rimu 1985. god. govori o potrebi drugotne evangelizacije. Nakon prvog pokrštavanja, uslijed sekularizacije Europa je kroz povijest odbacila kršćanstvo, a pred veliki jubilej 2000. god. na susretu kanadskih biskupa Papa je pozvao na reevangelizaciju urbane sredine. Mons. Mustać ilustrira to sljedećim primjerima: statistike pokazuju da se bračni parovi rastavljaju u prvoj godini braka, usprkos visokom socijalnom standardu u sjevernoj Europi najviše je samoubojstava, u Francuskoj, kolijevci kršćanstva, u Marseillu ima više džamija nego crkava, a u Parizu 1 % ljudi ide u crkvu. Predavač je citirao i riječi misionara o. Ante Gabrića, koji je prilikom posjeta Zagrebu rekao da je njemu lakše navješćati Evanđelje u Indiji nego u Zagrebu, i

b) Mi smo dio Crkve i Duh Sveti može djelovati po nama za dobrobit Crkve

2. Darovi Duha Svetoga

3. Obred sakramenta Potvrde

Dodatna literatura:

Katekizam katoličke Crkve

A. Rebić, «Središnje teme Staroga zavjeta»

Klaus Kliesch, «Djela apostolska»

Malcolm Muggeridge, «Isus čovjek koji živi» KS, Zagreb, 1995.

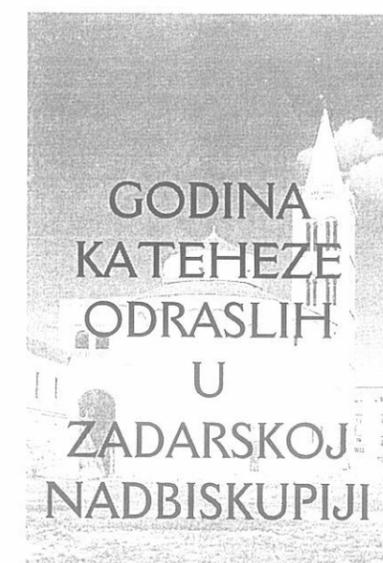
Crkveni dokumenti

Priredili:

Mr. don Mario Sikirić

Don Marino Ninčević

S. Mirjam Gadža

DEKANATSKI SUSRETI U ZADARSKOJ NADBISKUPIJI U GODINI DEKANATA (2002.)

UVOD

U listopadu i studenom 2002. god. život zadarske nadbiskupije na razini dekanata doživio je snažan zamah. Zadarski nadbiskup mons. Ivan Prenda, generalni vikar zadarske nadbiskupije mons. Ivan Mustać, ekonom zadarske nadbiskupije don Srećko Petrov ml. i voditelj župnih Caritasa zadarske nadbiskupije prof. Mladen Klanac posjećivali su sjedišta zadarskih dekanata i na susretima s najbližim župnikovim suradnicima predstavljali trogodišnji pastoralni program kojim se zadarska Crkva priprema za proslavu jubileja, 1700 godina mučeništva sv. Stošije, zaštitnice Zadarske nadbiskupije i naslovnice katedrale - "događaj koji nas neprestano potiče na dublje življenje vjere i dublju vjernost Crkvi", rekao je mons. Prenda na jednom od susreta, pozivajući nas na autentično svjedočenje krsnog poslanja, po uzoru na sv. Stošiju, čije se tjelesno mučeništvo i svjedočanstvo ljubavi do kraja dogodilo u određenom povijesnom vremenu, a duhom koji potiče i snaži, živi u vječnosti. Budući da se na svim susretima predstavljao jednak program, jer je on svakom dekanatu zapravo nov, no ipak obogaćen specifičnostima pojedinog dekanata, osvrst predstavlja sintezu izloženih predavanja.

Prikaz je podijeljen na nekoliko dijelova. U prvom poglavlju su misli zadarskog nadbiskupa mons. Ivana Prende o svrsi održavanja dekanatskih susreta, razlozima zbog kojih je prošla godina proglašena godinom dekanata, te važnosti njihovog ispravnog funkcioniranja za život cijele Nadbiskupije. Potom slijedi sadržaj predavanja "Kršćanin u svojoj Crkvi", kojeg je mons. Mustać izlagao kao okvirni prijedlog predstojećeg trogodišnjeg pastoralnog plana, upotpunjen analizom trenutnog stanja župnih zajednica u Nadbiskupiji. Treće poglavlje govori o potrebi oživljavanja župnih Caritasa i programu "Milosrdni Samaritanac" zadarskog Caritasa, kojeg je predstavljao prof. Klanac, voditelj župnih Caritasa Nadbiskupije. Cilj dekanatskih susreta bio je upoznati suradnike s pastoralnim planovima, ali i s raspolaganjem i namjenom materijalnih sredstava u Crkvi, pa je u četvrtom poglavlju sadržaj predavanja don Petrova ml. o novom financijskom sustavu u Crkvi i nekima od rezultata graditeljske obnove u Zadarskoj nadbiskupiji u proteklih pet godina. Slijedi opis specifičnosti pojedinih dekanata, a u zaključku su poticajne misli zadarskog nadbiskupa mons. Prende o potrebi razvijanja suradničke svijesti kod vjernika suodgovornih za djelovanje u župi.

1. Mons. Ivan Prenda, nadbiskup:

GODINA DEKANATSKIH SUSRETA - razlozi i svrha održavanja

Dekanatski susreti su se održavali sa članovima župnih pastoralnih i ekonomskih vijeća, redovnicama i laicima, vjeroučiteljima, katehistima i drugim pastoralnim suradnicima župnika, i realizacija su ideje čija se provedba dogovarala u proljeće 2002. g. na susretima mons. Prende i njegovih suradnika sa župnicima pojedinih dekanata. Predviđa

se još i susret ministranata na razini dekanata, te zajednički susret svih župnika i suradnika kojih je preko tisuću u Zadarskoj nadbiskupiji. Svi dekanatski susreti započinjali su molitvom krunice, Službom riječi ili molitvom Večernje, a održavali su se po sljedećem rasporedu:

- Zadar-istok, 18. 10. Župe Stanovi, Bili Brig, Smiljevac, Relja, Arbanasi, Bibinje, Sukošan, Ploče, Dračevac Zadarski, Crno; dekan don Mladen Kačan; 1. siječnja 2001. g. zadarski je dekanat zbog veličine (60 % vjernika zadarske nadbiskupije je iz grada Zadra) podijeljen na zapadni i istočni dekanat. Pastoralni dio susreta održan je u kripti crkve sv. Antuna Padovanskog na Smiljevcu.
- Biograd n/m, 20. 10. Župe sv. Stošije i sv. Ivana Krstitelja u Biogradu n/m, Drage, Pakoštane, Polača, Tinj, sv. Filip i Jakov, Turanj, Vrana (2002. g. nakon šezdeset godina dobila župnika), Vrgada; dekan don Tomislav Sikirić. Pastoralni tijek susreta održan je u hotelu Adriatic u Biogradu.
- Paški dekanat, 26. 10. Župe Barbat sa filijalama Šimuni i Gorica, Dinjiška, Kolan, Poveljana, Vlašići; dekan don Srećko Frka Petešić. Susret je održan u Domu kulture u Pagu.
- Ninski dekanat, 27. 10. Župe Nin, Vir, Privlaka, Vrsi, Poljica, Dračevac Ninski, Zaton, Petrčane; dekan don Šime Kevrić. Susret je održan u Domu kulture u Ninu.
- Ražanački dekanat, 3. 11. Župe Islam Latinski, Ljubač, Radovin, Ražanac, Seline, Slivnica, Starigrad-Paklenica, Tribanj-Kruščica, Vinjerac; dekan don Vinko Stjepan. Susret je održan u dvorani župne kuće u Ražancu.
- Dugootčki (nastao spajanjem Saljskog i Božavskog dekanata 1. siječnja 2001. g.) i Silbanski dekanat, 9. 11. Dugootčki dek. čine župe Božava, Brbinj, Dragove, Savar, Sestrunj, Soline, Veli Rat, Luka, Mali Iž, Rava, Sali, Veli Iž, Zaglav i Žman; dekan don Tomislav Radišić. Silbanski dek. čine župe Brgulje, Ist, Molat, Olib, Premuda, Silba, Zapuntel; dekan don Mario Gržanov. Susret je održan u dvorani Nadbiskupijskog sjemeništa.
- Novigradski dekanat, 10. 11. Župe Jasenice, Karin, Kruševo, Novigrad, Obrovac, Podgradina, Posedarje, Pridraga, Smilčić; dekan don Emil Bilaver. Susret je održan u kino-dvorani u Obrovcu.
- Zemunički dekanat, 24. 11. Župe Briševo, Galovac, Gorica-Raštane, Murvica, Poličnik, Suhovare, Škabrnja, Visočane, Zemunik; dekan don Ivan Kevrić. Susret je održan u vjeronaučnoj dvorani župne crkve u Zemuniku
- Pašmanski i Ugljanski dekanat, 30. 11. Pašmanski dek. čine župe Banj, Dobropoljana, Nevidane, Pašman, Tkon, Ždrelac; dekan don Grgo Bačur. Ugljanski dek. čine župe Sali, Kukljica, Lukoran, Preko, Sutomišćica-Poljana, Ugljan; dekan don Tito Šarin. Susret je održan u dvorani samostana Kraj na Pašmanu.

Od Caske do Prosike iza Vranskog jezera na jugu, od hrbata Velebita na sjeveru do Kistanja, od južnog dijela Kornata do Premude i Silbe - okvir je zadarske nadbiskupije čiji sadržaj ispunjava 160 000 vjernika u trinaest dekanata - posebnih pastoralnih jedinica koje čine cjelinu župa i osoba. Zadarska je nadbiskupija u 20. st. doživjela

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Broj 3-4/2003.

ožujak-travanj

*Uskrsnu Gospodin uistinu,
aleluja!*

*ՄԻՋԿԵՆՅ ՄԵՐՆԵՐԵՆԵՆ ԿՈՒՆԵՆԵՆԵՐԵՆ
ԻՄԵՆԵՆԵՆԻՆ !*

ՄԵՐՆԵՐ / Uskrs 2003.

NADBISKUP U RIMU - Od 16. do 18. prosinca, boravio je dva dana u Rimu radi sudjelovanja u poslanstvu HBK pri predaji Božićnog drveta Svetoj Stolici za postavljanje na Trg sv. Petra, uz Jaslice. Sudjelovao je također u Državnom Tajništvu Svete Stolice na sastanku s mons. Renatom Bocardom i hrvatskim biskupima, okupljenim radi razgovora o dolasku Svetoga Oca u posjet našoj Crkvi i našoj Domovini.

ZAJEDNIČKA MISA ZA DJELATNIKE ORDINARIJATA - 19. prosinca, o. Nadbiskup je predvodio koncelebriranu Euharistiju u kapelici Nadbiskupova doma za zajednicu djelatnika u Ordinarijatu i zadržao sve na doručku.

BOŽIĆNO PRIMANJE ZA UČITELJE I PROFESORE - 19. prosinca, u Nadbiskupskom domu u Zadru Nadbiskup je okupio na božićno čestitanje učitelje i profesore Osnovnih i Srednjih škola u Zadru i Zadarskoj županiji.

BOŽIĆNO SKAZANJE U SJEMENIŠTU - 19. prosinca, poslije podne, o. Nadbiskup je pohodio sjemenište «Zmajević» koje je pripremio predbožićno skazanje pred odlazak na zimske praznike.

BOŽIĆNI KONCERT U SV. FRANE - 19. prosinca, navečer, o. Nadbiskup, zajedno s Nadbiskupom u miru i Generalnim vikarom, bio je nazočan tradicionalnom Božićnom koncertu u crkvi sv. Frane te nazočnim izvođačima i slušateljima čestitao Božić.

MISA U SVEĆENIČKOM DOMU - 20. prosinca, u kapeli Svećeničkog doma «Zmajević», o. Nadbiskup je slavio Euharistiju sa svećenicima koji stanuju u Domu.

BOŽIĆNO PRIMANJE ZA ČELNIKE ŽUPANIJE I GRADA - 20. prosinca, o. Nadbiskup je u Nadbiskupskom domu primio čelnike Zadarske županije i grada Zadra te predstavnike Sveučilišta i tom prigodom izmijenio s njima božićne čestitke.

NADBISKUP BLAGOSLOVIO VRTIĆ - 20. prosinca, prije podne, o. Nadbiskup je blagoslovio dječji vrtić «Latica» u Zadru, susreo se s djecom i odgojiteljicama u prigodnom predbožićnom programu.

SJEDNICA U NADBISKUPSKOJ GIMNAZIJI - 20. prosinca, poslije podne, o. Nadbiskup je sudjelovao na polugodišnjoj sjednici profesorskog vijeća Nadbiskupske klasične gimnazije u Zadru.

BOŽIĆNO ČESTITANJE - 21. prosinca, u salonu Nadbiskupske palače, u 12 sati, održano je tradicionalno božićno-novogodišnje čestitanje svećenika, redovnica grada Zadra i djelatnika Nadbiskupskih ustanova o. Nadbiskupu. Čestitku je u ime svih nazočnih i cijele Nadbiskupije izrekao mons. Ivan Mustać, generalni vikar.

Ne samo da proročka vizija pape Ivana XXIII., naime perspektiva međunarodnoga javnog autoriteta u službi ljudskih prava, slobode i mira, nije još potpuno ostvarena, već se mora, nažalost, primijetiti kako se međunarodna zajednica nerijetko upliće u dužnost poštivanja i primjene ljudskih prava. Ta se dužnost tiče svih temeljnih prava i ne dopušta samovoljne izbore, koji bi mogli stvoriti oblike diskriminacije i nepravde. Istodobno, svjedoci smo pojave zabrinjavajućeg sraza između niza novih "prava", koja se promiču u tehnološki naprednijim društvima i osnovnih ljudskih prava, koja još uvijek nisu zadovoljena nadasve u nerazvijenim sredinama: mislim, primjerice, na pravo na hranu, pitku vodu, dom, samoopredjeljenje i neovisnost. Mir zahtijeva da se ta razlika što žurnije smanji i na kraju prevlada.

Potrebno je još nešto zapaziti: međunarodna zajednica, koja od 1948. posjeduje povelju o pravima čovjeka, ponajviše je zanemarila prikladno insistirati na dužnostima koje iz nje proistječu. Zapravo, dužnost utvrđuje područje u kojem prava moraju biti sadržana kako se ne bi pretvorila u provođenje određene samovolje. Veća svijest o sveopćim ljudskim pravima uvelike bi koristila miru, jer bi mu pružila moralnu osnovu zajedničkog priznavanja poretka stvari koji ne ovisi o volji nekog pojedinca ili skupine.

Novi moralni međunarodni poredak

6. Istina je ipak da je, unatoč mnogim poteškoćama i kašnjenjima, u proteklih

četrdeset godina postignut značajni napredak k ostvarenju plemenite vizije pape Ivana XXIII. Činjenica da se države u gotovo svim dijelovima svijeta osjećaju dužnima poštivati ideju o ljudskim pravima pokazuje koliko su moćna sredstva moralnog uvjerenja i duhovnog integriteta. Upravo su se te snage pokazale odlučujućima u onoj mobilizaciji savjesti koja je pokrenula nenasilnu revoluciju 1989. godine, događaj koji je označio pad komunizma u Europi. I premda iskrivljena shvaćanja slobode, shvaćene kao neobuzdanost, nastavljaju prijetiti demokraciji i slobodnim društvima, sigurno je značajno da su, u četrdeset godina proteklih od *Pacem in terris*, mnogi narodi svijeta postali slobodniji, strukture dijaloga i suradnje među narodima ojačali, a prijetnja globalnoga nuklearnog rata, koja se drastično nadvijala u doba pape Ivana XXIII., djelotvorno je otklonjena.

U vezi s tim, poniznom smjelošću želim primijetiti kako se višestoljetno učenje Crkve o miru shvaćenom kao "tranquillitas ordinis" - "miru poretka", prema definiciji sv. Augustina (*De civitate Dei*, 19,13), pokazalo, u svjetlu dubokih postavki enciklike *Pacem in terris*, osobito značajnim za današnji svijet, kako za vođe naroda tako i za obične građane. Svi ćemo se lako složiti da u prilikama suvremenog svijeta vlada veliki nered. Pitanje koje se postavlja zato je sljedeće: koja vrsta poretka može zamijeniti taj nered, kako bi se muškarcima i ženama dala mogućnost da žive u slobodi, pravdi i sigurnosti? I budući da se svijet, premda u svom neredu, ipak "organizira" na različitim područjima (gospodarskome, kulturalnom i

moguće kada ljudi u potpunosti cijene zajedničarsku dimenziju života, tako da uoče značenje i posljedice koje određeni događaji imaju na njihovu zajednicu i na svijet u cjelini. Geste mira stvaraju tradiciju i kulturu mira. Religija ima bitnu ulogu u pobuđivanju gesti mira i uspostavi uvjeta za mir. Ona može vršiti tu ulogu toliko djelotvornije, koliko se odlučnije usredotoči na ono što joj je vlastito: otvorenost Bogu, učenje o sveopćem bratstvu i promicanje kulture solidarnosti. "Dan molitve za mir", koji sam potaknuo u Asizu 24. siječnja 2002. okupivši predstavnike brojnih religija, imao je upravo taj cilj. Želio je izraziti želju za odgojem za mir putem širenja duhovnosti i kulture mira.

Baština enciklike "Pacem in terris"

10. Blaženi Ivan XXIII. nije se bojao budućnosti. U tom stavu optimizma pomagalo mu je ono uvjerenje u Boga i u čovjeka koji su mu dolazili iz dubokog ozračja vjere u kojoj je odrastao. Ojačan tom predanošću Providnosti, čak i u okruženju koje kao da je bilo u znaku trajnog sukoba, spremno je predložio vođama svoga doba novu viziju svijeta. To je baština koju nam je ostavio. Gledajući u njega, na ovaj Svjetski dan mira 2003., pozvani smo dijeliti iste njegove osjećaje: pouzdanje u milosrdnoga i milostivog Boga, koji nas poziva na bratstvo; pouzdanje u muškarce i žene našeg kao i svakog drugog doba, poradi Božje slike utisnute jednako u duše svih. Polazeći od tih osjećaja možemo se nadati izgradnji svijeta mira na zemlji.

Na početku nove godine povijesti čovječanstva jedna mi želja spontano izvire iz dubine srca: da se u

duši svih ljudi probudi zanos za novim prijanjanjem uz plemenito poslanje koje je enciklika *Pacem in terris* predložila prije četrdeset godina svim muškarcima i ženama dobre volje. Ta se zadaća, koju enciklika naziva "golemom", sastoji u "uspostavi novih vidova odnosa pod vodstvom istine, pravde, ljubavi i slobode". Papa potom pojašnjava da misli na "odnose u ljudskoj zajednici, to jest: između pojedinaca i pojedinaca, između građana i njihovih država, između država i država i, na kraju, između pojedinaca, obitelji, posrednih tijela i pojedinih država s jedne strane, a sveljidske zajednice s druge". I zaključuje tvrdnjom da zauzimanje "za učvršćenjem pravog mira prema redu što ga je postavio Bog" predstavlja "najizvršniji zadatak" (*Pacem in terris*, V: nav.dj., 301-302).

Četrdeseta obljetnica enciklike *Pacem in terris* predstavlja veoma prikladnu prigodu za obogaćenje proročkim učenjem pape Ivana XXIII. Crkvene zajednice proučit će kako da tu obljetnicu na primjereni način proslave tijekom godine, s pothvatima koji će imati ekumenski i međuvjerski značaj, otvarajući se svima onima koji imaju duboku težnju da "probiju pregrade što ih jedne od drugih odvajaju, da ukrijepe veze uzajamne ljubavi, da druge shvate, da oprostite onima koji su im nanijeli nepravdu" (isto, V: nav.dj., 304). Pratim te želje molitvom Bogu Svemogućem, izvoru svakog našeg dobra. On, koji nas iz prilika tlačenja i sukoba poziva na slobodu i suradnju na dobro svih, neka pomogne ljudima iz svih dijelova zemlje da grade svijet mira, sve čvršće utemeljen na četiri stožera koje je Ivan XXIII. naznačio svima u svojoj povijesnoj enciklici: istina, pravda, ljubav i sloboda.

Iz Vatikana, 8. prosinca 2002.

Ivan Pavao II.

KRONIKA

STUDENI, 2002.

SJEDNICA STOLNOG KAPTOLA - 25. studenoga 2002., u Nadbiskupskom domu u Zadru, g. Nadbiskup je predsjedao sjednici Stolnog kaptola sv. Stošije. Nazočni su bili kanonici te Generalni vikar. Na dnevnom redu su bili: utemeljenje Odbora za obnovu sv. Stošije i pastoral Došašća u katedrali s rasporedom ispovijedanja u katedrali.

SJEDNICA EKONOMSKOG VIJEĆA ZADARSKE NADBISKUPIJE - 26. studenoga, pod predsjedanjem o. Nadbiskupa, održana je sjednica Ekonomskog vijeća Nadbiskupije zadarske. Raspravljalo se o tekućim pitanjima materijalnog položaja Nadbiskupije.

SJEDNICA UV HRVATSKOG CARITASA - 27. studenoga, u Zagrebu, u tajništvu HBK, Kaptol 22, održana je pod predsjedanjem o. Nadbiskupa sjednica Upravnog vijeća Hrvatskog Caritasa. Među brojnim točkama isticale su se Istraživanje javnog mnijenja o HC te planovi za 2003. godinu. Navečer je u dvorani Vijenac bila prigodna umjetnička akademija uoči proslave godišnjice osnutka HC. Nadbiskup je imao uvodni pozdrav. Nazočni su bili mon. Josip Božanić, zagrebački nadbiskup i predsjednik HBK te brojni gosti iz Zemlje i Inozemstva

DESETA GODIŠNICA HRVATSKOG CARITASA - 28. studenoga, o. Nadbiskup je sudjelovao u proslavi 10. godišnjice osnivanja Hrvatskog Caritasa, na doručku sa zastupnicima u Caritasovoj kuhinji, na Okruglom stolu o ulozi Caritasa u Crkvi i Društvu, na predstavljanju Knjige o Pomirenju, na ručku s gostima i siromasina te u katedrali na slavlju Euharistije koju je predvodio mons. Josip Božanić.

ZBORNİK U ČAST FRA ATANAZIJA MATANIĆA - 28. studenoga 2002. godine., u Zadru, u crkvi sv. Frane, u 18 sati, održano predstavljanje zbornika u čast fra Atanazija Matanića "Između povijesti i teologije", Zadar-Krk, 2002. Nazočan je bio Nadbiskup u miru.

SUSRET SVEĆENIKA I SURADNIKA PAŠMANSKOG I UGLJANSKOG DEKANATA - 30. studenoga, u Franjevačkom samostanu sv. Duje u Kraju, na Pašmanu, bio je susret svećenika i suradnika župa Pašmanskog i Ugljanskog dekanata. Pod predsjedanjem o. Nadbiskupa. Nakon molitve, mons. Ivan Mustać, generalni vikar je govorio na temu «Kršćanin u svojoj Crkvi» a bilo je govora o programu pastoralnih godina do Jubileja sv. Stošije, te o ulozi Župnih Caritasa.

NADBISKUP U NADINU I RAŠTEVIĆU - 30. studenoga, o. Nadbiskup je započeo pastirski pohod župama Nadin i Raštevici. U okviru pastirskih pohoda tim župama Nadbiskup je predvodio sv. Mise, u nedjelju, 1. prosinca.

Župnici Povljane u 20. st.

Don Vjekoslav Simičić, rodom iz Rave, 1900-1902.
 Don Joso Crljenko, iz Paga, 1902-1905.
 Don Lovro Fabijanić, iz Paga, iz Paga, 1905-1907.
 Don Petar Rumora, iz Paga, 1908-1911.
 Don Lovre Fabijanić, iz Paga, 1911-1917.
 Don Juraj Luša, iz Oliba, 1917-1921.
 Don Lovre Fabijanić, iz Paga, 1921-1924.
 Don Joso Felicinović, iz Zadra, 1924.
 Don Juraj Palčić, iz Paga, 1924.
 Don Joso Felicinović, iz Zadra, 1925.
 Don Lovre Fabijanić, iz Paga, 1925-1928.
 Don Šime Vlahov, iz Šepurina, 1928-1939.
 Don Fabijan Šešelja, iz Zaglava, 1939.
 Don Petar Mihelič, iz Slovenije, 1939-1952.
 Don Frane Paro, iz Paga, 1952-1953.
 Don Ivan Pedišić, iz Pašmana, 1953-1961.
 Don Zlatko Kolić, iz Solina, 1961.
 Don Šanto Bilan, iz Veloga lža, 1962.
 Don Romano Skorin (poslužitelj), iz Primoštena, 1963.
 Don Frane Miočić, iz Ražanca (Rtina), 1964-1969.
 Don Mate Matak, iz Ražanca (Krneza), 1969-1972.
 Don Ivan Kevrić, iz Visočana, 1972-1976.
 Don Grgo Batur (poslužitelj), iz Pridrage, 1976-1977.
 Don Nikola Šipušić, iz Velike Gorice, 1977-1979.
 Don Damir Juričin, iz Pakoštana, 1979-1980.
 Don Nikola Tokić, iz Popovića, 1980-1990.
 Don Josip Kero, iz Bibinja, 1990-1997.
 Don Šimun Šindija, iz Bibinja, 1997-2001.
 Don Ivan Babjak, iz Termopila (Ukrajina), 2001. –

Rozario Šutrin

Sv. Martin

PAPINA PORUKA ZA SVJETSKI DAN BOLESNIKA - 11. 02. 2003.

OBRANA KULTURE ŽIVOTA U SREDIŠTU SKRBI ZA BOLESNE

1. "I mi smo vidjeli i svjedočimo da je Otac poslao Sina kao Spasitelja svijeta... I mi smo upoznali ljubav koju Bog ima prema nama i povjerovali joj" (1 Iv 4,14.16).

Te riječi apostola Ivana dobro sažimaju ono što Crkva nastoji činiti putem svoga pastoralnog djelovanja na području zdravstvene skrbi. Prepoznavajući Gospodinovu prisutnost u našoj bolesnoj braći i sestrama, ona ih teži privesti radosnoj vijesti evanđelja i ponuditi im istinski znak ljubavi. To je ozračje 11. Svjetskog dana bolesnika koji će se slaviti 11. veljače 2003. u Washingtonu, D.C, u Sjedinjenim Američkim Državama, u nacionalnom svetištu bazilike Bezgrešnog začeca. Izbor mjesta i dana pozivaju vjernike da uprave svoja srca i duhove Majci Gospodinovoj. Crkva, povjeravajući se Gospi, osjeća se potaknutom pružiti obnovljeno svjedočanstvo ljubavi, da bude živa slika Isusa Krista, Dobrog Samarijanca, u bezbrojnim prilikama tjelesnoga i moralnog trpljenja u današnjem svijetu. Žurna pitanja o trpljenju i smrti, na dramatični način

prisutna u srcu svake osobe unatoč trajnim pokušajima svjetovnog mentaliteta da ih ukloni ili ignorira, čekaju zadovoljavajuće odgovore. Osobito usred tragičnih ljudskih iskustava kršćanin je pozvan svjedočiti utješnu istinu Uskrsloga Gospodina, koji je preuzeo na sebe rane i zla ljudskog roda, uključujući samu smrt, i pretvorio ih u prigode za milost i život. Taj navještaj i to svjedočanstvo moraju se prenijeti svima, u svaki kutak svijeta.

2. Neka kroz proslavu Svjetskog dana bolesnika snažno odjekne evanđelje života i ljubavi, osobito u Americama, gdje živi više od polovice katolika svijeta. Na kontinentima Sjeverne i Južne Amerike, kao i svagdje u svijetu, "društvo kao da se počinje oblikovati prema modelu u kojem vladaju moćni, a slabi se potiskuju i uklanjaju. Tu mislim na nerođenu djecu, bespomoćne žrtve pobačaja; starije osobe i neizlječive bolesnike, koje se ponekad podvrgava eutanaziji; kao i mnoge druge ljude koje su potrošački mentalitet i materijalizam potisnuli na rub društva. Ne mogu pritom a da ne spomenem nepotrebno pribjegavanje smrtnoj kazni... Taj model društva je označen kulturom smrti, i stoga je u opreci s porukom evanđelja" (Apostolska pobudnica Crkva u Americi, 63). U suočavanju s tim zabrinjavajućim činjenicama zar bismo mogli izostaviti u našim pastoralnim prioritetima obranu kulture života? Katolici u svom djelovanju na području zdravstvene skrbi imaju žurnu zadaću učiniti sve što je u njihovoj moći da obrane život tamo gdje je ozbiljno ugrožen i djelovati ispravno oblikovanom

savješću u skladu s učenjem Crkve.

Mnogobrojne zdravstvene službe po kojima Katolička crkva pruža istinsko svjedočanstvo vjere, ljubavi i nade već pridonose na ohrabrujući način tome plemenitom cilju. Dan danas te se službe mogu osloniti na značajni broj redovnika i redovnica koji jamče visoku razinu profesionalnoga i pastoralnog služenja. Nadam se da će novi procvat zvanja omogućiti redovničkim ustanovama da nastave svoj rad i zaista ga i prošire uz pomoć laika dragovoljaca, na dobro patničkog čovječanstva u Americama.

3. To povlašteno područje apostolata uključuje sve mjesne Crkve. Zato je nužno da svaka biskupska konferencija, putem primjerenih struktura, nastoji promicati, voditi i koordinirati pastoralnu skrb za bolesne, tako da se u cijelome Božjem narodu potakne svijest i osjetljivost za mnogovrsne potrebe bolesnih. Da bi to svjedočenje ljubavi bilo vjerodostojno, oni koji su uključeni u pastoral bolesnika moraju djelovati u punom zajedništvu među sobom i sa svojim biskupima. To je od posebne važnosti u katoličkim bolnicama, koje su u pružanju odgovora na suvremene potrebe pozvane svojim ustrojem sve jasnije odražavati vrijednosti evanđelja, kako to postojano zahtijeva društveni i moralni nauk Učiteljstva. Ti se zahtjevi tiču svih sektora katoličke bolnice, uključujući financijski i administrativni.

Katoličke bi bolnice morali biti središta života i nade koja će promicati - zajedno s

kapelanijama - etička povjerenstva, formaciju zdravstvenih djelatnika laika, čovječniju skrb za bolesnike, pozornost prema potrebama članova njihovih obitelji i osobitu osjetljivost prema siromašnima i potisnutima na rub društva. Profesionalni rad bi se trebao ostvarivati u duhu istinskog svjedočenja ljubavi, imajući na umu da je život Božji dar, a da je čovjek samo njegov upravitelj i čuvar.

4. Tu se istinu mora neprestano ponavljati u kontekstu znanstvenog napretka i napredovanja medicinskih tehnikâ koji nastoje podupirati i unaprijediti kvalitetu ljudskog života. Doista, ostaje na snazi temeljno načelo da se život mora štititi i braniti od njegova začeca do njegova prirodnog svršetka. Kao što sam podsjetio u apostolskom pismu Ulaskom u novo tisućljeće: "Služenje čovjeku nameće nam da zgodno i nezgodno glasno kažemo kako oni koji koriste nove znanstvene mogućnosti, osobito na području biotehnologije, ne mogu zanemariti temeljne zahtjeve etike pozivajući se na upitnu solidarnost, koja vodi k diskriminaciji između života i života, u preziranju vlastitosti dostojanstva svakoga ljudskog bića" (51).

Crkva, otvorena za istinski znanstveni i tehnološki napredak, cijeni napore i žrtve onih koji predano i profesionalno pomažu u unapređivanju kvalitete služenja bolesnicima, poštujući njihovo nepovredivo dostojanstvo. Svaki terapijski postupak, svako eksperimentiranje i svako presađivanje moraju uzeti u obzir tu temeljnu istinu. Zbog toga nije nikada dopušteno ubiti jednog čovjeka da bi se

Pofgliane districtus Pagi. God. 1482. on sastavlja oporuku u Zadru te ostavlja ponešto brojnim prijateljima glagoljašima. Za izvršioca oporuke imenuje fra Ivana, trećoredca iz Zadra u sv. Ivanu pokraj Zadra. Želi da ga pokopaju u crkvi sv. Šime kojoj ostavlja svoj Brevijar. Svoju kuću u Poveljani ostavlja da bude župni dom budućim župnicima Poveljane. Lijep primjer svećeničke solidarnosti i bratske ljubavi.

Zanimljiva je i molba svećenika Protka Protkovića, kapelana u Poveljani, god. 1494. Čuva se u zadarskom arhivu a upućena je «*Uzveličenom u g. Jurju Divniću, ninskom biskupu*» da zaredi «*žakni naši*» Petra

Katića, Ivana Radojkovića i Eronima Skočinića...

Zanimljiv je i poveljanski župnik Juraj Gospić, koji se 1539. nalazi u Rabu te sklapa ugovor s javnim bilježnikom Franjom koji se obvezuje da će mu za 80 libara kroz godinu dana prepisati «*in versi slavi*» Muku Isukrstovu, koja ima 4.300 stihova a djelo je šibenskoga plemića Gresina Tihića. Zaista, veliki pothvat naših svećenika glagoljaša... U 16. st. Jakov Rumora, matičar u rodnoj Poveljani ostavio je novac za veliki oltar. Tako znamo samo za dvojicu poveljanskih glagoljaša.

Crkvica sv. Martina, Poveljana

Povljanska zvona

U kamenu zvoniku, nešto udaljenom od župne crkve, posred mjesta, vise tri oveća zvona, tzv. veliko, mrtvo i malo. «Svako jutro i uveče – u mom selu tri zvona zvoniju. Živo zvono daje radost novu. Mrtvo zvono znak je tuge i na sprovod zove. Malo, školsko zvono, mištani na sastanci skuplja.» (A. Tičić)

Veliko zvono ima promjer 76 cm. Visoko je 130 cm. Veoma je ukrašeno pleterom, grozdovima, cvijećem, lišćem. Također i s nekoliko anđela i sv. Jurjom na konju. Natpisi: *Sv. Jure, moli za nas, Povljana, 1926. Premiata Fonderia de Poli in Vittorio Veneto, Italia.*

Srednje zvono ima promjer 67 cm. Ukrašeno je prstenastim obručima, viticama i lozjim lišćem, anđelima trubačima i čovjekovom glavom. Natpis pri dnu: *Premiata Fonderia Ing. De Poli, Vittorio Veneto 1966, Italia.*

Malo zvono izradila je *Lievnica zvona Jakova Cukrova – Spljet – 1886.* Promjer – 29 cm. Podijeljeno je na četiri pojasa prstenovim trakama. Bogato nje ukrasnim lišćem i drugim. Likovi. sv. Ante Padovanski, Raspeti, Gospa, anđeo raširenih ruku. Glavni natpis: *Na čast sv. Martina i na spomen hrvatskoga kralja Tomislava. Povljanski puk – 1926.*

Statistika župe

Broj žitelja u župama o. Paga u 20 st. u stalnom je opadanju. Župa Dinjiška jedna je od 7 rijetkih gdje ima više mještana danas negoli pred 50 godina. Stalan porast pučanstva na otoku vidimo još u župi Povljana.

Prema Šematizmima druge polovice 19. i 20. st. Povljana je brojila 1853. god. 128

žitelja, 1898. god. 190. st. Godine 1904. je imala 30 kuća i 190 žitelja. God. 1911 kuća 30 a žitelja 240. godine 1928. 41 kuća i 350 duša. God. 1939. bilježi dr. Krun. Draganović, Sarajevo, u svom Šem. Jug. – 487 duša. U svom izdanju Šem. iz 1975. god. broj se žitelja povećao na 624. Drž. zavod za statistiku bilježi 1948. god. broj stanovnika u Povljani 635., a 1953. god. 698 st. Godine 1961. st. 746 a god. 1991. stan. 667. Crkveni podatak donosi da je u župi Povljana bilo 2002. god. 610 katolika.

Glagoljica

Župa Povljana, kao i ostale župe otoka Paga, bile su odvajkada, tj. od kad se pamti, glagoljaške. Njezini svećenici u svojim oporukama, dopisima i različitama spisima dokazuju međusobna povezanost i suradnju. Povjesničar Karlo F. Bianchi u svojoj *Zara cristiana* donosi više imena glagoljaša iz različitih razdoblja povijesti župe. Tako npr. spominje svećenika Batka, sina pok. Radoslava, župnika Povljane, *parochianus Povegliane de insula Pagi* – kome zadarski kanonik Pavao Fulčić 1432. god. prodaje kuću u Zadru. O tome sveć. Butku, župniku Povljane, donosi dosta zanimljivih podataka trećoredac o. Petar Runje u svojoj rukopisnoj knjizi o *Crkvi na zadarskim otocima*. Iz njih vidimo kako je jedan svećenik glagoljaš, koji živi na osamljenoj otočkoj župi, bio povezan s drugim udaljenim sredinama. Tako župnik Butko koji živi u Povljani, ima kuću u Zadru, poučava đake, daje svoje glagoljske knjige uglednoj zadarskoj bratovštini, šalje ih preko Velebita u Krbavu... Veoma su zanimljive te veze naših domaćih glagoljaša usprkos lošim prometnicama. Oni primaju kulturna dobra izvana, ali i sami duhovne vrijednosti daju onima izdaleka. I u unutrašnjosti i preko mora.

Spomenut ću, prema rukopisu o. Petra Runje, i svećenika Gostišu, župnika *insule*

spasilo drugoga. I dok su palijativna liječenja u posljednjoj fazi života preporučljiva, izbjegavajući mentalitet "liječenja pod svaku cijenu", potpuno je nedopustiv svaki čin ili propust koji po svojoj naravi ili namjeri zdravstvenog osoblja ima za svrhu prouzročiti smrt.

5. Moja je najveća želja za ovaj Svjetski dan bolesnika da će njegova proslava pobuditi u biskupijama i župama obnovljenu zauzetost za pastoralnu skrb za bolesne. Primjerena se pozornost mora posvetiti bolesnicima koji ostaju u svojoj kući, jer se danas sve manje vremena provodi u bolnici i bolesnici su često povjereni brizi svojih članova obitelji. U zemljama bez primjerenih zdravstvenih službi čak i bolesnici na samrti ostaju kod kuće. Župnici i ostali pastoralni djelatnici moraju paziti i jamčiti da bolesnik nikada ne ostane bez utješne Gospodinove prisutnosti po Božjoj riječi i sakramentima.

Primjerena se pozornost u formaciji svećenikâ i redovnikâ mora posvetiti pastoralnim vidicima zdravstvene skrbi, jer se u skrbi za bolesne više no u bilo čemu drugom odjelotvoruje ljubav i pruža se svjedočanstvo nade u uskrsnuće.

6. Dragi kapelani, redovnici i redovnice, liječnici, medicinske sestre i tehničari, ljekarnici i ljekarnice, tehničko i administrativno osoblje, socijalni radnici na službi u bolnicama i dragovoljci, Svjetski dan bolesnika pruža posebnu mogućnost da se teži da budemo sve velikodušniji učenici Krista Dobrog Samarijanca. Budite svjesni svog

identiteta i učite prepoznavati u onima koji trpe lice izmučenoga i uskrsloga Gospodina. Budite spremni pružiti pomoć i donijeti nadu osobito onima koji su pogođeni novim bolestima, poput AIDS-a, jednako kao i ostalim bolestima, kao što su tuberkuloza, malarija i guba.

Draga braćo i sestre koji podnosite trpljenja u tijelu ili duši, vama izražavam svoju srdačnu nadu da ćete prepoznati i prihvatiti Gospodina, koji vas poziva da budete svjedoci evanđelja muke, gledajući s vjerom i ljubavlju lice Uskrsloga Krista (usp. Ulaskom u novo tisućljeće) i sjedinjujući svoja trpljenja s njegovim.

Sve vas povjeravam Bezgrešnoj Djevici, Gospi Guadalupskoj, zaštitnici Amerikâ i Zdravlju bolesnih. Neka počuje molitve koje se izdižu iz svijeta patnje, neka otare suzu onih koji pate, neka bdije uz one koji su sami u svojoj bolesti i svojim majčinskim zagovorom pomogne vjernicima koji rade na području zdravstvene skrbi da budu vjerodostojni svjedoci Kristove ljubavi.

Svakome od vas od sveg srca podjeljujem svoj blagoslov!

Iz Vatikana, 2. veljače 2003.

Ivan Pavao II.